

มูลนิธิหอสมุดแห่งชาติ

พิมพ์ครั้งที่ ๘

คำให้การของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

พร้อมชีวประวัติย่อ และบทความ “ความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙”

แต่...ป่วย อังภาภรณ์
ผู้ใช้ชีวิตเรียบง่ายและสามัญ
แต่ยิ่งใหญ่ในการกระทำ

สนับสนุนการจัดทำ E-Book โดย โครงการ Open School Thailand

รายนาม

วีรชน 6 ตุลา

เท่าที่สืบค้นได้

๑. นายมนู วิทยาภรณ์

นศ. ชั้นปีที่ ๔ คณะรัฐศาสตร์ รามคำแหง

๒. นายภูมิศักดิ์ ศิระศุกฤกษ์ชัย

นศ. คณะธุรกิจ-บัญชี รามคำแหง

๓. นางสาววีรวิ เพชรสุ่น

นศ. คณะรัฐศาสตร์ รามคำแหง

๔. นายบุญภาค สมัครสมาน

นศ. คณะรัฐศาสตร์ รามคำแหง

๕. นายพงษ์พันธ์ เพลามธุรส

นศ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๖. นายदनัยศักดิ์ เอี่ยมคง

นศ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๗. นายยุทธนา บุรศิริศักดิ์

นศ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๘. นายสุรินทร์ ทองปลอด

นศ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๙. นายอนุวัตร อ่างแก้ว

นศ. ชั้นปีที่ ๓ คณะเศรษฐศาสตร์

ธรรมศาสตร์

๑๐. นายไพบูลย์ เลาะห์จิระพันธ์

นศ. คณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

๑๑. นายจรรุพงษ์ ทองสินธุ์

นศ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๒. นางสาวภรณ์ จุลละครินทร์

นศ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๓. นายอัปดุลรอเซ็ง สาดา

นศ. มหาวิทยาลัยมหิดล

๑๔. นายวีรพล โอภาสพิลย์

นศ. มหาวิทยาลัยมหิดล

๑๕. นายสัมพันธ์ เจริญสุข

นศ. เตรียมเทคนิคการแพทย์ ปี ๑

คณะวิทยาศาสตร์

๑๖. นายวิฑิตชัย อมรรกุล

นศ. คณะรัฐศาสตร์ ปี ๒

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๗. นายอัจริยะ ศรีสวาท

นศ. วิทยาลัยกรุงเทพ

๑๘. นายมนัส เคียรสิงห์

นศ. วิทยาลัยเพาะช่าง

๑๙. นายชัยพร อมรโรจนวงศ์

๒๐. นายสงวนพันธ์ ชุ่นแข็ง

๒๑. นางสาววิมลวรรณ รุ่งทองใบ

๒๒. นายสมชาย ปิยกุลศักดิ์

๒๓. นายยุทธชัย ไทยปัญญามิตร

๒๔. นายสุรสิทธิ์ สุภาพร

๒๕. นายสุพจน์ พันธุ์กาฬสินธุ์

๒๖. นายอนุรักษ์ แต้มสนิท

คำให้การของ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์
กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

มูลชั่งไถ้ลายส่ศษขง

คำให้การของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์
กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง
๘/๒๓ ซ.บ้านช่างหล่อ ถ.พรานนก บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๔๑๒-๐๗๔๔, ๘๖๖-๑๕๕๗ โทรสาร ๘๔๘-๙๗๕๖
E-mail : komolpublishing@access.inet.co.th

บรรณาธิการบริหาร วิจิตมา คุณติรานนท์
กองบรรณาธิการ สุชาดา เสโส สมพร สมบูรณ์ศิริพันธุ์
การตลาด ประโรม คณานุกรักษ์ อภาวดี งามขำ
ธุรการ สุเนตร รุ่งแจ้งสุวรรณ
ประชาสัมพันธ์ พิไลลักษณ์ พรหมจันทร์
บัญชี บัวลี พาพินิจ
จัดรูปเล่ม พจน์ กริชไกรวรรณ
ออกแบบปก/ประสานงานการผลิต สันติ สถาพรสถิต

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๙๗๔-๗๒๓๒-๑๕-๔

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ๙ มีนาคม ๒๕๒๔
(โดยสำนักพิมพ์สนุ๊ก)
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๕
พิมพ์ครั้งที่ ๓ ๖ ตุลาคม ๒๕๒๗
พิมพ์ครั้งที่ ๔ ๙ มีนาคม ๒๕๓๖
พิมพ์ครั้งที่ ๕ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๓๙
พิมพ์ครั้งที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๐
พิมพ์ครั้งที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๒,๕๐๐ เล่ม

ราคา ๘๐ บาท

จัดจำหน่าย บริษัท เคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ ๒๒๕-๙๕๓๖-๙
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ธนธัช โทรศัพท์ ๘๗๐-๙๘๖๔-๕

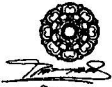

มูลนิธิหอสมุดไทย

พิมพ์ครั้งที่ ๗

คำให้การของ
 ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์
 กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

มูลนิธิโกลบอลคอมแพ็ก

กระทรวงศึกษาธิการ ออกใบอนุญาตให้ เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๑๔

เลขที่อนุญาตที่ ต. ๑๔๔/๒๕๑๔

กระทรวงมหาดไทย ออกใบอนุญาตให้ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๖

เลขทะเบียนลำดับที่ ๗๖๓

คณะกรรมการ

นายสัญญา ธรรมศักดิ์	ประธานกรรมการก่อตั้ง
นายป๋วย อึ๊งภากรณ์	รองประธานกรรมการก่อตั้ง (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑. นายอุดม เย็นฤดี	ประธานกิตติมศักดิ์
๒. นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์	ประธานกรรมการ
๓. นายชาญวิทย์ อร่ามฤทธิ	กรรมการเหรัญญิก
๔. นายเฉลิม ทองศรีพงศ์	กรรมการที่ปรึกษากฎหมาย
๕. นางสาวรสนา ไตสีตระกูล	กรรมการผู้จัดการ
๖. นางสาวฐิติมา คุณไตรานนท์	กรรมการผู้ช่วยผู้จัดการ
๗. พระไพศาล วิสาโล	กรรมการ
๘. นายกรุณา กุศลาลัย	กรรมการ
๙. นายเกษมสันต์ วีระกุล	กรรมการ
๑๐. นายนริศ ชัยสูตร	กรรมการ
๑๑. นายแพทย์ปัญญา พงษ์พานิช	กรรมการ
๑๒. นายประกอบ คูปรัตน์	กรรมการ
๑๓. นายแพทย์ประพจน์ เกตุรากาศ	กรรมการ
๑๔. นายแพทย์ประเวศ วะสี	กรรมการ
๑๕. นายพิภพ ธงไชย	กรรมการ
๑๖. นายสรรพลสิทธิ์ คุ้มทรัพย์พันธ์	กรรมการ
๑๗. นางสาวอรศรี งามวิทยาพงศ์	กรรมการ
๑๘. นายอุทัย ดุลยเกษม	กรรมการ
๑๙. นางสาวสิริวรรณ นิจเจริญ	กรรมการเลขานุการ

มูลนิธิโกลบอลคอมแพ็ก จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๖ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเตือน และสนับสนุนให้ บุคคลมีความเสียสละเพื่อสังคม มีอุดมคติ เป็นผู้นำในทางที่ถูกต้อง ตามแบบอย่างของครูโกลบอล คอมแพ็ก ผู้สูญเสียชีวิตเมื่อปี ๒๕๑๔ ขณะอุทิศตนเป็นครูอยู่ในถิ่นทุรกันดาร

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่เจ็ด

อาจารย์ป่วย อังภาภรณ์ ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษ ชาวสารในเมืองไทยได้รับทราบกันทั่วไปในวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นวันที่ครอบครัวจัดพิธีฌาปนกิจอย่างเรียบง่าย ที่ Putney Crematorium ใกล้บ้านท่าน

ข่าวการจากไปของอาจารย์นำความโศกสลดมาสู่สังคมไทยอย่างสุดซึ้ง ด้วยอาจารย์เป็นดั่งตัวแทนของผู้ยึดมั่นในความดีงามที่ใช้ชีวิตยืนหยัดต่อสู้เพื่อความจริง ความถูกต้อง และเพื่อราษฎรทั้งปวงอย่างไม่กลัวเกรงอำนาจใดๆ และไม่หวังสิ่งใดตอบแทนแม้อนุสาวรีย์

อาจารย์จากเมืองไทยไปเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ วันที่มีการส่งข่าประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อย่างไม่รู้ชะตากรรมทั้งของตนเองและสังคมไทย จากไปท่ามกลางความเท็จที่บิดเบือนใส่อาจารย์และประชาชน เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ระหว่างเตรียมการจะไปพูดให้นักเรียนไทยและองค์กรต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาฟัง เส้นโลหิตในสมองของอาจารย์แตก ต้องอยู่พักรักษาที่โรงพยาบาล

เป็นเวลายาวนาน และไม่สามารถพูดได้อีก

คำให้การของ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ฯ เล่มนี้ ประกอบด้วยคำให้การของอาจารย์ที่มีขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ต่อคณะกรรมการว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ ของคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ ในสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหรัฐอเมริกา และบันทึก “ความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙” ที่อาจารย์ได้บันทึกทันทีเมื่อถึงลอนดอน โดยใช้เวลาเขียนสองสัปดาห์ จึงถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง เพราะยังไม่มี การชำระประวัติศาสตร์ในเหตุการณ์ดังกล่าว

มูลนิธิโกมลคีมทองยินดีที่ได้นำหนังสือเล่มนี้กลับมาจัดพิมพ์อีกครั้ง ในวาระที่ผู้คนสนใจใคร่รู้ความคิดของอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ และข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ดังกล่าว และขอคารวะดวงวิญญาณของอาจารย์ด้วยการก้าวเดินไปบนหนทางแห่งสัจจะเยี่ยงอาจารย์

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่สี่

ผมรักอาจารย์ป่วย

คำให้การของ ดร.ป่วย อิงภากรณ์ กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ นี้ ทางสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทองมีความตั้งใจจะพิมพ์ให้ทันวันเกิดของท่าน วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๓๖ นี้ เช่นครั้งตีพิมพ์คราวแรกเมื่อปี ๒๕๒๔ นับคราวนี้ถือเป็นการพิมพ์ครั้งที่ ๔

การตีพิมพ์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ที่ระบบการศึกษาของรัฐบาลจะเอ่ยถึงในหลักสูตรอย่างละเอียดในหลายแง่หลายมุม นับว่าเป็นหน้าที่อันมีเกียรติที่องค์กรพัฒนาเอกชนควรทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาที่แสวงหาความรู้นอกหลักสูตร รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่แสวงหาข่าวสารนอกระบบ ได้มีโอกาสเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยในส่วนที่ขาดหายไป

ในวิถีชีวิตของเราชาว “ไทย” ที่หมายความว่า มีเสรีภาพ และพวกเราคนไทยที่อยู่ในประเทศไทย ต้องมีเสรีภาพ ไม่ว่าเราจะจน ไม่ว่าเราจะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ผมเห็นว่าการเป็นอยู่ของเพื่อนร่วมชาติของผมนั้นไม่มีทางอื่น นอกจากการอยู่อย่างเป็นไท อย่างมี

เสรีภาพพอสมควร” ตามถ้อยคำของอาจารย์ป๋วยดังกล่าว เป็นอุทาหรณ์ให้เราต้องตระหนักอยู่เสมอ เสรีภาพจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าสังคมเราเต็มไปด้วยข่าวสารที่เป็นเท็จ หรือข่าวสารที่เสนอความจริงเพียงส่วนเดียว

มีผู้กล่าวว่า การพูดความจริงเพียงส่วนเดียว ร้ายกว่าการโกหก หรือการพูดความเท็จ เพราะส่วนหลังคนจะจับเท็จได้ง่ายกว่าส่วนแรก

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และเหตุการณ์ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นปรากฏการณ์ของสังคมที่มีการเผยแพร่ข่าวสารที่เสนอความจริงเพียงด้านเดียว หรือการเสนอความจริงปนความเท็จ ดังตัวอย่างในหนังสือเล่มนี้ที่อาจารย์ป๋วยยกมาแสดงให้ดูในหลายต่อหลายเรื่อง และที่น่าสลดใจ บุคคลเหล่านั้นที่ร่วมกันเผยแพร่ข่าวสารจริงปนเท็จ จนก่อให้เกิดเหตุการณ์นองเลือดฆ่าผู้คนนักศึกษาตายอย่างทารุณในที่สาธารณะ ในเวลากลางวัน กลับไม่ได้รับการถูกลงโทษตามกฎหมาย หรือการประณามโดยสังคมส่วนรวม แต่ยังคงกลับได้รับบทบาทในสังคมเพิ่มขึ้นจากสถาบันสำคัญของประเทศ

ประเทศไทยในปัจจุบัน เต็มไปด้วยความก้าวหน้างทางเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย อันตรายของอุปกรณ์เหล่านี้ ก็ตรงที่ทำให้คนที่ครอบครองมันและที่ได้รับสื่อผ่าน มีความเชื่อมั่นว่าตนมีอิสระเสรีในการรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ทำให้ง่ายต่อการเชื่อถือข่าวสารนั้น แต่สิ่งที่ตีสลบตระหนักและไม่มีโอกาสตรวจสอบควบคุมเลยก็คือ สารของข่าวสารข้อมูลที่ถูกปล่อยผ่านมาทางอุปกรณ์ที่ทันสมัยเหล่านั้น ซึ่งแท้ที่จริงแล้วถูกควบคุมโดยกลุ่มคนไม่กี่กลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีทุนและมีอำนาจ ฉะนั้นการแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย วิญญูชนพึงกระทำอยู่เสมอ รวมทั้งการประเมินทัศนคติของตัวเองที่มีต่อข่าวสารนั้นๆ มิฉะนั้นจะเข้าทำนอง “เข้าป่าไม่เห็นต้นไม้อันทำให้สังคม

เกิดความชอบธรรมที่จะบ่อนทำลาย จนท้ายที่สุดก็เกิดการฆ่าฟันกัน
อย่างทารุณ เจกเช่น ๓ เหตุการณ์ในอดีตของชีวิตเรา ซึ่งอาจเกิดขึ้น
ได้อีกในอนาคต

ผมเองเป็นคนที่ใช้ชีวิตร่วมในเหตุการณ์ ๓ เหตุการณ์ดังกล่าว
เป็นคนที่มีโอกาสได้รู้จัก ได้พูดคุย ได้ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ดีๆ ที่ไม่
กระล่อนในสังคม ซึ่งเป็นผู้มีความตั้งใจ มีความหวัง มีความแจ่มใส มี
ความสุจริตใจ ในอนาคตของบ้านเมือง แต่ท่านเหล่านั้นก็ต้องเกิด
ความสลดหดหู่ต่อเหตุการณ์การฆ่าฟันกันของคนในชาติ อันเกิดมา
จากการสร้างข่าวเท็จปนข่าวจริงของทุนและอำนาจ จนน้ำตาของท่าน
ต้องหลังริน

ผมได้เห็นน้ำตาของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ต่อเหตุการณ์ ๖
ตุลาคม ๒๕๑๙ ผมได้เห็นน้ำตาของอาจารย์เสม พริ้งพวงแก้ว ต่อ
เหตุการณ์ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ผมหวังว่าในชีวิตของผมคงจะไม่
ต้องมีโอกาสเห็นน้ำตาของผู้ใหญ่ที่ผมเคารพรักท่านอื่นๆ อีก

นี่ถึงเหตุการณ์ ๖ ตุลาคมคราวใด ทำให้ผมรักอาจารย์ป๋วย
มากขึ้นครานั้น

พิภพ ธงไชย

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

คำนำในการพิมพ์ครั้งแรก

ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ เป็นผู้มีการคุณต่อสถาบัน บุคคล มากมายจนไม่อาจกำหนดจดจำได้หมด ที่สำคัญคือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตสำหรับคนธรรมดา ที่เอื้ออาทรต่อกัน ซื่อสัตย์สุจริต และนุ่มนวล แต่มีความกล้าหาญ เปี่ยมด้วยจริยธรรม ดร. ป่วย จะทำการใดๆ มักจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเสมอ แม้การรับเกียรติยศต่างๆ ซึ่งมอบให้โดยตรงเฉพาะตัวท่าน ท่านก็ปฏิเสธ ในทางความคิดความอ่าน ท่านก็เป็นคนใจกว้าง ยอมรับความคิดของคนอื่นๆ จนเป็นอันตรายต่อตัวท่านเอง แต่ท่านก็มักเอาชนะความชั่วด้วยความดี เอาชนะความเท็จด้วยความจริง เอาชนะความหยาบกักขฬะด้วยความสุภาพ

หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ท่านต้องออกจากเมืองไทย ไปอยู่ลอนดอน ประเทศอังกฤษ ซึ่งก็มีได้อยู่เพื่อเอาตัวรอด ท่านกลับทำหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมือง ทำเพราะรักความเป็นธรรม จนตัวท่านเองล้มป่วย ท่านเขียนหนังสือ ท่านไปแสดงปาฐกถาช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนหนีออกไปอยู่ต่างประเทศ ขอเงินจากองค์กรการกุศลต่างๆ ให้

แก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก หากที่พำนักพักพิงให้ หางานให้ทำ โดยมีได้เลือก ว่าท่านรู้จักหรือไม่ ถ้าเดือดร้อนมา ถ้าช่วยได้ท่านช่วยทันที ถ้าช่วยไม่ได้ก็ขอให้เพื่อนฝูงคนอื่นช่วยต่อ ท่านเดินทางเพื่อไปพูดในที่ต่างๆ ทั้งในยุโรปและอเมริกาทุกแห่งที่เชิญท่านไปและต้องการรู้ความจริง โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากหรือผลตอบแทนใดๆ แม้ความตั้งใจ เดิมของท่านคือออกมาหาครอบครัวและพักผ่อนในบ้านปลายของชีวิต

ปาฐกถา ข้อเขียน หรือการสัมมนา ส่วนใหญ่มักจะเป็นภาษาอังกฤษ เพราะท่านต้องแสดงต่อชาวต่างประเทศที่สนใจปัญหาเมืองไทย และมีผู้แปลรวบรวมไว้หมดแล้วในหนังสือ *อันเนื่องมาแต่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙* ยังคงเหลืออยู่ก็แต่ “คำให้การฯ” ในการสืบพยานเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ของคณะอนุกรรมการว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ คณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ สภาผู้แทนราษฎรสหรัฐฯ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐ ที่ตีพิมพ์ในเล่มนี้เท่านั้น

ทางสำนักพิมพ์สนุกนี้ก็ได้ต้นฉบับภาษาอังกฤษหนังสือนี้มาจากเพื่อนในลอนดอน ซึ่งได้ช่วยเหลือในการแปลคราวนี้ด้วย คำให้การฯ นี้เกิดขึ้นเมื่อ

“ในเดือนมิถุนายน ๒๕๒๐ คณะอนุกรรมการว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ ของคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ (Subcommittee on International Organization of the Committee on International Relations) ในสภาผู้แทนราษฎรแห่งรัฐสภาที่ ๙๕ ของสหรัฐอเมริกา ได้ทำการสืบพยานเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย พยานที่มาให้การได้แก่ ดร.เดวิด แอล มอเรลล์ (David L. Morell) อาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน และนายสจิวัด มีแชม (Stewart Meacham) อดีตเลขาธิการระดับชาติ ผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาสันติภาพ ของคณะกรรมการอเมริกันเฟรนด์เซอร์วิส กับนายโรเบิร์ต โอคิลีย์ (Robert Oakley) รองรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่าง

ประเทศ ประจำสำนักกิจการเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก ศาสตราจารย์ ดร. ดับเบิลยู สกอตต์ ธรอมป์สัน (W. Scott Thompson) แห่งโรงเรียนกฎหมายและการทูตเฟลตเซอร์ มหาวิทยาลัยทัฟท์ส์ นายโด널ด์ เอ็ม เฟรเซอร์ (Donald M. Fraser) ผู้แทนราษฎรจากรัฐมิเนโซตา เป็นประธานคณะอนุกรรมการ และ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คำให้การนี้แปลจากรายงานการประชุมที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์รัฐบาลสหรัฐฯ ณ กรุงวอชิงตันพ.ศ. ๒๕๒๐”

ทางสำนักพิมพ์เห็นว่า “คำให้การฯ” ที่นำมาแปลนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อันสำคัญยิ่งอันหนึ่งของประเทศไทย จึงได้ตีพิมพ์เป็นอันดับแรก เพื่อเป็นที่ระลึกเนื่องในงานวันเกิดของ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ ในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๒๔ นี้

ทางสำนักพิมพ์ได้เลือกแปลเฉพาะคำให้การฯ ของ ดร. ป่วย เท่านั้น ข้อเขียนของคนอื่นๆ รวมทั้งภาคผนวก มิได้แปลมารวมไว้ ภาคผนวกที่ ดร. ป่วย นำมาประกอบคำให้การฯ ที่ปรากฏในต้นฉบับมีดังนี้

ภาคผนวก ๑ ประวัติของ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์

ภาคผนวก ๒ บันทึกเรื่อง “ความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙” ตีพิมพ์แล้วในหนังสืออันเนื่องมาแต่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ มุลนิธิโกมลคีมทอง จัดพิมพ์

ภาคผนวก ๓ คำให้การของนายพันพร สุวรรณพานิช ที่เขียนและลงนามต่อหน้าทนายความศาลสูงอังกฤษ ในกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๒๑

ภาคผนวก ๔ “Crisis in Thailand” เป็นปาฐกถาที่แสดง ณ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

ภาคผนวก ๕ “Trends in Thailand” แปลและรวมตีพิมพ์อยู่ในหนังสือ อันเนื่องมาแต่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ มุลนิธิโกมลคีมทอง

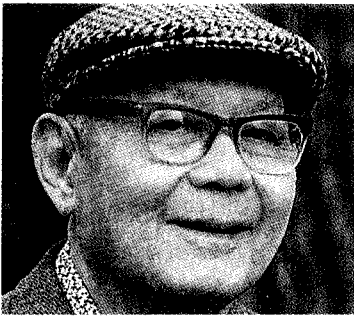
จัดพิมพ์

ทางสำนักพิมพ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นผลให้ผู้รักคุณความดี รักความจริง จะได้มีกำลังเอาชนะความชั่วและความเท็จด้วยสันติวิธี สมดังที่ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ หวัง

๙ มีนาคม ๒๕๒๔

สารบัญ

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่เจ็ด	(๗)
คำนำในการพิมพ์ครั้งที่สี่	(๙)
คำนำในการพิมพ์ครั้งแรก	(๑๒)
ชีวประวัติย่อของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์	๑
การสืบพยานเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย	๕
- คำให้การของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๗
- สรุปคำให้การของ ศ. ดับเบิลยู สกอตต์ ฆอมปี่สัน แห่งโรงเรียนกฎหมายและการทูตเฟลตเซอร์ มหาวิทยาลัยทัฟส์	๒๑
ความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙	๕๓
ทัศนะโต้แย้งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ-ไทย :	
ไทยในฐานะรัฐบริวาร	๘๕
- ทัศนะของ ศ. ดับเบิลยู สกอตต์ ฆอมปี่สัน	๘๗
- ทัศนะของ มณี เพน	๙๑

ชีวประวัติย่อของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เกิดเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๕๙ ที่ตลาดน้อย กรุงเทพฯ บิดาชื่อนายซา เป็นชาวจีนอพยพเข้าเมืองไทย มีอาชีพขายส่งปลา มารดาชื่อนางเซาะเซ็ง มีเชื้อไทยจีน ครอบครัวนายซาและนางเซาะเซ็งมีบุตร ๗ คน ชาย ๕ คน และหญิง ๒ คน นายป๋วยเป็นบุตรคนที่ ๔

เมื่อนายป๋วยอายุ ๑๐ ขวบ บิดาได้ถึงแก่กรรม จึงตกเป็นหน้าที่มารดาต้องเลี้ยงดูบุตรธิดาทั้งหมด นายป๋วยเข้าศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกภาษาฝรั่งเศส ทำคะแนนได้ดีเยี่ยมในวิชาภาษาฝรั่งเศสและคณิตศาสตร์ เมื่อจบการศึกษาในปี ๒๔๗๖ นายป๋วยได้รับเลือกเป็นครูสอนหนังสือที่โรงเรียนอัสสัมชัญ นายป๋วยเริ่มอาชีพครูเมื่ออายุ ๑๘ ปี ได้รับเงินเดือน ๔๐ บาท (เสมือนพนักงานที่รับราชการสมัยนั้นได้รับเงินเดือนขั้นต้น ๑๕ บาท) นายป๋วยแบ่งให้มารดาเดือนละ ๓๐ บาท และเก็บไว้ใช้ส่วนตัว ๑๐ บาท

นายป๋วยเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองโดยยังเป็นครูอยู่ และได้ปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิตปี ๒๔๘๐

จึงเริ่มอาชีพใหม่ โดยเป็นล่ามให้กับอาจารย์ฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ในปี ๒๔๘๑ เมื่อนายป๋วยอายุ ๒๓ ปี ได้สอบแข่งขัน
และได้ทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ London
School of Economics ของมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ
ได้ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งในปี ๒๔๘๔ ทำให้ได้รับทุน Le-
verhulme Studentship เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาเอกทันที

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นายป๋วยเข้าร่วมขบวนการเสรีไทย
ในประเทศอังกฤษ โดยอาสาสมัครเข้าทำงานใน British Army
Pioneers Corps ทำงานติดต่อบริเวณไทยกับสัมพันธมิตร ใช้ชื่อรหัส
ว่า “เข้ม” นายป๋วยเข้าประเทศไทยโดยกระโดดร่มลงที่ชัยนาทและ
ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมนำส่งตัวเข้ากรุงเทพฯ งานสำคัญครั้งนี้คือ การ
ติดต่อส่งข่าวทางวิทยุให้ฝ่ายสัมพันธมิตร นายป๋วยได้ทำหน้าที่นี้จน
ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๔๘๘ จึงได้รับอนุญาตให้กลับอังกฤษและได้รับ
การเลื่อนยศเป็นนายพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ

ณ ประเทศอังกฤษ นายป๋วยได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก
เกี่ยวกับการควบคุมตึบึก เริ่มเขียนปี ๒๔๘๘ และสอบปากเปล่าเสร็จ
ปลายปี ๒๔๙๑ แต่มรสุมทางการเมืองทำให้เลื่อนเวลารับปริญญาเอก
เป็นปี ๒๔๙๒ นายป๋วยได้แต่งงานกับนางสาวมาร์กาเรต สมิท มีบุตร
ชายรวม ๓ คน

นายป๋วยเข้ารับราชการในกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ในปี
๒๔๙๒ และดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
ในปี ๒๔๙๖ เมื่อดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
อยู่ได้ ๗ เดือนเศษ เนื่องจากไม่ยอมดำเนินนโยบายลู่ตามลมจึงต้อง
ออกจากตำแหน่งนี้ไปในปลายปี ๒๔๙๖ และในปี ๒๔๙๘ นายป๋วย
ต้องเผชิญกับอำนาจมืดและอิทธิพลทางการเมือง ทำให้ต้องจาก
ประเทศไทยไปรับตำแหน่งที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลังประจำ

สถานเอกอัครราชทูตไทยในอังกฤษ ระหว่างนี้ได้มีส่วนช่วยให้ไทยขายดีบุกและยางพาราแก่อังกฤษและประเทศในยุโรปได้มากขึ้น เมื่อไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมดีบุกระหว่างประเทศ นายป๋วยได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนประเทศไทย และได้รับเลือกเป็นประธานสมาคมดีบุกระหว่างประเทศในปี ๒๕๐๑-๒๕๐๒

ปี ๒๕๐๑ นายป๋วยได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และในปี ๒๕๐๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีกตำแหน่งหนึ่ง ปลายปี ๒๕๐๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อยู่ในตำแหน่ง ๑๒ ปี โดยได้ขอลาออกหลายครั้งหลายคราแต่ไม่ได้รับอนุมัติ นายป๋วยได้เสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดแก่ระบบธนาคารพาณิชย์ และสิ่งสำคัญกว่าอื่นใด คือได้ป้องกันนักการเมืองมิให้เข้าไปใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ นายป๋วยยังดำรงตำแหน่งในหน่วยงานและคณะกรรมการที่สำคัญอีกหลายชุด ทำงานอุทิศตนให้แก่บ้านเมืองจนได้รับรางวัล รามอน แมกไซไซ ในปี ๒๕๐๘

นายป๋วยรับตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี ๒๕๐๗ ได้ปฏิรูปงานสำคัญ ๒ ด้าน คือการปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรี และการผลิตอาจารย์ ซึ่งเป็นผลให้จำนวนอาจารย์ประจำในคณะฯ ซึ่งมีเพียง ๔ คน ในปี ๒๕๐๗ เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ๘๐ คน ในปีการศึกษา ๒๕๑๘ นอกจากนั้นได้เริ่มหลักสูตรปริญญาโท ซึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษ และริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร

สิ่งที่นายป๋วยย้ำอยู่เสมอคือ ความเป็นธรรมในสังคม และเสรีภาพของประชาชน นายป๋วยต้องการเห็นเมืองไทยเปลี่ยนแปลง

โดยสันติวิธีและยึดหลัก “ธรรมคืออำนาจ” มิใช่ “อำนาจคือธรรม” ดังจะเห็นจากพฤติกรรมส่วนตัวและข้อเขียนใน “จดหมายของนายเข้ม เย็นยิ่งฯ” และ “บันทึกประชาธรรมไทยโดยสันติวิธี” จากข้อเขียนนั้นทำให้นายป่วยต้องไปสอนหนังสือ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แต่ถึงกระนั้น เสียงข่มขู่เอาชีวิตก็ยังไปถึงประเทศอังกฤษ จึงได้ลาออกจากคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่ปรึกษากระทรวงการคลัง เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๑๕ หลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นายป่วยได้กลับมาเป็นอาจารย์พิเศษประจำคณะเศรษฐศาสตร์ และรับตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ ต่อมาเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ นายป่วยได้เผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกครั้ง จึงไปพำนักอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ จนกระทั่งเสียชีวิตเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๒ สิริรวมอายุได้ ๘๓ ปี

การสืบพยาน

เรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ดร. ปวย อึ้งภากรณ์ ในฐานะพยาน กำลังให้การต่อคณะกรรมการว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ ของคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ในสภาผู้แทนราษฎรแห่งรัฐสภาที่ ๘๕ ของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐ ส่วนผู้ที่นั่งอยู่ด้านหลัง คือ ศาสตราจารย์ ดับเบิลยู สกอตต์ ทอมป์สัน แห่งโรงเรียนกฎหมายและการทูตเฟลตเซอร์ มหาวิทยาลัยทัฟท์ส์

๑. คำให้การของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หมายเหตุ

เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๒๐ คณะอนุกรรมการว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ ของคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ (Subcommittee on International Organization of the Committee on International Relations) ในสภาผู้แทนราษฎรแห่งรัฐสภาที่ ๘๕ ของสหรัฐอเมริกา ได้ทำการสืบพยานเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย พยานที่มาให้การได้แก่ ดร. เดวิด แอล มอเรลล์ (David L. Morell) อาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน และนายสจิวัด มีแชม (Stewart Meacham) อดีตเลขาธิการระดับชาติ ผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาสันติภาพ ของคณะกรรมการอเมริกันเฟรนด์เซอร์วิส กับนายโรเบิร์ต โอคิลีย์ (Robert Oakley) รองรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ประจำสำนักกิจการเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และศาสตราจารย์ ดร. ดับเบิลยู สกอตต์ ทอมป์สัน (W. Scott Thompson) แห่งโรงเรียนกฎหมายและการทูตเฟลตเซอร์ มหาวิทยาลัยทัฟส์ นายดอนัลด์ เอ็ม เฟรเซอร์ (Donald M. Fraser) ผู้แทนราษฎรจากรัฐมิเนโซตา เป็นประธานคณะอนุกรรมการ

คำให้การของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ แปลจากรายงานการประชุมซึ่งจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ของรัฐบาลสหรัฐฯ กรุงวอชิงตัน ๒๕๒๐ (เทียบกับต้นฉบับที่ ดร. ป๋วย ร่างขึ้น)

ดร. ป๋วย : ขอขอบคุณครับ ท่านประธานฯ ก่อนอื่นขอขอบคุณท่านประธานฯ และคณะกรรมการที่เชิญผมมาให้การต่อหน้าท่านในวันนี้ ผมเคยรับราชการในหน้าที่ต่างๆ ภายใต้อหลายรัฐบาลของประเทศไทย ตั้งแต่ปี ๒๔๙๒ ตำแหน่งสำคัญๆ ของผมได้แก่ เป็นผู้ว่าการธนาคาร (กลาง) แห่งประเทศไทย ๑๒ ปี คณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายการคลัง ประธานคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจของนายกรัฐมนตรี และอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชีวิตประวัติ โดยย่อ (Curriculum vitae) ของผม ปรากฏในภาคผนวก ๑ ในคำให้การนี้^๑

ระหว่างที่รับราชการ ผมได้มีโอกาสทำงานร่วมกับนักการทูตอเมริกันในประเทศไทย ทั้งเอกอัครราชทูตต่างๆ เจ้าหน้าที่สถานทูต ผู้อำนวยการยูซอม (USOM) ฯลฯ มีเพื่อนสนิทหลายคนที่เป็นนักการทูตอเมริกัน เจ้าหน้าที่มูลนิธิอเมริกัน ปัญญาชน และนักวิชาการ ในมหาวิทยาลัยชาวอเมริกัน ทศนคติของผมเกี่ยวกับสหรัฐฯ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐฯ กับประเทศไทย เป็นที่ทราบดีในหมู่บุคคลดังกล่าว อย่างไรก็ตามผมรู้สึกที่น่าเสียดาย ที่ไม่มีผู้แทนรัฐบาลไทยมาเข้าร่วมในการสืบพยานครั้งนี้ ผมทราบมาว่าท่านประธานฯ ได้มีคำเชิญไปยังรัฐบาลไทยให้ส่งผู้แทนเข้าร่วมในการสืบพยานครั้งนี้

นายเฟรเซอร์ : ผมขอพูดชัดเจนนี้เพื่อชี้แจงเหตุผลที่ผมคิดว่าคงเป็นที่เข้าใจคือ ตามปกติไม่เป็นการเหมาะสมที่จะให้เจ้าหน้าที่ทางการของรัฐบาลมาร่วมในการนี้ด้วย แต่ในอดีตเราเคยแจ้งสถานทูตต่างๆ ให้ทราบว่าเรามีเจตนาที่จะประชุมสืบพยาน และเชิญให้เสนอชื่อพยานที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลที่คิดว่าจะช่วยให้คำให้การสมมูลยิ่งขึ้น ที่ท่านกล่าวนั้นถูกต้องแล้ว คราวนี้เราก็ได้เชิญให้เข้าร่วม

ดร.ปวิญ : ขอบคุณครับ นั่นคือประเด็นของผม สาเหตุที่ผมกล่าวเช่นนี้ก็เพราะว่า ถ้าท่านได้ฟังเรื่องจากทั้ง ๒ ฝ่ายก็จะดีกว่า เพื่อเป็นการตอบคำถามของท่านเกี่ยวกับสถานภาพของสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยในขณะนี้ ผมคิดว่าประเทศไทยเวลานี้ มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงหลายกรณี เหตุการณ์รุนแรงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และรัฐประหารในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นการเริ่มต้นของการกดขี่ข่มเหงอย่างรุนแรงที่ยังทำกันอยู่จนทุกวันนี้ บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๙ ที่ผมเขียนไว้ได้แนบเป็นภาคผนวกที่ ๒ แล้ว ๒

การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ คือ การจับกุมคุมขังตามอำเภอใจ การทรมาน การประหารชีวิตโดยปราศจากการพิจารณาคดีในศาล การจำกัดเสรีภาพในความคิดเห็นและในการแสดงออก ตลอดจนเสรีภาพของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอื่น การจำกัดเสรีภาพทางวิชาการ การยกเลิกชั้นตอนปกติของกระบวนการยุติธรรม การข่มเหงรังแกทำร้ายจนทำให้เกิดการเกรงกลัว และการใช้อำนาจทางสังคมควบคุมพลเมืองด้วยวิธีอื่นๆ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ มีการยกเลิกรัฐสภากับคณะรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง โดยใช้การแต่งตั้งแทน ในทำนองเดียวกับผู้นำทหารที่ทำการรัฐประหารก็ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ แล้วประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญ” ของตัวเอง ที่คณะทหารเป็นผู้ร่าง

ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ หลังจากการชนฆาตที่เกิดขึ้น มีผู้คนมากกว่า ๓,๐๐๐ คน ถูกจับกุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลังจากถูกจับกุมอยู่เป็นเวลา ๕-๖ เดือน โดยมีหลายคนถูกทรมานและถูกทำร้ายร่างกาย แม้กระทั่งรัฐบาลในกรุงเทพฯ พิจารณาแล้วยังพบว่าคนเหล่านี้บริสุทธิ์ จึงได้รับการปล่อยตัว โดยปราศจากค่าชดเชยหรือการขอภัยใดๆทั้งสิ้น รัฐบาลปรารถนาที่จะแก้ภาพพจน์ในต่างประเทศ

โดยเฉพาะในสหรัฐฯ จึงประกาศว่าในจำนวนผู้ที่ถูกจับกุมทั้งหมดจะมีการพิจารณาคดีในศาลเพียง ๑๑๐ คน ทางกรมอัยการได้ล้างมือจากเรื่องผู้ต้องหา ๑๑๐ คนนั้นแล้ว เพราะตัดสินว่าไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีผู้ต้องหา ๓๖ คน ส่วนอีก ๗๔ คนไม่อยู่ในอำนาจของกรมอัยการที่จะดำเนินคดีได้ ต้องขึ้นศาลทหาร เนื่องจากตำรวจตั้งข้อหาตามกฎหมายต่อต้านคอมมิวนิสต์ เมื่อศาลทหารพิจารณาคดีนี้ ผู้ต้องหาทั้ง ๗๔ คนจะไม่ได้รับอนุญาตให้ตั้งทนายแก้ต่าง และหากมีการตัดสินลงโทษแล้ว ก็จะไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาแต่อย่างใด

ถึงอย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีโอกาสดำเนินมาตรา ๒๑ แห่ง “รัฐธรรมนูญ” นั้น ลงโทษผู้ใดก็ตามที่ศาลปล่อยตัว ตามบทบัญญัติของมาตราดังกล่าว นายกรัฐมนตรีมีอำนาจที่จะกำหนดโทษประหารชีวิต จองจำหรือโทษอื่นๆ แก่ผู้ใดก็ได้โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาคดีในศาล นับตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๒๐ รัฐบาลได้ใช้มาตรานั้นหลายครั้ง มีการสั่งประหารชีวิตสองสามราย และจำคุกอีกหลายราย เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงคำครหาจากเสียงมติมหาชนระหว่างประเทศ รัฐบาลไม่ได้เปิดเผยการจับกุมต่างๆ หลังเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๙ มากมายนัก อีกทั้งได้หลีกเลี่ยงการจับกุมบุคคลผู้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในกรุงเทพฯ หรือในต่างจังหวัด เช่นเดียวกับรัฐบาลเผด็จการในประเทศอื่น รัฐบาลไทยได้หันมาใช้วิธีการลับๆ ในการจับกุม คุ่มขัง และแม้กระทั่งการลอบสังหาร รัฐบาลให้อำนาจแก่ตัวเองที่จะทำเช่นนี้ได้ โดยออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฉบับที่ ๒๒ ซึ่งระบุว่าบุคคลใดที่เป็น “ภัยสังคม” อาจถูกจับกุมและคุมขังเป็นเวลานานๆ ได้ คำจำกัดความของ “ภัยสังคม” กินความกว้างขวางและคลุมเครือ ใครก็ตามที่ตำรวจเจ้าหน้าที่ ฝ่ายบริหาร หรือพลเมืองด้วยกันไม่ชอบ ก็อาจถูกระบุว่าเป็น “ภัยสังคม” ได้ ผู้ที่ถูกควบคุมตัวไม่จำเป็นต้องถูกตั้งข้อหาใดๆ เจ้าหน้าที่ทางการไม่ต้องมีหลักฐานก็ได้ ข้อกล่าวหาเป็น “ภัยสังคม”

ไม่มีการพิจารณาในศาลอย่างเปิดเผย แต่กลับนำขึ้นพิจารณาโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ทำให้บุคคลไร้หนทางป้องกันตัวจากการถูกเจ้าหน้าที่รังแก ความอาฆาตเป็นการส่วนตัว ๕๗ กลุ่มทางศาสนา กลุ่มหนึ่งอันเป็นที่เชื่อถืออย่างยิ่งในประเทศไทยได้ประมาณไว้ว่า นับตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๑๙ มีผู้ถูกจับกุมด้วยข้อหา นั้นถึง ๘,๐๐๐ คน ประมาณ ๖,๐๐๐ คน ได้รับการปล่อยตัวหลังจากถูกจับกุมอยู่เป็นเวลาตั้งแต่ ๒-๓ วัน จนถึงหลาย ๆ เดือน ในขณะที่ ยังมีผู้ถูกจับกุมอยู่ที่พระราชอาณาจักรประมาณ ๒,๐๐๐ คน รวมทั้งภิกษุ อีกรูปหลายรูป พระภิกษุบางรูปถูกผู้คุมขังฆ่าโดยพลการ สมาชิกรัฐสภา ฟอร์ดนี่ สตาร์ก จูเนียร์ มีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้

เล่ห์กลการจับกุมคุมขังอย่างลับนี้มีประโยชน์ในการตบตาผู้สังเกตการณ์ชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สถานทูต ให้คิดว่าการดำเนินการเกี่ยวกับผู้ต้องหาและจำเลยเป็นไปอย่างยุติธรรม รัฐบาลประกาศเช่นเดียวกับผู้นำเผด็จการในสหภาพโซเวียต ซิลี ๕๗ ว่าประเทศไทยไม่มีนักโทษการเมือง มีแต่คนคดโกงกับอาชญากร ความจริงแล้วในจำนวนผู้ที่ถูกจับกุมว่าเป็น “ภัยสังคม” มีแพทย์ ครู นักศึกษา พระภิกษุ ชาวไร่ ชาวนา เจ้าของร้านค้า และผู้นำสหภาพแรงงานรวมอยู่ด้วย

มีการนำเอาการปฏิบัติมิชอบต่อนักโทษที่เคยใช้ในสมัยก่อน ปี ๒๕๑๖ กลับมาใช้ใหม่หลายอย่าง กล่าวคือการทรมาน การขังเดี่ยว การจองจำในสภาพที่ทรุณเป็นเวลานาน และการใช้ “กรงเสือ” ภาคผนวกที่ ๓ คือคำให้การของอดีตผู้ถูกจองจำคนหนึ่งเกี่ยวกับกรงเสือ ^๓

คณะรัฐบาลทหารได้สั่งห้ามการประชุมทางการเมืองที่มีคนมากกว่า ๔ คน นี่เป็นการละเมิดสิทธิในการชุมนุมอย่างสันติ กรรมกรไม่สามารถรวมตัวกันได้ ผู้ที่นัดหยุดงานจะถูกจับกุม ชาวนาชาวไร่ที่

เดือนธันวาคมด้วยกันเรียกร้องความยุติธรรมไม่ได้ องค์การนักศึกษาถูกสั่งยุบ

หนังสือพิมพ์กับสื่อมวลชนอื่นถูกเซ็นเซอร์อย่างเข้มงวดและเป็นทางการ รัฐบาลทหารตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อตรวจสอบและออกใบอนุญาตให้หนังสือพิมพ์ มีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งทำการตรวจทานเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์ตีพิมพ์อย่างละเอียด มีหนังสือพิมพ์เพียงไม่กี่ฉบับที่รอดอยู่ได้หลังจากวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ที่อยู่รอดเป็นหนังสือพิมพ์ความคิดขวา แม้กระนั้นหนังสือพิมพ์เหล่านี้ยังถูกสั่งห้ามชั่วคราว หรือถูกถอนใบอนุญาตโดยทุกฉบับไม่มีข้อยกเว้น ในขณะที่เขียนอยู่นี้ หนังสือพิมพ์ของอดีตนายกรัฐมนตรีกิจกฤทธิถูกสั่งพักการพิมพ์จำหน่าย เพราะวิจารณ์รัฐมนตรีคนหนึ่ง แม้จะวิจารณ์อย่างอ่อนๆ ก็ตาม อย่างนี้หรือที่คณะกรรมการหรือกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ หรือแม้กระทั่งนายโอดลีย์เรียกว่า ไม่มีการเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์อย่างเป็นทางการ ถ้าเกิดอย่างนี้ขึ้นในสหรัฐฯ ท่านจะทนได้หรือ

ครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัย ได้รับคำสั่งให้สอนอยู่ในแนวความรักชาติโดยไม่ให้อภัยถึงระบบการเมืองต่างๆ แม้กระทั่งประชาธิปไตย มีเจ้าหน้าที่สืบราชการลับคอยนั่งฟังการบรรยายของครูอาจารย์อยู่ด้วย มีการประกาศห้ามการออกนอกเคสสถานในยามวิกาลทั่วราชอาณาจักรอย่างเคร่งครัดเป็นเวลาหลายเดือน ซึ่งคงจะไม่มีใครยกเลิกทั้งที่รัฐบาลประกาศไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างกลับสู่สภาพปกติแล้ว การห้ามออกนอกเคสสถานยามวิกาลเป็นเวลานานจึงเป็นผลร้ายต่อการกรีดยาง และการประกอบอาชีพอื่นๆ ทั้งในเมืองและในชนบท

การข่มเหงทำร้ายเกิดขึ้นทั่วไปเช่นเดียวกับในประเทศเผด็จการอื่นๆ ไม่มีใครกล้าพูดความในใจออกมา เว้นแต่ผู้โชคร้ายที่ได้รับ

อนุญาตให้เดินทางออกนอกประเทศ

ท่านประธานครับ มีปัจจัยหลายประการที่มีส่วนทำให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยล้มเหลวในระยะปี ๒๕๑๖-๒๕๑๙ ไม่ได้มีการปฏิรูปที่แท้จริง มีพรรคการเมืองมากเกินไป จนกระทบกระเทือนความแข็งแกร่งของรัฐบาลชุดต่างๆ ที่มาจากการเลือกตั้ง นักการเมืองประพฤติตัวไม่ดี ฯลฯ ปัจจัยทั้งหมดเหล่านี้ต้องใช้เวลาจึงจะแก้ได้ และในช่วงที่มีเสรีภาพนั้น ทุกๆ ด้านมีแนวโน้มว่ากำลังจะดีขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือผู้ที่สูญเสียอำนาจไปเมื่อปี ๒๕๑๖ มุ่งมั่นที่จะยึดอำนาจคืน บุคคลเหล่านี้มีเจ้าของที่ดินรายใหญ่กับนักธุรกิจที่มีผลประโยชน์บางคนหนุนหลัง นับตั้งแต่กลางปี ๒๕๑๗ เขามีโอกาสที่จะจัดตั้งกลุ่มอันธพาลต่างๆ เช่น “กระต๊องแดง” ซึ่งได้รับอาวุธจากกองทัพบกอย่างเปิดเผย ตลอดจนกลุ่มที่ปฏิบัติการทางจิตวิทยาต่างๆ เช่น “นาวพล” “ลูกเสือชาวบ้าน” ฯลฯ

ถึงตรงนี้ผมต้องขัดจังหวะสักหน่อยเพราะผมคิดว่า มักมีการเข้าใจผิดกันเกี่ยวกับช่วงปี ๒๕๑๙ มีการกล่าวหาว่าระหว่างปี ๒๕๑๖-๒๕๑๙ เป็นช่วงที่ซุลมุนนุ่นวาย และส่วนใหญ่ชนิตนนักศึกษาเป็นต้นเหตุ แต่ผมตีความสถานการณ์ดังนี้ ท่ามกลางความอยุติธรรมทางสังคมอันมากมาย ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการปกครองแบบเผด็จการที่ดำเนินมาเป็นเวลา ๑ ชั่วโมงคน คือตั้งแต่ปี ๒๔๙๐ นั้น ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อพยายามแก้ไขปัญหาความอยุติธรรมทางสังคมเหล่านี้ ซึ่งก็ได้ทำกันมาโดยใช้สันติวิธี

ตามปกตินักศึกษาไม่มีอาวุธเลย กรรมกร สหภาพแรงงานก็ไม่มี ชาวไร่ชาวนาก็ไม่มี แต่ความซุลมุนนุ่นวายในระยะนั้น เกิดขึ้นจากกลุ่มที่ทำตัวเยี่ยงทหารที่ติดอาวุธอย่างเปิดเผยต่างหาก เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๙ กลุ่มดังกล่าวฆ่าคน ๗-๘ คนระหว่างการชุมนุมประท้วง ซึ่งทำกันอย่างสันติ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๑๘ พวกเขามุกหรือ

ค้นทำลายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยปราศจากการลงโทษใดๆทั้งสิ้นแล้วในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ พวกเขาจับคนแขวนคอและจุดไฟเผาโดยปราศจากการห้ามปรามหรือลงโทษใดๆที่หน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผมเป็นคนหนึ่งที่ไม่เชื่อว่าเหตุการณ์รุนแรงกับการรัฐประหารในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นผลจากการแทรกแซงของสหรัฐฯ ปัจจัยต่างๆ ในหมู่คนไทยกันเองก็เพียงพอแล้วที่จะก่อให้เกิดรัฐประหารได้ และไม่มีหลักฐานว่าอเมริกาวางแผนบงการในขณะนั้น แต่ระยะเวลาหลายปีที่ไทยกับสหรัฐฯ มีความสัมพันธ์กันในสงครามเวียดนาม สัมพันธ์กันทั้งในวิธีการฝึกการติดอาวุธ การให้คำแนะนำ แก่กองทัพและตำรวจไทยเอง ก็ย่อมได้รับผลทางอ้อมในเหตุการณ์เดือนตุลาคม ๒๕๑๙

นายเฟรเซอร์ : ขณะนี้มีการลงคะแนนเสียงในสภา ดังนั้นเราจะหยุดพักชั่วคราว

(มีการหยุดพักชั่วคราว)

นายเฟรเซอร์ : คณะอนุกรรมการจะสืบพยานต่อ ขอเชิญ ดร. ป่วย
ดร. ป่วย : ท่านประธานได้กรุณาถามความเห็นผมเกี่ยวกับนโยบายปัจจุบันของสหรัฐฯ ต่อประเทศไทย ในฐานะที่ผมไม่ใช่ชาวอเมริกัน ก่อนอื่นผมจึงต้องขอบคุณอนุกรรมการ ที่อนุญาตให้ผมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของสหรัฐฯ และเป็นหน้าที่ของผมที่จะต้องบรรยายอย่างชัดเจนว่า จุดยืนทางการเมืองของผมเกี่ยวกับประเทศของผมเป็นอย่างไร

ผมมีความเชื่อมั่นอย่างแน่นแฟ้นในระบอบประชาธิปไตย และในศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน เรื่องนี้ผมอาจได้เรียนรู้มาจากบรรดาผู้เป็นบิดาแห่งรัฐธรรมนูญอเมริกัน และจากคนอื่นด้วย ผมเชื่อใน

เสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ตามที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลของสหประชาชาติ ผมเชื่อในสิทธิของชายและหญิงทุกคนที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมสังคมที่เขาอาศัยอยู่ การปฏิเสธไม่ให้สิทธินั้นแก่เขาเพราะเขายากจนหรือเพราะเขาขาดการศึกษา ผมถือว่าเป็นความร้ายกาจอย่างหนึ่ง ผมเกลียดชังเผด็จการไม่ว่าจะมีรูปแบบสีสรรอย่างใดก็ตาม ผมมีความเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยควรจะได้มาอย่างสันติวิธี เพราะผมต้องการหลีกเลี่ยงการใช้กำลังอาวุธในการรักษาอำนาจของรัฐบาล เพื่อเป็นตัวอย่างในเรื่องนี้ ผมได้แนบคำบรรยายของผมที่มหาวิทยาลัยแอสตันฟอร์ดเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๐ ดังปรากฏในภาคผนวกที่ ๔ ^๔

ประเทศของผมกำลังจะมุ่งไปสู่สงครามกลางเมือง เหตุการณ์เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๙ และมาตรการที่นำมาใช้ในเวลาต่อมา เป็นการช่วยผู้ที่สู้รบกับรัฐบาลเป็นอย่างมาก ในลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายไม่เคยคาดฝันมาก่อน ทั้งนี้ไม่เฉพาะแต่จำนวนคนที่เข้าป่า ซึ่งนายโอดลีย์อ้างตัวเลขของรัฐบาลว่ามีหลายร้อยคน ผมเองว่าหลายพันคน ที่ผมกล่าวเช่นนั้นเพราะอาศัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ที่หายไปจากมหาวิทยาลัย วิทยาลัย ไร่ นา และสหภาพแรงงานทั่วประเทศ ในขณะนี้มีคนหายไป ๖,๐๐๐ คน หารสามแล้วก็ยังเหลือถึง ๒,๐๐๐ คน แต่ “จำนวน” คนที่ไปเข้ากับฝ่ายที่สู้รบกับรัฐบาล ไม่สำคัญเท่า “คุณภาพ” เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีแพทย์ วิศวกร กรรมกร สหภาพแรงงาน ครูและนักเรียน นักศึกษา อาจารย์ กับนักวิชาการ เข้าร่วมด้วย ด้วยเหตุนี้จะเห็นได้ว่า การสู้รบในประเทศไทยระหว่างรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้าม ได้ขยายใหญ่ถึงขนาดที่ใกล้เคียงกับสงครามกลางเมืองที่ผมกล่าวถึง แม้แต่จะอ้างเฉพาะตัวเลขของรัฐบาล (นำเสียดายที่เป็นภาษาไทย) ก็จะได้เห็นได้ว่าในระยะ ๓ เดือนแรกของปีนี้ รัฐบาลเองยังแถลงว่า มีประชาชน ทหาร และ

ตำรวจเสียชีวิตถึง ๕๕๔ คน

เมื่อปีที่แล้วตลอดทั้งปี ตัวเลขเป็น ๔๖๐ คน ปีก่อนนั้น ๔๒๐ คน และปีก่อนนั้นซึ่งไม่สู้จะตึก คือ ๕๒๒ คน ผมขอพูดซ้ำอีกทีว่า เฉพาะใน ๓ เดือนแรกของปีนี้ เพียง ๓ เดือนเท่านั้นมีคนตายไป ๕๕๔ คน

ท่านประธานครับ ท่านทำถูกต้องจริงๆ ที่ถามพยานคนก่อนเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐบาล และแทนที่จะพูดว่ารัฐบาลมีเสถียรภาพ ผมขอเสนอว่าที่จริงแล้ว รัฐบาลปัจจุบันก็ไร้เสถียรภาพ เมื่อเดือนมีนาคมก็มีการพยายามทำรัฐประหารอีก มีข่าวลือในกรุงเทพฯ ทุกวันว่าจะมีทหารกลุ่มใหม่ยึดอำนาจ ข่าวลือว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เพราะผู้บริหารบางคนไม่เหมาะสม ว่านายพันในกองทัพบกกำลังไม่พอใจซึ่ง (เรื่องหลังนี้) ก็เป็นความจริง ดังนั้นแทนที่จะมีเสถียรภาพดังที่ใครๆ ประารถนา กลับมีรัฐบาลที่อยู่ในสภาพอ่อนแอ

นอกจากนี้ท่านยังได้พูดถึงการอยู่ดีกินดีและเศรษฐกิจของประชาชน ในฐานะที่ผมใช้กำลังกายและกำลังสติปัญญาเพื่อพยายามที่จะสร้างการลงทุนของประเทศตลอด ๒๐ ปีที่ผ่านมา ผมพูดไว้ว่าสำหรับปัญหาของประเทศโดยส่วนรวมนั้นไม่ต้องเป็นห่วง ประเทศโดยส่วนรวมแล้วรวย เรามีทุนสำรองเพียงพอ และไม่ค่อยมีวิกฤติการณ์เกิดขึ้น แต่ปัญหาใหญ่ของประเทศไทยในแง่เศรษฐกิจและสังคมคือปัญหาการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ซึ่งรัฐประหารและเผด็จการทำให้เกิดปัญหาที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น เพราะเหตุว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำที่รัฐบาลกล่าวอ้างเมื่อปี ๒๕๑๖ คือ ๖๐ เซ็นต์ ต่อวันเท่านั้น

ในช่วงที่มีเสรีภาพ มีการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำขึ้นเป็น ๑ เหรียญ ๒๕ เซ็นต์ กรมแรงงานเสนอต่อรัฐบาลอย่างเคารพ ให้เพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำอีกเล็กน้อย รัฐบาลโอ้อวดเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินที่ทำกันในช่วงที่มีเสรีภาพ แต่ก็เป็นที่นายโรเบิร์ต แมคนามารา เคยพูดว่า การลงทุนโดยโฆษณาชวนเชื่อนั้นทำได้ง่าย ความตั้งใจทางการเมืองต่างหากที่

ยังขาดอยู่ ดังนั้น ท่านจะเห็นได้ว่ากระบวนการลงทุนของรัฐบาลในปัจจุบันนี้ผิดทิศผิดทาง เป็นการกลับตาลปัตรกับสิ่งต่างๆ ที่เคยทำกันมาในอดีต

ท่านประธานครับ ฝ่ายหนึ่งนั่นคือพวกคอมมิวนิสต์ที่เข้มแข็งและกำลังต่อสู้กับรัฐบาล อีกฝ่ายหนึ่งคือรัฐบาลที่อ่อนแอและง่อนแง่นในสถานการณ์เช่นนี้ การหลีกเลี่ยงสงครามการเมืองจึงเป็นความรับผิดชอบของคนไทยที่มีมนุษยธรรมทุกคน เพื่อนฝูงของผมกับตัวผมเองทั้งผู้ที่อยู่ภายในและนอกประเทศ กำลังแสวงหาทางที่จะเสนอให้มีการประนีประนอมในชาติทุกโอกาสที่จะทำได้ เรากำลังมุ่งทำงานเพื่อสิ่งนั้น แต่ก็ยอมรับว่าทำได้อย่างเชื่องช้า

สิ่งอันเป็นยอดปรารถนาที่เราอยากเห็น คือการประนีประนอมชาติจะไม่ถูกบั่นทอนและกระทบกระเทือน เราจะต้องพยายามหาทางให้อภิมนตรีอำนาจอัดเจนการส่งอาวุธให้กับทั้งสองฝ่าย ข้าพเจ้าจึงขอร้องรัฐบาลและรัฐสภาของท่านอย่างแรงกล้า ให้งดเว้นการส่งอาวุธให้แก่รัฐบาลไทย (ดูภาคผนวกที่ ๕) ^๔

ผมขอให้อเมริกาดำเนินการส่งอาวุธให้แก่ประเทศไทย ให้แก่รัฐบาลไทย ดังที่นายโฮลบริดจ์แถลงเมื่อเร็วๆ นี้ว่า ไม่มีหลักฐานว่าเวียดนามส่งอาวุธยุทธโศปกรณ์ให้กับกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ถ้าสหรัฐหรือประเทศอื่นส่งอาวุธให้ฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องหาอาวุธจากฝ่ายตรงข้าม ผู้เสียหายและพ่ายแพ้ในประเทศของผมก็คือประชาชนคนธรรมดา สงครามกลางเมืองจะยืดเยื้อยาวนานยิ่งขึ้น และความทุกข์ทรมานก็จะยืดเยื้อยาวนานเช่นกัน

ผมขอเสนอว่า การงดเว้นเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์แก่สหรัฐเอง ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงพันธกรณีในทำนองเดียวกับที่เคยผูกพันกับเวียดนามลาว และกัมพูชา ท่านอาจคิดเช่นเดียวกับชาวอเมริกันหลายคนที่ตามมา ผมว่า ท่านเป็นห่วงเรื่องการป้องกันทางทหารของอเมริกาในภูมิภาค

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผมขอวิงวอนท่านได้โปรดถือเอาเหตุการณ์ใดๆ ก็ได้ ที่เกิดขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในทศวรรษที่ผ่านมาเป็นบทเรียนเกิดกระทรวงกลาโหมของสหรัฐฯ เคยถือเสมอมาว่า เครื่องอุปกรณื เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จำนวนมากๆ สามารถทดแทนการเป็นพันธมิตรกับกลุ่มคนที่ซื้อสัตย์รักชาติได้ ที่แล้วมาอย่างน้อยก็ในเอเชีย รัฐบาลสหรัฐฯ มีความชำนาญในการสนับสนุนฝ่ายที่แพ้ นอกจากท่านจะสนับสนุนฝ่ายที่แพ้แล้ว ท่านยังสนับสนุนผู้ที่ฉ้อฉล ผู้ที่ร่ำรวยขึ้นมาจากยาเสพติด ซึ่งในประเทศไทยก็มีหลายราย มีหลายคนที่เป็นพวก “๕ เปอร์เซ็นต์” ที่คอยกอบโกยค่านายหน้าจากการค้าอาวุนั้น โปรดตระหนักถึงเรื่องนี้และกรุณาอภิปรายถึงเรื่องนี้ เพราะถึงอย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ ควรเรียนรู้จากความผิดพลาดในอดีต

ประการที่สอง ผมใคร่อ้อนวอนและเสนอด้วยความเคารพ ขอให้สหรัฐฯ รักษามิตรภาพกับประเทศไทยในด้านอื่นๆ ให้คงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผมใคร่ขอให้ท่านสอดส่องดูว่าความช่วยเหลือนั้นตกถึงมือเพื่อนร่วมชาติของผมที่เป็นคนยากจน มิได้ตกถึงมือข้าราชการพลเรือน ทหาร เจ้าของที่ดิน ขวานารายใหญ่ หรือนักธุรกิจที่ร่ำรวย

ประการที่สาม ด้วยมิตรภาพที่ท่านแสดงต่อประเทศไทย ผมหวังว่าท่านจะใช้อิทธิพลของท่านช่วยทำให้รัฐบาลไทยกลับสู่เส้นทางที่ถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน จุดยืนของฝ่ายบริหารและของรัฐสภาของสหรัฐฯ จะเป็นกำลังใจแก่พวกเราทั่วโลก ท่านอาจไม่สามารถทำตามอุดมคติของท่านได้ทุกหนทุกแห่ง แต่บทเรียนจากฟิลิปปินส์เมื่อเร็วๆ นี้ให้กำลังใจได้มาก รัฐบาลไทยและกลุ่มทหารต่างๆ อ่อนไหวต่อความคิดเห็นของอเมริกาเป็นอย่างมาก ประเทศนี้เป็นประเทศหนึ่งที่ท่านสามารถช่วยรักษาชีวิตไว้ได้ และสามารถช่วย

ให้คนเป็นจำนวนมากไม่ต้องเผชิญกับความทุกข์ อย่าหลงในภาพพจน์ของนักเผด็จการที่ดูเหมือนคนใจดี เขามักปิดบังซ่อนเร้นบางสิ่งบางอย่างต่อท่านเสมอ เจ้าหน้าที่สถานทูตผู้มีฝีมือดีที่สุดของท่านในกรุงเทพฯ ก็อาจถูกหลอกได้ง่ายๆ

นายเฟรเซอร์ : ดร. ป่วยครับ มีการลงคะแนนเสียงอีกครั้งหนึ่งแล้ว จะใช้เวลา ๘ นาที คิดว่าเป็นการลงคะแนนเสียงครั้งสุดท้าย หลังจากนั้นเราคงดำเนินการสืบพยานต่อไปได้โดยไม่มี การขัดจังหวะอีก

(มีการหยุดพักชั่วคราว)

นายเฟรเซอร์ : คณะอนุกรรมการจะสืบพยานต่อ ขอเชิญ ดร. ป่วย
ดร. ป่วย : ท่านประธานครับ ผมขออภัยที่แถลงการณ์ของผมยืดยาว เช่นนี้ แต่ผมจะพูดให้เสร็จก่อนที่จะมีการพักอีก

ผมตั้งใจจะบอกว่า ผมมีข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายของสหรัฐฯ เพียง ๓ ข้อ แต่ผมฟังนายโอคลีย์แล้ว (น่าเสียดายที่เขาไม่อยู่ที่นั่นแล้ว ผมอยากให้เขาอยู่ที่นั่น เพราะผมอยากพูดต่อหน้า ไม่อยากจะพูดลับหลังเขา) ผมพบว่าเขอ้างอิงถึงรัฐบาลกรุงเทพฯ หลายครั้ง ผมสงสัยว่า นายโอคลีย์เชื่อทุกสิ่งทุกอย่างที่รัฐบาลกรุงเทพฯ บอก โดยผ่านสถานทูตหรือเปล่า หรือว่าสิ่งที่ฝ่ายข่าวกรองของสหรัฐฯ ได้มาอย่างอิสระ นั้นเผชิญไปตรงกับของรัฐบาลไทย ผมสงสัยนัก

เรื่องข่าวลือเกี่ยวกับรัฐประหาร เรื่องอาชญากรรมต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ทุกวันในหน้าหนังสือพิมพ์ ทั้งๆ ที่มีการเซ็นเซอร์แล้ว เรื่องระเบิด เรื่องการห้ามออกนอกเคหสถานในยามวิกาล เรื่องเหล่านี้เขาไม่ได้เอ่ยถึง สิ่งเหล่านี้น่าจะได้รับการเสนอต่อคณะกรรมการที่เลื่อนชื่อนี้เพื่อที่คณะกรรมการจะได้ประเมินผลออกมาอย่างเป็นธรรมมากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่สหรัฐฯ เองด้วย

ด้วยเหตุที่นายโอคลีย์ไม่มีโอกาสตอบผม ผมก็ต้องกลับไปโดย

ปราศจากคำตอบ

ผมมีข้อเสนอ ๓ ข้อ คือหนึ่ง ท่านควรงดเว้นการส่งอาวุธให้แก่รัฐบาลกรุงเทพฯ สอง ท่านควรให้ความช่วยเหลือแก่เราต่อไปในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม และที่สำคัญที่สุด ท่านควรใช้อิทธิพลให้รัฐบาลไทยมีมนุษยธรรมมากขึ้น และท่านควรจะปฏิบัติอย่างไรนั้น ผมจะไม่เสนอในที่นี้ แต่หากท่านต้องการ ผมพร้อมที่จะเสนอข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเมื่อมีคำขอให้ทำเช่นนั้น ขอขอบคุณครับ

นายเฟรเซอร์ : ขอขอบคุณ ดร.ปวย

เชิงอรรถ

- ^๑ เป็นประวัติการทำงานของ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์
- ^๒ บันทึกเรื่อง “ความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙” อยู่ในตอนท้ายของหนังสือเล่มนี้
- ^๓ คำให้การของนายนพพร สุวรรณพานิช ที่เขียนและลงนามต่อหน้าทนายความศาลสูงอังกฤษ ในกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๐
- ^๔ คำบรรยายชื่อ “Crisis in Thailand” ตีพิมพ์อยู่ในหนังสือ *Trends in Thailand and Southeast Asia* by Puey Ungphakorn มุลนิธิโกลด์คิมทองจัดพิมพ์
- ^๕ “Trends in Thailand” แปลและรวมตีพิมพ์อยู่ในหนังสือ *อันเนื่องมาแต่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙* มุลนิธิโกลด์คิมทองจัดพิมพ์ ๒๕๒๓

๒. สรุปคำให้การของ ศ. ดับเบิลยู สกอตต์ ธอมป์สัน อาจารย์ประจำโรงเรียนกฎหมายและการทูตเฟลตเซอร์ มหาวิทยาลัยทัฟท์ส์

หมายเหตุ

การสืบพยานช่วงนี้ เป็นการสืบพยานต่อจากคำให้การของ ดร. ปวย อึ้งภากรณ์ เฉพาะคำให้การของนายดับเบิลยู สกอตต์ ธอมป์สันนี้ ไม่ได้แปลออกมาทั้งหมด แต่ใช้วิธีสรุปมาจากคำให้การนั้น ส่วนการซักถามซึ่งมี ดร. ปวย อึ้งภากรณ์ ร่วมอยู่ด้วย ได้แปลมาทั้งหมดโดยไม่มีการตัดทอน

ปัญหาในประเทศโลกที่สามตามความเห็นของศาสตราจารย์ ธอมป์สัน คือ การมีพัฒนาการทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และขาดความเป็นปึกแผ่นระดับชาติ ประเทศเหล่านี้ไม่มีเงินและงานพอที่จะแจกจ่ายให้กับทุกคน ผู้ชนะจะได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ผู้พ่ายแพ้จึงมักทำการต่อต้าน การที่ประเทศขาดพื้นฐานความเป็นมาทางประชาธิปไตย ผู้นำไร้ความอดทน จึงมักมีการยุบสภาและการจับศัตรูเข้าคุกเมื่อเกิดการต่อต้านขึ้น

การไปขอให้ประเทศเหล่านี้หยุดการละเมิดสิทธิมนุษยชน จะเกิดความสับสนทั้งเหตุและผล การรณรงค์ของมหาอำนาจในด้านนี้ ไม่อาจทำให้รัฐบาลเหล่านั้นเปลี่ยนใจและปฏิรูปวิธีการอย่างจริงจังได้ แต่อย่างใด อย่างดีก็เพียงปล่อยนักโทษ ๒-๓ คน เพื่อเอาใจประเทศมหาอำนาจ เพราะหวังจะได้รับความช่วยเหลือต่อไปมากกว่า

ในกรณีประเทศไทย สหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนเผด็จการที่ไร้สมรรถภาพมาตั้งแต่ต้น เมื่อเผด็จการถูกล้มไปโดยนักศึกษาในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ สหรัฐฯ ก็มีได้ให้การสนับสนุนมากนักในช่วงที่มี

ประชาธิปไตย

ในระยะ ๓ ปีนั้น แม้ว่ารัฐบาลประชาธิปไตยจะได้สร้างความก้าวหน้าอย่างมากในหลายๆด้าน ก็ยังไม่สามารถควบคุมความกระตือรือร้นของนักศึกษาได้ ความสงบและความเป็นปึกแผ่นทางการเมืองจึงเป็นปัญหาที่สร้างความวิตกกังวลแก่ทหารมากขึ้น

ส่วนในต่างประเทศ คอมมิวนิสต์อินโดจีน ๓ ประเทศได้รับชัยชนะ แต่แทนที่สหรัฐฯ จะคงทหารไว้ กลับถอนตัวออกไป แม้ว่าฐานทัพในไทยจะมีบทบาทสำคัญมากเพราะเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ใช้เป็นทางผ่านไปยังตะวันออกกลาง ในกรณีนี้สหรัฐฯไม่สามารถส่งความช่วยเหลือไปยังอิสราเอลโดยผ่านทางยุโรปได้

สหรัฐฯนั้นสามารถดำเนินนโยบายสิทธิมนุษยชนได้ โดยสนับสนุนรัฐบาลประชาธิปไตยในช่วงปี ๒๕๑๖-๒๕๑๙ และโดยการช่วยส่งเสริมองค์กรประชาธิปไตยต่างๆ แต่สหรัฐฯ กลับไม่ทำ

ทหารไทยซึ่งเคยชินกับการอยู่ในอำนาจมาตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ จึงเห็นว่าความมั่นคงถูกบั่นทอนอย่างไม่มีชั้นดี และมุ่งมันที่จะช่วงชิงอำนาจคืน

อย่างไรก็ตาม การรณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชนนั้น ผู้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ส่วนมากคือพันธมิตรของสหรัฐฯ ขณะเดียวกันเราพูดได้ว่าประเทศที่เป็นประชาธิปไตยเกือบทุกแห่งในโลกเป็นพันธมิตรของสหรัฐฯ ส่วนพันธมิตรของสหภาพโซเวียตและของประเทศคอมมิวนิสต์ทุกแห่งเป็นเผด็จการ และสภาพสิทธิมนุษยชนในประเทศเหล่านี้ เลวร้ายจนเกือบจะไม่ต้องพูดถึง ฉะนั้นเป็นการสมควรแล้วหรือที่การรณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชนของสหรัฐฯ จะทำกับประเทศพันธมิตร ทำไมสหรัฐฯจึงไม่รณรงค์เรื่องนี้โดยมุ่งไปที่ประเทศ เช่น กัมพูชา ซึ่งดูเหมือนว่า ๑ ใน ๔ ของพลเมืองจะถูกฆ่าตาย แทนที่จะมุ่งไปที่พันธมิตรของสหรัฐฯ ซึ่งจัดการกับคนไปเพียง ๑ เปอร์เซนต์เท่านั้น

การรณรงค์ต่าง ๆ จะไม่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ดีขึ้น และไม่สามารถวางพื้นฐานที่จะทำให้ทหารไทยผ่อนปรน หรือ ช่วยให้อำนาจองค์กรประชาธิปไตยขึ้นมาได้

ในกรณีประเทศไทย จัดได้ว่ามีเสรีภาพอยู่มาก เช่น เสรีภาพ ด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันมิให้รัฐบาลเผด็จการยากจนเกินไป สื่อมวลชนก็มีเสรีภาพมากกว่าประเทศหลายประเทศในเอเชีย ความจริงแล้วในหมู่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ไทยมีสิทธิมนุษยชนเป็นอันดับสอง ดังนั้น หากสหรัฐฯ วิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังแล้ว สหรัฐฯ ควรจะสืบพยานประเทศที่เป็นเผด็จการจริงๆ มากกว่าจะมาซักถามเรื่องกิจการภายในประเทศซึ่งเป็นมิตรเช่นประเทศไทย

นายเฟรเซอร์ : ขอบคุณมากครับ ดร. ฆอมบีสัน คุณคิดว่าประเทศไต้หวันบ้างที่ควรจะให้มีการสืบพยาน

นายฆอมบีสัน : ก็มพูซา ซึ่งผมคิดว่าคุณกำลังดำเนินการอยู่

นายเฟรเซอร์ : เราได้ทำไปแล้ว

นายฆอมบีสัน : แล้วประเทศในอินโดจีนล่ะ

นายเฟรเซอร์ : มีประเทศอื่นอีกบ้างไหม

นายฆอมบีสัน : เวียดนาม ลาว

นายเฟรเซอร์ : เราได้สืบพยานเวียดนามแล้ว และยังจะมีการสืบต่ออีก

นายฆอมบีสัน : ที่เราทำอยู่นี้จะมีผลหรือ

นายเฟรเซอร์ : มีผลต่อประเทศเหล่านี้ใช่ไหม

นายฆอมบีสัน : ประเด็นก็คือ ผลจะออกมาไม่เหมือนกันสำหรับ ๒ ฝ่าย พวกที่เป็นพันธมิตร (กับสหรัฐฯ) จะใส่ใจต่อสิ่งที่เราพูด บางทีก็รู้สึกไม่ตรงทางนัก ผมเองก็ไม่คิดว่าฮานอยจะเอาใจใส่มากนัก ฉะนั้นการสอบสวนก็ต้องทำกันอย่างแข็งขัน และจะต้องให้ความสนใจให้มากขึ้นกับประเทศเหล่านี้ เพื่อชดเชยกับความไม่ยุติธรรมร้ายของพวกเขา

นายเฟรเซอร์ : ผมคิดว่าคุณพูดถึงปัญหาเกี่ยวกับประเทศเหล่านี้ น้อยกว่าความเป็นจริงด้วยซ้ำ พวกนี้ไม่เพียงแต่จะไม่ยุติธรรมเท่านั้น แต่ยังมีมุ้งมั้นที่จะคงไว้ซึ่งวิธีการที่คุกคามสังคมประเทศอื่น ๆ ด้วย นี่คือปัญหาหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วเราไม่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและด้านทหารแก่พวกเขา เราจึงมีอิทธิพลกับเขาน้อยกว่ากับพวกประเทศพันธมิตร

ผมอยากรู้ความคิดของคุณในเรื่องนี้ เรามีการสืบพยานประเทศเกาหลีเหนือด้วย แม้ว่าเรามีปัญหาในการหาพยานที่เชื่อถือได้ก็ตาม

เพื่อเป็นการเริ่มต้น คุณก็ได้ฟัง ดร. ป่วย บรรยายถึงสภาพ
ทั่วๆ ไป นับตั้งแต่รัฐประหารเดือนตุลาคมในประเทศไทยแล้ว ผมไม่
ได้ตั้งใจซักคุณตรงนี้ แต่คุณก็มีความเห็นไม่ตรงกันในขั้นพื้นฐานกับ
ดร. ป่วย เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เกิดขึ้นและกำลังเกิดขึ้น

นายธอมป์สัน : ผมคิดว่าเขาพูดเกินความจริง ผมอยากจะพูดด้วย
ความเคารพว่าเขาพูดเกินความจริง เกี่ยวกับระดับความเสื่อมโทรม
จริงอยู่ ผมคิดว่ามีข่าวลือเรื่องรัฐประหารในประเทศไทย แต่ไม่มีครั้ง
ใดที่ผมไปเมืองไทยแล้วจะไม่ได้ยินข่าวลือเรื่องรัฐประหาร ผมไป
เมืองไทยเป็นครั้งคราวตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ ผมจึงคิดว่านั่นคือสิ่งที่คนไทย
ทำกัน อย่างน้อยก็เป็นความจริงนับตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ฉะนั้น
จึงเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจ

ผมคิดว่าสิ่งที่ ดร. ป่วย เรียกว่าสงครามกลางเมืองนั้น ยังไม่
เป็นสิ่งที่ผมเรียกว่าสงครามกลางเมืองจริงๆ บังเอิญเรื่องนี้เป็นวิชา
ของผม ผมสอนวิชาชื่อ “ความรุนแรงแบบอ่อนๆ” ผมจะไม่เสนอให้
“หยุดขยายอาวุธ” ดังที่เขาเสนอ เพราะผมไม่คิดว่ามี ๒ ฝ่ายในแ่งนั้น
ผมไม่คิดว่าสังคมไทยแบ่งแยกขนาดนั้น

ประเทศไทยมีกลุ่มต่อต้านรัฐบาล ๓ กลุ่ม ได้รับความสนับสนุน
ส่วนหนึ่งจากแหล่งในต่างประเทศ ผลจากรัฐประหารเดือนตุลาคม
ทำให้นักศึกษาจำนวนหนึ่งเข้าไปร่วมด้วย นั่นเป็นเรื่องไม่สำคัญนัก
ผมคิดว่าเรื่องที่เป็นปัญหา แต่ไม่ใช่ปัญหาหลักเท่ากับในขณะนี้ คือ
การที่ประเทศเพื่อนบ้านของไทยมีเสรีภาพในการจัดส่งอาวุธตามที่เขา
เห็นสมควรจะทำ

นายเฟรเซอร์ : ดร. ป่วย คุณมีความคิดอย่างไรในเรื่องนี้

ดร. ป่วย : ศาสตราจารย์ธอมป์สันกับผมมีความเห็นเกี่ยวกับข้อมูล
ไม่ตรงกัน ผมไม่ทราบแหล่งข่าวของเขามาจากไหน จดหมายทุก
ฉบับที่ผมได้รับจากกรุงเทพฯ และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตให้ตี

พิมพ์ได้ในกรุงเทพฯ ก็กล่าวถึงข่าวลือ เป็นความจริงที่มีข่าวลือเกี่ยวกับรัฐประหารอยู่ตลอดเวลา แต่ข่าวลือล่าสุดนี้หนาหูมากขึ้น คุณเห็นด้วยไหม

นายธอมป์สัน : ผมเห็นด้วย แต่ผมคิดว่าประเด็นตอนนี้คือ ผลจากสิ่งนั้นจะเป็นอะไรก็ตาม ก็จะมีรัฐบาลทหารอีกชุดหนึ่ง แล้วมันจะแตกต่างกันตรงไหน

ดร.ป๋วย : ถ้าคุณมองอย่างไม่ใส่ใจ ไซ้ แต่ผมไม่สามารถจะไม่ใส่ใจกับประเทศของผมได้

นายธอมป์สัน : คุณเป็นนักเศรษฐศาสตร์ คุณไม่มีขีดชั้นความพอใจระหว่างเผด็จการ...

ดร.ป๋วย : ผมไม่ได้พูดในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ ผมพูดในฐานะประชาชนไทยคนหนึ่ง

นายธอมป์สัน : จะไม่มีขีดชั้นความพอใจระหว่างรัฐบาลทหารกลุ่มต่างๆ ซึ่งอาจขึ้นมาใช้อำนาจในขณะนี้หรือ

ดร.ป๋วย : ต่างคนต่างก็มีขีดชั้นความพอใจต่างกันไป ซึ่งคุณคงจะสอนอย่างนี้แก่ลูกศิษย์คุณเอง ฉะนั้นขอให้เรายุติเรื่องนี้ไว้แค่นี้เถอะ ผมรู้สึกว่าคนต่างชาติมักจะพูดแบบขอไปทีเสมอว่า “มีนักศึกษาส่วนหนึ่งเข้าป่าเพิ่มขึ้นอีกแล้ว ฉะนั้นก็จะมีสงครามกลางเมืองที่ผมพูดถึง...”

อ้อ ผมพูดว่าประเทศกำลังมุ่งสู่สงครามกลางเมืองนะ ไม่ใช่ว่าสงครามกลางเมืองได้เริ่มขึ้นแล้ว และผมมีตัวเลขสนับสนุน

นี่เป็นการเดา สำหรับผม ผมรู้สึกว่าคุณข้อมูลของผมนี้น่าหนักมากกว่า เพราะไม่เพียงแต่ผมจะพยายามรวบรวมจำนวนคนที่หายจากบ้านไปตั้งแต่ตุลาคม ๒๕๑๙ เท่านั้น ผมยังได้รับจดหมายติดต่อจากเพื่อนและลูกศิษย์ของผม แล่นะ เราไม่ควรเชื่อทั้งหมด แต่ผมคิดว่าการอพยพเข้าป่าของพวกปัญญาชน นักศึกษา และผู้ที่ใฝ่เสรีโดยเฉพาะนั้น เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญมาก

อาจเป็นอันตรรายถ้าเรามองข้ามสิ่งนี้ไป ผมไม่ชอบสิ่งที่เกิดขึ้นเลย เพราะมันทำให้คอมมิวนิสต์ในป่าเข้มแข็งขึ้น ถึงไม่ชอบ แต่ผมก็ต้องนำมาพิจารณา เพื่อจะได้ประเมินว่าเราควรทำอะไร

นายธอมป์สัน : ผมอยากจะพูดเพียงว่า พวกเราซึ่งเป็นนักวิชาการทั้งในกรุงเทพฯ หรือในบอสตัน มีแนวโน้มที่ไม่ดี คือมักเน้นความสำคัญของเราเองเกินไป ผมได้รับจดหมายจากเมืองไทยมากมายเช่นกัน และส่วนมากก็จะตรงตามแนวกว้างๆ ที่คุณพูดถึง อย่างไรก็ตาม สังคมส่วนมากสามารถอยู่รอดได้แม้ว่านักวิชาการจำนวนหนึ่งจะหนีไป

ดร.ปวิญ : ศาสตราจารย์ธอมป์สันลืมไปแล้วกระมังว่า ผมเคยเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ต้องทำงานตามสภาพที่เป็นจริงอยู่ถึง ๑๒ ปี

นายธอมป์สัน : ผมทราบ แต่ผมไม่ได้หมายถึงคุณ ผมกำลังพูดถึงตอนนี้ คือคนที่กำลังรับภาระหนักที่สุดจากรัฐบาลไทย คือนักวิชาการ นั่นคือความรู้สึกของผม แต่ขณะเดียวกันผมก็คิดว่า เราไม่ควรให้น้ำหนักเรื่องนี้มากเกินไปเมื่อเทียบกับปัญหาทั้งหมด โดยทั่วไป ภาพที่ผมได้เหมือนที่คุณโอคิลีย์เสนอ คือประชาชนไทยธรรมดาโล่งใจ ที่ประเทศกลับไปอยู่ในมือของทหาร ผมเสียใจที่เป็นอย่างนั้น แต่นั่นคือภาพที่ผมมี คุณจะแย้งข้อนี้ไหม

ดร.ปวิญ : ผมไม่เห็นด้วย เพราะถ้าประชาชนธรรมดาไม่ถูกข่มเหงทำร้าย และมีเสรีภาพในการแสดงออก พวกเขาจะยกยอรัฐบาลเช่นนั้นหรือไม่ หรือเขาจะพูดใหม่ว่าเขาพอใจ เป็นการประเมินที่ไม่ยุติธรรมเลย เพราะหากคุณพูดได้ด้วยเสรี คุณอาจถูกจับในฐานะเป็นภัยต่อสังคม

นายธอมป์สัน : สังคมเผชิญอันตรรายต่างๆ กัน ในปลายปี ๒๕๑๖ หรือต้นปี ๒๕๑๗ เมื่อรัฐบาลใหม่ของไทยร่างรายการว่า จะให้ความสำคัญเรื่องอะไรก่อนหลัง ผมคิดว่ามีอยู่ ๑๓ ๑๔ หรือ ๑๕ เรื่องใน

รายการ ไม่มีสักรายการเดี่ยวที่เป็นเรื่องการต่อสู้กับรัฐบาล เป็นช่วงที่มีการละลายจริงๆ การต่อสู้กับรัฐบาลเลวร้ายมากขึ้น เพราะรัฐบาลมิได้เอาจริงเอาจังกับเรื่องนี้ นั่นคือสิ่งหนึ่งที่นำวิกฤต

กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผมกำลังพูดว่าเราไม่สามารถมุ่งความสนใจไปที่สิ่งใดสิ่งเดียว ผมไม่อยู่ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนรัฐบาลไทยชุดปัจจุบัน ผมคิดว่าผมกล่าวอย่างชัดแจ้งแล้วในเรื่องนี้ ผมรู้สึกเศร้าใจในสิ่งเดียวกับที่ทำให้คุณเศร้า ผมมองว่าสิ่งนี้มีระดับความสำคัญต่างจากที่คุณมอง เมื่อมองร่วมกับสถานการณ์ต่างๆ ไป และโดยเฉพาะเมื่อมองถึงความสัมพันธ์ของมันต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ผมแน่ใจว่าถ้าผมเป็นคนไทยที่ลี้ภัย ฐานะของผมคงจะแตกต่างไปจากนี้

นายเฟรเซอร์ : ดร. ป๋วย คุณอยู่ในกรุงเทพฯ ขณะที่เกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลาคมใช่ไหม

ดร. ป๋วย : ใช่ ผมออกจากกรุงเทพฯ ตอนเย็นวันที่ ๖ ตุลาคม ภายหลังได้รับการขู่ว่าจะถูกกรมประชาทัณฑ์

นายเฟรเซอร์ : ใครที่ขู่จะประชาทัณฑ์คุณ

ดร. ป๋วย : กลุ่มพลเรือนกึ่งทหารที่เราพูดถึงกันอยู่

นายเฟรเซอร์ : ทำไมเขาถึงเลือกคุณ

ดร. ป๋วย : เขาบอกว่าผมรับผิดชอบต่อความวุ่นวายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายเฟรเซอร์ : แล้วคุณรับผิดชอบต่อความวุ่นวายหรือเปล่า

ดร. ป๋วย : ถ้าคุณถามผมตรงๆ ผมก็จะตอบว่าไม่ ตรงกันข้ามผมเป็นคนพยายามห้ามปรามนักศึกษา

นายเฟรเซอร์ : อะไรทำให้นักศึกษาประท้วง

ดร. ป๋วย : อะไรนะครับ

นายเฟรเซอร์ : อะไรเป็นสาเหตุที่ให้นักศึกษาประท้วงในวันที่ ๕ ตุลาคม

ดร.ป๋วย : นักศึกษาเริ่มการประท้วงหลายทาง ตั้งแต่จอมพลทั้งหลายกลับถึงกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ในวันที่ ๔ ตุลาคม นักศึกษาร่วมกับประชาชนที่ประท้วงอยู่ ได้เคลื่อนย้ายเข้าไปในมหาวิทยาลัยของผม เพราะรัฐบาลไม่ได้ทำอะไรในตอนนั้น วันที่ที่ผู้ประท้วงเคลื่อนเข้าไป ผมในฐานะอธิการบดีก็ได้แจ้งตำรวจ ผมได้แจ้งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่รับผิดชอบทบวงมหาวิทยาลัย ผมย้ายไปอยู่ที่สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ เพราะตอนนั้นเป็นช่วงเวลาการสอบ

หากไม่มีการประกาศปิดมหาวิทยาลัยในขณะนั้น ก็จะไม่เสี่ยงต่อการเกิดปะทะกันขึ้นภายในธรรมศาสตร์ ก่อนหน้านั้น ตอนที่ พล.อ. ประภาสกลับเข้าประเทศ มีคนหลายคนได้รับบาดเจ็บในธรรมศาสตร์ บางคนถึงกับเสียชีวิต เพราะมีระเบิดภายในมหาวิทยาลัยของผม ฉะนั้นคราวนี้เราจึงมีบทเรียนและจึงย้ายออกไป ผมได้พูดว่าพวกที่จัดประท้วงหลายคน และพยายามเกลี้ยกล่อมเขาว่า ธรรมศาสตร์มิได้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการประท้วง นั้นเป็นความจริง เพราะหากตำรวจเคลื่อนเข้ามาแล้ว ใครจะยิงนักศึกษาก็ได้ และไม่มีทางหลบหนีออกมาได้

ผมพยายามเกลี้ยกล่อมเขา ผมขอให้ตำรวจพยายามป้องกันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่กลุ่มชนใหญ่มาก และในเย็นวันที่ ๔ ผู้คนก็พังโซ่และประตูเคลื่อนเข้าไป

นายเฟรเซอร์ : ในตอนนั้นมีนักศึกษาลงทะเบียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยกี่คน

ดร.ป๋วย : มหาวิทยาลัยไม่ได้เกี่ยวข้องเลย ศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นคนจัดประท้วง ไม่ได้เป็นกิจกรรมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่เป็นกิจกรรมของศูนย์นิสิตนักศึกษา พวกเขาเลือกธรรมศาสตร์เพราะเหตุผลทางประวัติศาสตร์ เพราะเหตุผลทางภูมิ-

ศาสตร์

ในปี ๒๕๑๖ พวกเขาได้อำนาจมา พวกเขาได้เสรีภาพที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ธรรมศาสตร์อยู่ใกล้กับหน่วยราชการต่างๆ รวมทั้งทำเนียบรัฐบาล ทั้งยังอยู่ใกล้กับที่เราเรียกว่าไฮปาร์ค (สนามหลวง) ซึ่งการประชุมทางการเมืองมักไปชุมนุมที่นั่น

ดังนั้นพวกเขาจึงเลือกธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยของผมเป็นที่ชุมนุมประท้วง แต่ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของการต่อสู้ระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับกลุ่มนายพลเลย

นายเฟรเซอร์ : ในความคิดของคุณ ทหารมีความตั้งใจที่จะยึดอำนาจหรือไม่ อีกนัยหนึ่งมีการวางแผนหรือเปล่า หรือสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเอง

ดร. ป่วย : รัฐประหารนั้นปรากฏขึ้นหลายเดือนก่อนตุลาคม ผมเองพูดได้ว่า ผมต้องมีกระเป๋าอยู่ในรถทุกวัน ผมต้องตัดสินใจก่อนกลับบ้านว่า ควรจะกลับบ้านหรือควรพักอยู่กับเพื่อน หรือญาติ เพราะถ้าเกิดรัฐประหารขึ้น ผมต้องเป็นเป้าหนึ่งแน่ เพราะผมต่อต้านเผด็จการทหารตลอดเวลา

นายเฟรเซอร์ : คุณเคยทำงานภายใต้รัฐบาลทหารไม่ใช่หรือ

ดร. ป่วย : ใช่ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม แม้ว่าผมจะทำงานภายใต้ผู้เผด็จการ ผมก็ได้ยับยั้งคำวิจารณ์ของผมที่มีกับทหารเมื่อเขาทำผิดจริงๆ แล้วผมมิได้ต่อต้านทหาร หรือเพราะเป็นทหาร แต่ผมต่อต้านการค้ายาเสพติด การฉ้อราษฎร์บังหลวง การคดโกงฉ้อฉลต่างๆ ผมทนสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ ตลอด ๓ ปีที่ผมเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ซึ่งคุณก็ทราบดีว่า ปกติผู้อำนวยการสำนักงบประมาณมักมีศัตรูอยู่แล้ว แต่ตลอด ๓ ปี ผมได้สร้างศัตรูไว้มากกว่าที่ผู้อำนวยการคนอื่นๆ สร้างไว้ ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ทำให้ผมระมัดระวังมาก โดยเฉพาะหลังจากที่คน ๕๐-๖๐ คนถูกสังหารในช่วงนั้น รวมทั้งดร. บุญสนอง หนึ่งในผู้นำพรรค

สังคมนิยม เราจึงต้องระมัดระวังตลอดเวลา นั่นคือเหตุผลที่ผมต้องระมัดระวัง เพราะรัฐประหารเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ความจริงแล้ว มีการพยายามทำรัฐประหารในช่วงเวลานั้นหลายครั้ง ท่านประธาน คุณถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ว่ามีหรือไม่มีการวางแผนล่วงหน้า ผมตอบโดยทั่วไปว่า ผู้นำรัฐประหารได้วางแผนล่วงหน้าก่อนที่จะกระทำการ คินั้นเป็นเวลาที่เหมาะสม เขาจึงทำการรัฐประหารขึ้น

นายเฟรเซอร์ : ดร.ป๋วย คุณคิดอย่างไรเกี่ยวกับเสรีภาพ ประชาธิปไตย โดยเฉพาะเกี่ยวกับสิทธิอันชอบธรรมของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ข้อนี้ผมคิดว่า ดร.ธอมป์สันอาจจะได้พูดถึงแล้ว บางสิ่งบางอย่างนั้นมีเฉพาะปัญญาชนเท่านั้นหรือที่ให้ความสำคัญ

สำหรับคนส่วนใหญ่แล้ว โดยเฉพาะในประเทศโลกที่สาม สิ่งเหล่านี้จะไม่อยู่ในวิสัยของเขา หรือไม่ได้เป็นสิ่งที่เขาให้ความสำคัญมากมาย เป็นเช่นนั้นหรือเปล่า

ดร.ป๋วย : ท่านประธาน เสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งแปลก ถ้าตัวเราเองไม่ได้ถูกลิดรอนเสรีภาพดังกล่าว ก็จะไม่รู้สึกอะไร และจะพูดได้เสมอว่าคนอื่นยังสามารถอยู่ได้เลยภายใต้การกดขี่ปราบปราม ถ้าคุณเป็นชาวนา และบุตรของคุณถูกตำรวจนำตัวไปโดยที่เขาไม่ได้ก่อกวนแต่อย่างใด มิได้ทำอะไรทั้งนั้น ถูกนำตัวไปโดยปราศจากข้อหา เมื่อนั้นแหละคุณจะรู้สึกขมขื่นมาก ฉะนั้นผมจึงไม่คิดว่า จริงๆ แล้วมันเป็นเรื่องของปัญญาชนที่จะวิตกกังวลเท่านั้น คนตัวเล็กๆ ซึ่งได้รับความเดือดร้อน เพราะการไร้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพ ถูกข่มขู่จากพวกเผด็จการ จะได้รับความทุกข์กันทุกคน มีพวกปัญญาชนเท่านั้นที่สามารถจะบอกเล่าอะไร ชาวนาไม่ทราบจะพูดออกมาอย่างไร แต่พวกเขาารู้สึกขมขื่นอย่างรุนแรง

ผมอยากจะเตือนคุณว่า คำว่า “ไทย” หมายความว่า มีเสรีภาพ

และพวกเราคนไทยที่อยู่ในประเทศไทยต้องมีเสรีภาพ ไม่ว่าเราจะจน
ไม่ว่าเราจะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ผมเห็นว่าการเป็นอยู่ของเพื่อน
ร่วมชาติของผมนั้น ไม่มีทางอื่นนอกจากการอยู่อย่างเป็นไท อย่างมี
เสรีภาพพอสมควร

นายเฟรเซอร์ : มีผู้คิดว่า ชุมชนระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะจำนวน
มากเท่าใดก็ตาม ต้องการที่จะอยู่ในสภาพที่มีอิสรภาพ อยู่ในสภาพที่
หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพ ที่คนมีสิทธิ์เลือกตั้งรัฐบาล บางที่สังคมก็
ปราศจากความสามัคคี ปราศจากแบบอย่าง อีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีการ
ดลบันดาลจากเบื้องบนว่าการปกครองของตนเองจะสำเร็จเสมอไป
หรือจะมีประสิทธิภาพในการปกครองเพียงพอที่จะทำให้สังคมดำเนิน
อยู่ได้ คุณคิดอย่างไรกับเรื่องนี้ ช่วง ๓ ปี (ตั้งแต่ ๒๕๑๖-๑๙) นี้
อาจจะต้องประสบความล้มเหลวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้หรือเปล่า

ดร.ป๋วย : ผมเห็นด้วยกับความเห็นที่ว่า สภาพต่างๆอาจไม่พร้อม
พอที่จะทำให้ได้ประโยชน์จากประชาธิปไตย จากเสรีภาพอย่างเต็มที่
ที่ว่า บทสรุปของผมต่างจากพวกที่คุณอ้างมามากทีเดียว ผมอยาก
จะพูดว่า ขอให้เราพยายามให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย มากกว่าจะบอก
ว่ามีเผด็จการกันเถอะ ประชาธิปไตยต้องใช้เวลา แนนอน และเรา
ต้องมุ่งที่จะทำให้ประชาธิปไตยก่อตั้งขึ้นมาให้ได้

ประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสอนในชั้นเรียนได้เลย ผม
ไม่แคร์นักกับรูปแบบของประชาธิปไตยที่จะมีขึ้นในประเทศของผม
มันจะต้องเหมาะกับสภาพความเป็นมาทางวัฒนธรรมของประเทศของ
ผม ประชาธิปไตยวิธีทางรัฐสภาแบบในตะวันตกอาจจะไม่เหมาะกับเรา
ผมเห็นด้วยอย่างนั้น

ขอให้เราได้มีเสรีภาพที่จะค้นคว้าแสวงหาสิ่งนั้น และในที่สุด
แล้วผมต้องการสองสิ่ง สิ่งหนึ่งคือ เสรีภาพ เสรีภาพแบบธรรมดาๆ
อีกสิ่งหนึ่งคือ สิทธิที่จะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมของสังคม

สองสิ่งนี้จริง ๆ แล้วไม่ได้เป็นแนวคิดของตะวันตกแต่ผู้เดียว ในคำสอนทางพุทธศาสนามีแนวความคิดเกี่ยวกับสังฆะ เกี่ยวกับความเป็นปึกแผ่นและการมีตัวแทน แต่เราละเลยแนวคิดนี้ แล้วไปคิดว่าประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ยึดไม่ถึง เราจึงมักคิดว่า เราต้องไฝหาเสถียรภาพโดยการมีระบบเผด็จการ

นายเฟรเซอร์ : ดร. ธอมป์สัน คุณต้องการแทรกอะไรบ้างไหม

นายธอมป์สัน : ผมอยากจะยกประเด็นคำว่า “ไทย” ซึ่งหมายถึงการมีอิสระเสรีนั้นว่า ความจริงแล้วมิได้หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของประเทศกับสภาพแวดล้อมมากเท่าใด ประเทศไทยเป็นอิสระเสรี ไม่ได้ถูกกดขี่ในฐานะเป็นเมืองขึ้น ประเทศไทยอยู่รอดมาได้พร้อมกับอริปไตย ซึ่งต่างจากประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อิสระเสรีที่ว่านี้จึงมิได้มีความหมายเช่นของทางตะวันตก คือเสรีภาพส่วนบุคคลและอื่นๆ ผมรู้สึกว่าคุณกล่าวถึงประชาชนไทยที่ต่อต้านเผด็จการอยู่ในขณะนี้ คุณหมายความว่าประชาชนชาวไทยอยู่ในสภาพประชาธิปไตยมาหลายชั่วอายุคนแล้ว และผมกำลังพยายามคิดว่ามีช่วงใดบ้างที่เป็นเช่นนั้น นอกเหนือจากช่วง ๓ ปีนั้นแล้ว ผมแน่ใจว่าภายใต้รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ คุณคงไม่เรียกว่าเป็นยุคแบ่งบานของเสรีภาพ หรือก่อนปี ๒๕๓๕ ซึ่งมีความสงบแบบเก่าๆ ซึ่งก็เหมาะกับสภาพกาลในขณะนั้นมากกว่าในช่วงหลัง

ปัญหาที่สลบซับซ้อนซึ่งยากที่จะให้ความกระจ่าง ผมคิดว่าควรกลับมาในประเด็นที่ว่า เราจะทำอะไรกับมันได้เมื่อคิดถึงสิ่งที่ ดร. ป่วยได้พูดมา หากเราหยุดขายอาวุธให้กับคนไทยจะทำให้การกระทำต่างๆ ของคนไทยเปลี่ยนไปไหม มันจะทำให้คนไทยขาดความมั่นคงและหมดหวังจนทำให้หลายสิ่งหลายอย่างเลวร้ายลงหรือเปล่า

ถ้าคุณมองในด้านการสงคราม เทียบไทยกับเวียดนาม สถานการณ์เป็นที่น่าห่วงใยจริงๆ ประเทศไทยขาดความมั่นคงอย่างไม่น่าเชื่อ

ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นความผิดของไทยเองที่ไม่ได้ปรับปรุงตัวรับสถานการณ์
ผมเองยังขังใจว่าทำไม ดร.ป๋วย จึงต้องการให้เรายุติการจำหน่าย
อาวุธให้กับประเทศไทย

ดร.ป๋วย : เหตุผลที่ผมต้องการให้สหรัฐฯ เลิกจำหน่ายอาวุธ เป็น
เหตุผลที่มองจากแง่ของไทย เพื่อที่จะลดความทุกข์ ความเจ็บปวดให้
เหลือน้อยที่สุด ผมพูดว่า หากรัฐบาลไทยในกรุงเทพฯ ได้รับอาวุธจาก
สหรัฐฯ พวกในป่าก็จะถูกบังคับให้รับหรือหาอาวุธจากอีกค่ายหนึ่ง
จากอภิมหาอำนาจอื่นอย่างแน่นอน นี่คือเหตุผลจากแง่ของไทย

นายธอมป์สัน : แต่ถึงอย่างไร เขาก็กำลังทำอย่างนั้นอยู่แล้วมิใช่หรือ

ดร.ป๋วย : ผมอ้างคุณโฮลบลูค ที่ว่าไม่มีหลักฐานว่ามีอาวุธส่งมา
จากเวียดนาม

นายธอมป์สัน : เขาอาจจะไม่ทราบว่ามี แต่ผมทราบ

ดร.ป๋วย : คุณอ้างหลักฐานได้ไหม

นายธอมป์สัน : ได้ ผมคิดว่ามีหลักฐานมากมายที่แสดงว่ามีการส่ง
อาวุธมา ผมคิดว่าหลักฐานมีอยู่ในเมืองนี้

ดร.ป๋วย : คุณรู้ไหมว่า อาวุธที่คอมมิวนิสต์ไทยใช้นั้นส่วนใหญ่เป็น
อาวุธอเมริกัน

นายธอมป์สัน : แน่نون นั่นเป็นความจริงในเวียดนามด้วย แต่
คุณก็รู้ว่า นั่นไม่ได้หมายความว่า...

ดร.ป๋วย : ผมพูดว่าส่วนใหญ่

นายธอมป์สัน : นั่นเป็นการพูดเกินเลย อย่าห่วงเลย ถ้าเราหยุด
จำหน่ายอาวุธให้กรุงเทพฯ ผู้สู้รบกับรัฐบาลก็จะยังคงได้อาวุธอยู่ ถ้า
ไม่ได้จากเราก็ได้จากมิตรของเขา

ดร.ป๋วย : ได้จากตลาดมืดในกรุงเทพฯ

นายธอมป์สัน : เขาจะได้อาวุธอเมริกันที่หลงเหลืออยู่ในเวียดนาม
จากมิตรของเขาที่นั่น ผมขอถามว่า คุณคาดว่าจะเป็นอะไรจะเกิดขึ้นหาก

สหรัฐฯ วางมืออย่างสิ้นเชิงจากรัฐบาลไทย ดังที่ทำไปแล้วในหลายๆ ด้าน เมื่อ ๒-๓ ปีที่ผ่านมา แล้วมีหน้าซ้ำจะยังไม่จำหน่ายอาวุธให้อีก คุณคิดหรือว่าพวกเวียดนามจะหยุดยั้งการปฏิบัติการในรูปแบบที่รุนแรงกว่าที่เคยทำมาแล้วในอดีต เช่น จัดหาอาวุธ เป็นต้น คุณคิดหรือว่าเขาจะระงับความปรารถนานั้นได้

ดร.ป๋วย : ข้อมูลของผมในเวลานี้ ซึ่งไม่ตรงกับของคุณก็คือ พวกเวียดนามเหนือนั้นมีสิ่งที่จะต้องพิจารณานอกเหนือจากการจัดส่งอาวุธให้ผู้สู้รบกับรัฐบาล สิ่งแรกที่เวียดนามเหนือต้องการ คือการมีสัมพันธภาพอย่างเป็นทางการกับประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งไทยด้วย ถูกไหม ถ้าถูกก็...

นายธอมป์สัน : ตามเงื่อนไขของเขา

ดร.ป๋วย : ไม่ว่าจะด้วยเงื่อนไขใดก็ตาม เมื่อคุณเจรจาคุณก็ต้องเจรจาตามเงื่อนไขของคุณเอง

นายธอมป์สัน : พวกเขาไม่พร้อมที่จะให้คำยินยอมใดๆ

ดร.ป๋วย : เราอย่าทะเลาะกันเลย ความจริงก็คือว่าในขณะนี้ ไม่มี...

นายธอมป์สัน : คุณเชื่อจริงๆ หรือว่า ไม่มีการส่งอาวุธจากเวียดนามไปให้กับผู้สู้รบกับรัฐบาลไทยเลย

ดร.ป๋วย : ผมจะไม่พูดว่าไม่มี แต่จะพูดว่ามีน้อยมาก

นายธอมป์สัน : คุณคิดว่าไม่มีการนำและสนับสนุน การสนับสนุนด้วยการให้กำลังใจซึ่งสำคัญพร้อมกับอย่างอื่นซึ่งช่วยในการทำงานของผู้ต่อสู้กับรัฐบาลเลยหรือ อีกนัยหนึ่ง คุณคิดจริงๆ หรือว่าพวกเวียดนามจะไม่ยับยั้งชั่งใจต่อการฉวยโอกาสที่มีอยู่ในระหว่างปี ๒๕๑๖-๒๕๑๘ เวียดนามซึ่งมีประสบการณ์ที่ยาวนานกับการฉวยโอกาส จะไม่รุกรานไทยในครั้งนี้ได้ ถ้าสหรัฐฯ ตัดความเป็นพันธมิตรกับรัฐบาลของไทยและประชาชนชาติไทย โดยไม่คำนึงว่าจะป็นรัฐบาลไหน ไม่คำนึงถึงข้อดีข้อเสียของรัฐบาล ส่วนใหญ่แล้วผมเห็นด้วย ไม่แต่จาก

แง่คิดของความสัมพันธ์ของ ๒ ประเทศ ซึ่งกินความเกินกว่าสัมพันธ์กับรัฐบาลไทยปัจจุบันเท่านั้น หมายถึงความสัมพันธ์กับรัฐบาลไทย

ดร.ป๋วย : ท่านประธาน ศาสตราจารย์ธอมป์สันกับผมจะต้องตกลงก่อนว่า จะไม่พ้องต้องกันในเรื่องนี้ ข้อมูลของศาสตราจารย์ธอมป์สันมาจากแหล่งหนึ่ง แต่ข้อมูลของผมมาจากอีกแหล่งหนึ่ง ข้อมูลมีอยู่ว่า เวียดนามได้บอกแก่ทุกคนว่า ต้องการยึดหลัก “ปัญญาศีล” ปัญญาศีล หมายถึงการไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน คุณอาจพูดได้ว่าเวียดนามเป็นนักตระบัดสัตย์ด้วย

นายธอมป์สัน : นั่นคือเหตุผลที่เขาส่งทหาร ๖,๐๐๐ คนเข้าไปในลาวหรือ

ดร.ป๋วย : จะด้วยเหตุผลอะไรก็ตาม เราไม่อาจเห็นด้วยกันในเรื่องนี้ได้ แต่ผมคิดว่า เวียดนามต้องการเป็นอย่างมาก ที่จะแสดงกับทั่วโลกว่าตนเป็นเพื่อนบ้านที่ดีประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฉะนั้น จากแง่ นั้น ผมไม่คิดว่าเขาจะกระตือรือร้นอย่างที่คุณพูด ที่จะส่งอาวุธให้กับผู้สู้รบกับรัฐบาลในประเทศไทย ผมมองไม่เห็นว่าจะเป็นเช่นนั้น

นายเฟรเซอร์ : ดร.ป๋วย การสู้รบกับรัฐบาลนั้นเป็นไปอย่างเข้มข้นระหว่าง ๓ ปี ของการปกครองอย่างประชาธิปไตย

ดร.ป๋วย : ตัวเลขของผมแสดงให้เห็นว่าพวกเขากระทำการแข่งขันน้อยลง มีการสู้รบน้อยลง

นายเฟรเซอร์ : ถ้ารัฐบาลในขณะนั้นขอความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ให้ช่วยจัดการกับการสู้รบกับรัฐบาล ไม่ว่าจะ เป็นในระดับไหนก็ตาม คุณยังจะคิดไหมว่าสหรัฐฯ ควรจะส่งอาวุธทางทหารไป

ดร.ป๋วย : ไม่ ผมไม่คิดอย่างนั้น ผมจะแนะนำไม่ให้ส่งเช่นกัน เพราะผมคิดว่าการแก้ปัญหากการต่อสู้กับรัฐบาลในประเทศของผม ไม่สามารถทำได้เพียงด้วยกำลังอาวุธเท่านั้น แน่ละ ผมไม่สามารถให้

เขาหยุดรบได้ตอนนี้ ไม่มีใครทำให้เขายุติการรบได้ แต่ผมเชื่อว่าหนทางที่จะทำให้การต่อสู้กับรัฐบาลหมดไปก็คือ พยายามพัฒนาประเทศในทางที่ถูกที่ควร และหาทางขจัดอุปสรรคจอมปลอมนี้เสีย

สิ่งที่ผมพูดในที่นี้คือ เราควรได้รับบทเรียนจากการต่อสู้กับรัฐบาลด้วยวิธีทางการทหารในปี ๒๕๐๗ เราเริ่มด้วยการมี ๓ จังหวัดจากทั้งประเทศที่เป็นเขตผู้สู้รบกับรัฐบาล เราก็กุ้มเงินและอาวุธลงไป เราได้ขอคำแนะนำและอื่นๆ จากสหรัฐฯ เพื่อที่จะต่อกรกับผู้สู้รบกับรัฐบาลในขณะนี้ รัฐบาลได้ประกาศแล้วว่า ๓๒ จังหวัดเป็นเขตแทรกซึม นี่อาจเป็นตัวเลขที่ผิด แต่ถึงมันจะผิด มันก็แสดงได้ว่าการต่อสู้ด้วยอาวุธไม่ได้ให้ผลดังที่คุณหวัง

นายเฟรเซอร์ : มีอีกตัวอย่างหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ประเทศมาเลเซีย ที่ประสบปัญหาการต่อสู้กับรัฐบาลที่ไม่สัมฤทธิ์ผล แล้วก็มีการใช้อาวุธปราบปรามด้วย

ดร. ป๋วย : ก็เพียงสามารถควบคุมกลุ่มต่อสู้กับรัฐบาลเอาไว้ได้เท่านั้น

นายธอมป์สัน : แต่ปัญหาการต่อสู้กับรัฐบาลก็หมดไป อย่างไรก็ดี คุณจะแย้งหรือว่า ถ้าไม่ได้ทำอะไรกันตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ ถ้าไม่มีอาวุธ ไม่มีการสู้รบ ไม่มี กอ.รมน. ฯลฯ จะมีการสู้รบกับรัฐบาลน้อยลง

ดร. ป๋วย : แม้จะไม่มีอะไรอย่างอื่น แต่การต่อสู้กับรัฐบาลก็ยังเกิดขึ้นอยู่ดี จะมีมากขึ้นด้วย รัฐบาลมิได้ดำเนินนโยบายที่ถูก

นายธอมป์สัน : ผมเห็นด้วยในข้อนั้น แต่สิ่งสำคัญคือทัศนคติของรัฐบาลไทยต่อการสู้รบกับรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นแนวทหารหรือแนวการเมืองก็ตาม พูดได้ว่ารัฐบาลมิได้ใช้นโยบายทั้ง ๒ ทางนั้นมากพอ ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้น้อยมาก ยากมากที่จะทำให้ชนชั้นนำในกรุงเทพฯ ซึ่งสนใจอยู่แค่กรุงเทพฯ เชื่อว่าสิ่งต่างๆ ที่อยู่นอกกรุงเทพฯ ก็สำคัญ คุณก็รู้ว่าถ้าเกิดเหตุการณ์ขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขาก็จะพูดว่าพวกนั้นเป็นไทยลาวอยู่ดี “ใครจะไปสนใจ” เป็นการยาก

ที่จะขจัดทัศนคตินี้ ถ้าต้องการทำอะไรในเมืองไทยเพื่อที่จะให้คนเห็นว่าสำคัญ ก็ควรพยายามใช้วิธีร่วมระหว่างการทหารกับการเมือง โดยเป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเมือง

ดร. ป๋วย : ผมไม่เห็นด้วยกับศาสตราจารย์ธอมป์สันอีก เพราะในปี ๒๕๐๗ เมื่อผมพูดถึง ๓ จังหวัดนั้น งบประมาณที่ใช้ในเรื่องนี้คือ ๓๐ ล้านบาท ๑๐ ปีต่อมางบประมาณที่ใช้เป็นเกือบ ๑,๐๐๐ ล้านบาท เป็นความจริงที่ทหารไม่ได้รับการสนับสนุนในการสู้เพื่อให้ได้งบมา ส่วนตัวผมเองรู้สึกว่าเป็นเงินเหล่านั้นสูญเปล่า

นายธอมป์สัน : ถ้าตัดสินใจจากผลที่ออกมา ผมคิดว่าคุณถูก

นายเฟรเซอร์ : คุณมีหลักฐานการทรمانที่คุณว่าทำกันอยู่ตั้งแต่รัฐประหาร ๖ ตุลาคมหรือไม่ เป็นหลักฐานที่หนักแน่นพอใช้หรือเปล่า

ดร. ป๋วย : มีครับ

นายเฟรเซอร์ : มีการทรمانมากแค่ไหน

ดร. ป๋วย : ผมบอกไม่ได้ แต่มีหลักฐานว่ามีการทรمانและการประหารชีวิต มีการสำเร็จโทษโดยพลการ

นายเฟรเซอร์ : โดยไม่มีการขึ้นศาลหรือ

ดร. ป๋วย : โดยไม่มีการพิจารณาทางศาล และไม่มีการพิจารณาโดยนายกรัชมุนตรี แต่ผ่านการตัดสินใจของตำรวจท้องถื่น พระภิกษุ ๓ รูป ในอำเภอพิปูนในภาคใต้ ถูกคุมขังและหายตัวไป พระภิกษุท้องถื่นรูปหนึ่งก็ได้รายงานเช่นนั้น มีกรณีหนึ่งที่ครูใหญ่ในภาคใต้ที่ชื่อนายอุดม ผกากรอง ซึ่งถูกจับกับคนอื่นอีก ๑๐ คน พวกเขาถูกจับมัดใส่กระสอบโยนจนกระทั่งสาธภาพ มีหลายกรณีเรื่องการทรمان ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานที่สมาชิกรัฐสภาสตาร์คมีรายละเอียด

มีคนเต็มใจให้การในเรื่องนี้ด้วยข้อแม้ว่า ชื่อของเขาจะไม่ถูกเปิดเผย คุณเองก็ยังมีคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของคนๆหนึ่งซึ่งเคยถูกคุมขัง ผมจึงคิดว่าหลักฐานหนักแน่นทีเดียว

นายเฟรเซอร์ : คือกรณีที่เรียกว่า “กรงเสือ” ใช่ไหม

ดร.ปิวย : ใช่

นายเฟรเซอร์ : คำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรนี้ได้บรรยายถึงห้องขังซึ่งยาว ๑ เมตรครึ่ง กว้าง ๑ เมตร และสูงกว่าเมตรนิดหน่อย

ดร.ปิวย : ผมใครจะเพิ่มเติมเรื่องของตัวเอง ในเย็นวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ขณะที่ผมกำลังจะออกจากประเทศ ตำรวจคนหนึ่งไปจับกุมผมและคุมขังผมอยู่ ๓ ชั่วโมง จนกระทั่งผู้นำรัฐประหารสั่งเขาให้ปล่อยผมไป ผมถามเขาว่าทำไมจึงจับผม เขาบอกว่านักศึกษา ๓ คนได้อ้างว่าผมมีส่วนพัวพันในแผนการโค่นล้มพระมหากษัตริย์ ผมถามว่าพวกนั้นเป็นใครและเขาพูดว่าอย่างไร ตำรวจคนนั้นจะเป็นเพราะเขาโง่หรือไม่ก็ตาม บอกว่านักศึกษาทั้งสามคนไม่ยอมรับอะไรเลย จนถูกจับด้วยกันบุหรีแล้วพวกเขาจึงกล่าวว่าผมมีส่วนพัวพัน เรื่องทำนองนี้สามารถเรียกพยานได้ สำหรับเหตุการณ์วันที่ ๖ ตุลาคม แต่หลังจากเหตุการณ์นั้น คนที่ถูกปล่อยแล้วสามารถให้การได้เกี่ยวกับกรทรมานซึ่งเขาประสบมาเอง หรือที่เขาเห็นคนอื่นถูกทรมาน

นายเฟรเซอร์ : ดร.ธอมป์สัน คุณคิดใหม่ว่าวิธีการที่รัฐบาลไทยกระทำต่อพลเมืองไทย จะมีอิทธิพลต่อผลของการต่อสู้ที่เริ่มขึ้นในประเทศไทย

นายธอมป์สัน : มีผลที่ไม่มากนัก แน่ละ ถ้ารัฐบาลเที่ยวไปทำสิ่งร้ายแรงในจังหวัดต่างๆ ก็จะไม่ได้รับการสนับสนุน แต่ผมคิดว่านั่นไม่ใช่ประเด็น ปัญหาในต่างจังหวัดนั้นคือรัฐบาลจะสามารถดำเนินนโยบายที่ผสมผสานระหว่างด้านสังคมวิทยาและด้านทหารได้หรือไม่ นโยบายที่จะสามารถล้มล้างการต่อสู้กับรัฐบาล ซึ่งเรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับโชคชะตาของรัฐบาลในกรุงเทพฯ แต่อย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้ที่รัฐบาลรูปแบบหนึ่งอาจจะหาหนโยบายผสมผสานอย่างเหมาะสมได้ แต่อย่างไรก็ดี คงจะไม่ใช้การณรงค์เพื่อสิทธิอันชอบธรรมของพลเมือง

ที่จะทำให้การต่อสู้กับรัฐบาลที่นั้นยุติลง นโยบายที่ว่านี้อาจเป็นอย่าง
เช่นที่ค้นพบในมาเลเซีย แต่ปัญหาของรัฐบาลทหารคือ มักจะตอบโต้
ด้านทหารมากเกินไป เราหวังว่ารัฐบาลนี้จะไม่ทำเช่นนั้น

นายเฟรเซอร์ : แต่ดูเหมือนว่าจะได้เริ่มขึ้นแล้ว จนทำให้มีคน
จำนวนหนึ่งไปเข้าร่วมกับฝ่ายต่อสู้กับรัฐบาล

นายธอมป์สัน : ใช่ แต่ผมก็ยังเห็นว่าไม่สำคัญนัก เมื่อพิจารณาถึง
ดุลการทหารโดยรวม แม้ผมจะคิดว่ามันอาจมีผลในทางทำลายขวัญ
ผมไม่ได้คิดจะตัดความข้อนี้ทิ้งไป สิ่งนี้ถูกมองว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก
หลังการรัฐประหาร การวิเคราะห์ทางทหารเกี่ยวกับผลของรัฐประหาร
ใน ๖ เดือนต่อมา แสดงว่าปัญหาไม่มากนัก

นายเฟรเซอร์ : คุณได้ยิน ดร. ป๋วย พูดถึงความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นแล้ว

นายธอมป์สัน : แต่เท่าที่ผมเห็นนั้นไม่เกี่ยวกับการที่นักศึกษาเข้าป่า
เป็นคนละเรื่องกันอย่างสิ้นเชิง

นายเฟรเซอร์ : อะไรทำให้เป็นอย่างนั้น ดร. ป๋วยอ้างตัวเลขว่าในช่วง
๓ เดือนแรก...

นายธอมป์สัน : ว่ามีการสู้รบเพิ่มมากขึ้นใน ๒-๓ เดือนแรก

นายเฟรเซอร์ : โดยใครละ ทหารไทยหรือ

นายธอมป์สัน : ตามที่ผมเข้าใจ มีจำนวนคนเจ็บและตายมากขึ้น

ดร. ป๋วย : ตำรวจและทหารไทย

นายเฟรเซอร์ : ทำไมอัตราการเจ็บและตายจึงอยู่ในระดับต่ำเท่ากัน
ในปี ๒๕๑๙

นายธอมป์สัน : เพราะว่าเหตุการณ์รุนแรงขึ้น รุนแรงขึ้นมาตลอด
ผมไม่เห็นด้วยว่าในช่วง ๓ ปีที่มีรัฐบาลพลเรือน ระดับการสู้รบกับ
รัฐบาลได้ลดต่ำลง เส้นกราฟอาจตกลงมาบ้างเล็กน้อย ๒-๓ ครั้ง แต่
แนวโน้มโดยทั่วไปยังเพิ่มขึ้นนับแต่ปี ๒๕๐๘ เป็นต้นมา ผมอยาก
ทำนายว่าในตอนเริ่มต้นของรัฐบาลทหารชุดใหม่ ผู้ต่อสู้กับรัฐบาลจะ

โจมตีอย่างหนักเพื่อพยายามส่งสัญญาณให้ล้มเลิกงานเสีย นั่นคือสิ่งที่เวียดนามทำในหลายช่วงเมื่อเราคิดจะเพิ่มการรบในเวียดนาม มีหลายเหตุการณ์แล้วก่อนหน้านี้ คนจำนวนมากทำนายไว้ในตอนที่เกิดรัฐประหารขึ้นในกรุงเทพฯ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการสู้รบกับรัฐบาลในเมืองนี้กล่าวว่า ถ้าเกิดรัฐประหารโดยทหารขึ้นในกรุงเทพฯ จะรู้เลยว่าคอมมิวนิสต์จะเพิ่มการรบขึ้นอย่างรวดเร็วใน ๒-๓ เดือนข้างหน้า และนั่นก็คือสิ่งที่เกิดขึ้น ที่ดร. ป่วยพูดมานั้นถูกต้องแล้ว จำนวนผู้บาดเจ็บและตายเพิ่มขึ้น ๓๐๐-๔๐๐ % อัตรานี้เคยอยู่ในระดับต่ำแล้วค่อยๆ สูงขึ้น ซึ่งในขณะนั้นสูงขึ้นมาก ผมคิดว่าจะยังสูงขึ้นจนกว่ารัฐบาลไทยจะมีวิธีจัดการที่ดี แต่ก็ยังมองไม่เห็นแม้ภายใต้การปกครองของพลเรือน

รัฐบาลทหารชุดก่อนมีแนวทางที่ดีหลายอย่าง แต่น่าเสียดายที่ไม่ได้เริ่มมาจากในประเทศ สิ่งนี้คือตัวปัญหา ผมคิดว่าแนวทางที่ว่าดีนั้นไม่เป็นที่น่าเชื่อถือเท่าใด และไม่มีใครเชื่อมั่นอย่างจริงจัง

นายเฟรเซอร์ : ดร. ฆอมป์สัน อะไรคือผลประโยชน์นั้นบั้นปลายของสหรัฐฯ ในด้านรูปลักษณะของรัฐบาลที่ปกครองประเทศไทย

นายฆอมป์สัน : ผมคิดว่า ถ้าเป็นพันธมิตรใดๆ ก็ตาม เราย่อมที่จะให้มีความคิดคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับลักษณะการปกครอง เราคงหวังที่จะให้ทุกประเทศในโลกมีวิธีเดียวกับเรา แต่เราเรียนรู้แล้วว่าเราไม่มีอำนาจที่จะไปเที่ยวบังคับให้มันเป็นอย่างนั้น และยิ่งถ้าเป็นพันธมิตรที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก ผมคิดว่าเรายังมีอำนาจน้อยลง สิ่งที่เราสนใจคือ ประเทศไทยยังอยู่ในฐานะเป็นจุดยุทธศาสตร์ซึ่งอ่อนแอต้องเสี่ยงภัย

นายเฟรเซอร์ : เสี่ยงอะไร

นายฆอมป์สัน : เสี่ยงต่อพวกอินโดจีน และอาจ...

นายเฟรเซอร์ : สมมุติว่ามีรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขึ้นมา ประเทศไทยคงจะไม่เสี่ยงอะไรอีก

นายธอมป์สัน : แน่ละ ยุโรปตะวันตกอาจล้ม แล้ว...

นายเฟรเซอร์ : ผมพูดเรื่องประเทศไทย

นายธอมป์สัน : ประเทศไทยก็ล้มได้

นายเฟรเซอร์ : ประเทศไทยไม่ล้มแน่เพียงแต่มีการเปลี่ยนรัฐบาล

นายธอมป์สัน : มีการเปลี่ยนรัฐบาล

นายเฟรเซอร์ : ประเทศไทยไม่หายไปไหนหรอก เราจะไม่สูญเสียประเทศไทยไป

นายธอมป์สัน : รัฐบาลจะล้ม

นายเฟรเซอร์ : รัฐบาลจะล้มเหมือนกับที่รัฐบาลซูดที่แล้วล้มเมื่อเดือนตุลาคม

นายธอมป์สัน : การเปลี่ยนเป็นรัฐบาลคอมมิวนิสต์เป็นเรื่องพื้นฐานกว่า

นายเฟรเซอร์ : คงทนกว่ามาก

นายธอมป์สัน : ในแง่ที่รุนแรง และลำบากลำบากกว่า

นายเฟรเซอร์ : ผลประโยชน์ของเราเรื่องนั้นเป็นอย่างไร

นายธอมป์สัน : ก็เหมือนกับผลประโยชน์ของเราในการป้องกันไม่ให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ปรากฏขึ้นมาในที่ใดก็ตาม

นายเฟรเซอร์ : นั่นไม่ช่วยผม ผลประโยชน์ของเราในประเทศไทยคืออะไร

นายธอมป์สัน : คุณพูดได้อย่างไรว่าไม่ช่วยคุณ

นายเฟรเซอร์ : เพราะผมอยากจะพูดในสิ่งที่เป็นตัวเป็นตน

นายธอมป์สัน : สิ่งที่เป็นตัวเป็นตน คือจะเป็นการเพิ่มผลรวมของความทุกข์ของมนุษยชาติ จะเป็นการเสียหายในด้านยุทธศาสตร์แก่ผลประโยชน์ของเรา

นายเฟรเซอร์ : ในแง่ไหน

นายธอมป์สัน : ในแง่ที่บริเวณนี้เป็นห้วงอากาศที่มีความสำคัญ

ทางยุทธศาสตร์

นายเฟรเซอร์ : หมายถึงการบินผ่าน

นายธอมป์สัน : มากกว่านั้น เป็นชุมทางอากาศที่สำคัญมาก เป็นจุดดักฟัง

นายเฟรเซอร์ : ฟังใคร

นายธอมป์สัน : เช่นฟังจีน

นายเฟรเซอร์ : แต่เรามีช่องทางมากมายที่จะทำได้

นายธอมป์สัน : เราเคยมีและเราอาจมีได้อีก

นายเฟรเซอร์ : ทำไมไม่ฟังล่ะ

นายเฟรเซอร์ : อาจหมายถึงความสะดวก ที่จริงเรามีเครื่องมือฟังเรามากมาย ดาวเทียม

นายธอมป์สัน : ช่วยกรองที่ดีที่สุด ข่าวกรองทางวิทยาศาสตร์เราทิ้งไปโดยบังเอิญ คือค่ายรามสูรในประเทศไทย

นายเฟรเซอร์ : นี่คุณกำลังพูดว่าสาเหตุที่เราสนใจว่ารัฐบาลใดปกครองประเทศไทย คือความสะดวกในการดักฟังกิจกรรมของจีน

นายธอมป์สัน : ไม่ใช่ คุณให้ผมบอกสิ่งที่เป็นตัวเป็นตน ผมก็พูดเรียงตามลำดับความสำคัญ

นายเฟรเซอร์ : ลองเริ่มจากอันดับแรก ที่สำคัญที่สุดคืออะไร

นายธอมป์สัน : (...) เหตุผลที่สำคัญที่สุดก็คือเหตุผลที่เป็นนามธรรมนั่นเอง เราไม่ต้องการรัฐบาลคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เพราะจะเป็นการเสริมกำลังรวมของรัฐบาลคอมมิวนิสต์ในโลก ไม่ว่าจะมิกิโกกายก็ตาม

นายเฟรเซอร์ : หมายความว่าคุณถือว่าการเพิ่มกำลังรวมของคอมมิวนิสต์ที่จะโจมตีสหรัฐฯ หรือ...

นายธอมป์สัน : ไม่ใช่โจมตีสหรัฐฯ

นายเฟรเซอร์ : ผลประโยชน์สำคัญยิ่งของสหรัฐฯ หรือ

นายธอมป์สัน : เปล่า

นายเฟรเซอร์ : แล้วคุณพูดเรื่องอะไร

นายธอมป์สัน : การทำให้ระบบระหว่างประเทศของตะวันตกอ่อนแอลง ผมหมายถึงระบบระหว่างประเทศที่สร้างขึ้นเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่มีธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ สหประชาชาติ และสถาบันอื่นๆ ในทำนองนี้เป็นแกนกลาง ส่วนใหญ่เราเป็นผู้จัดผลของเกม อาจพูดได้ว่าเพื่อความสะดวกของเรา ระบบนี้ถูกเขาให้อ่อนลงไปมาก คุณอาจสังเกตในระยะหลังนี้ โดยการโจมตีสหประชาชาติเป็นต้น (...) เราไม่อยู่ในฐานะเดิมเสียแล้ว การเพิ่มจำนวนกลุ่มรัฐบาลที่ไม่นิยมให้มีวิสาหกิจเสรีซึ่งเป็นการลด...คุณเข้าใจประเด็นของผมไหม

นายเฟรเซอร์ : ผมเข้าใจ คุณบอกว่าไม่ยอมค้าขาย นั่นไม่ถูก เราได้ทำการค้าขายกับหลายประเทศ

นายธอมป์สัน : ไม่มาก

นายเฟรเซอร์ : คุณพูดเรื่องความคิดและสถาบัน เรื่องเหล่านี้ผมมักจะมาจัดไว้ในคำเนิ่งถึงสิทธิมนุษยชน

นายธอมป์สัน : สงสัยเราจะตีความสิทธิมนุษยชนไปคนละอย่าง(...)

ดร.ป๋วย : ท่านประธาน ผมขอแสดงความเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนทัศนะของคุณทั้งสอง ผมหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะให้คนในประเทศของผมทำอย่างคุณและศาสตราจารย์ธอมป์สันได้มีโอกาสทำเช่นนี้บ้าง ผมชมเชยสหรัฐฯ ที่มีสิ่งนี้

นายเฟรเซอร์ : ไม่มีใครเถียงข้อนั้น ดร.ป๋วย มีอะไรบ้างที่สหรัฐฯ สามารถทำได้อย่างสร้างสรรค์ ที่จะทำให้ออกาสที่คุณและผม หรือ ดร.ธอมป์สันและผม สามารถไปเมืองไทยแล้วพูดคุยกันอย่างนี้ได้มีมากขึ้น เราควรจะทำอย่างไรในเรื่องนี้

ดร.ป๋วย : เป็นเรื่องยาก จุดมุ่งหมายหลักของผมในขณะนี้คือการ

ลดความทุกข์ทรมานให้เหลือน้อยที่สุด กับการป้องกันรักษาชีวิตคนไทยไม่ให้มีการสูญเสียชีวิตไปโดยไม่จำเป็น

นายธอมป์สัน : สิ่งหนึ่งที่เราเรียนรู้จากเวียดนามคือ เราไม่ควรรู้สึกแบบพระไปโปรดสัตว์ไม่ใช่หรือ ผมคิดว่าในขณะนี้ทั่วโลกคงกำลังรู้สึกว่ สหรัฐฯ กำลังเล่นบทบาทตนเป็นผู้เพียบด้วยคุณธรรมอีกครั้งหนึ่งแล้ว ทำเหมือนครั้งจอห์น ฟอสเตอร์ดัลเลส อีกคำรบหนึ่ง บทวิจารณ์เก่าๆ ชูขึ้นมาใช้อีกได้ เรากำลังใช้โวหารเดิมอีกวันแต่ว่าเรื่องมันไม่เกี่ยวกับการไม่ฝึกฝัฝ่ายใด แต่เป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนเรื่องเดียวกับของเท็ดดี รูสเวลท์ เราได้ทำมาตลอดระยะประวัติศาสตร์ของเรา จะมีประโยชน์สำหรับเราหรือที่จะแสดงบทบาทของผู้เพียบด้วยคุณธรรม หลังจากกรณีของเวียดนามที่เพิ่งจบสิ้นใหม่ๆ ว่าจะมีประโยชน์หรือเปล่า ผมคิดว่ารัฐบาลต่างๆ เช่นรัฐบาลไทย ควรถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เป็นทางการบ้าง เขาทราบที่เรารู้สึกอย่างไรกับเขา แต่ผมคิดว่าเขาน่าจะเข้าใจในสถานการณ์เช่นนี้บ้าง ภายในช่วงเวลาพอสมควรสถานการณ์จะสงบและรัฐบาลจะมีภาพพจน์ที่ดีขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลเอง

ผมยังสงสัยว่า การเร่งทำความดีจะเป็นวิธีที่จะทำให้ภาพพจน์ดีขึ้นได้จริง ผมคิดว่ามันไม่ใช่เรื่องที่สร้างสรรค์มากนัก จากเท่าที่ผมได้ยินมา แต่ปัญหาเวลานี้คือเรื่องนี้กำลังคุ่มกันไม่อยู่แล้ว เพราะทุกคนกำลังแข่งกันเป็นแนวหน้าของอำนาจทางคุณความดี

นายเฟรเซอร์ : เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศคนหนึ่ง ซึ่งสนใจเรื่องสิทธิมนุษยชนเคยกล่าวว่า ได้มีการเดินร่ำขอฝนเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนมาเป็นเวลา ๓ ปีแล้ว และบัดนี้พวกเขา กำลังจะจมน้ำตายกันเพราะน้ำท่วม ผมเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ ผมมีความเห็นว่าการที่มหาชนโต้เถียงกันเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้น โดยปกติแล้วมิได้ก่อให้เกิดผลดีขึ้นมาแต่อย่างใด สิ่งเดียวที่ผมรู้สึกเกี่ยวกับนโยบายของ

อเมริกา คือความไม่รู้สึกยินดีในร้าย เหตุผลหนึ่งที่ผมคิดว่าทำให้ความสนใจเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งสำคัญคือ เพื่อให้มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคมของเราได้ดีขึ้นเท่านั้น

ที่คุณยกประเด็นมานั้นผมเห็นด้วย ผมคิดว่ามีบ่อยครั้งที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจเป็นอาการของสังคมที่ทำงานไม่ดี ผมเลือกใช้คำพูดได้ไม่ดีนัก คือมันเป็นการสะท้อนความกดดันที่มีอยู่ในสังคม นายธอมป์สัน : อีกสิ่งหนึ่งที่เรทำได้ ซึ่งผมได้พูดถึงโดยอ้อมแล้วคือในกรณีที่เรทำงานเป็นไปด้วยดี ก็อาจช่วยให้สังคมนั้นแข็งแกร่งขึ้นได้

นายเฟรเซอร์ : ผมเห็นว่านั่นคือหนทางที่เราควรมุ่งไปแน่ๆ อย่างน้อยเราก็ไม่เสียอะไรถ้าทำเช่นนั้น ถ้าเราพบว่ารัฐบาลหนึ่งกำลังดำเนินแนวทางที่เราคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อคนของเขาเอง และต่อผลประโยชน์ของเราด้วย เราก็ให้ความช่วยเหลือ เราไม่ได้พูดว่าเราทำให้เป็นไปอย่างนั้น เพียงแต่ว่าเมื่อเราเจอเพื่อน...ผมใคร่ที่จะนิยามคำว่า “เพื่อน” ว่าคือคนที่มีค่านิยมเหมือนเรา ไม่ใช่พันธมิตรทางทหาร เมื่อเราเจอเพื่อนเราก็ควรสนับสนุนเขา ให้ความช่วยเหลือเมื่อเขาต้องการ

นายธอมป์สัน : ยกตัวอย่างเช่น น่าจะมีการแลกเปลี่ยนทางรัฐสภา กับรัฐสภาไทยในช่วง ๓ ปี ผมคิดว่าสิ่งนี้น่าจะช่วยให้ และน่าจะทำกับประเทศโลกที่สาม ๒-๓ แห่งที่มีสถาบันแบบประชาธิปไตย

นายเฟรเซอร์ : การแลกเปลี่ยนทางรัฐสภาไม่มีทางสู้กับที่ทำกันอยู่ในยุโรปได้

นายธอมป์สัน : แต่น่าจะให้ผลมากกว่า

นายเฟรเซอร์ : คุณสมิตัน

นายสมิตัน : ผมอยากถามคุณทั้งสองบ้าง โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย สิ่งหนึ่งที่ผมสังเกตเห็นจากการรายงานข่าว

ของหนังสือพิมพ์ต่างประเทศจากกรุงเทพฯ อย่างน้อยก็ดูเหมือนว่า รายงานจากกรุงเทพฯ คือข้อเขียนส่วนใหญ่วิจารณ์การทำงานของ รัฐบาลในเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ค่อนข้างมาก

ผมคิดหรือเปล่าที่จะสรุปจากรายงานเหล่านั้นว่า รัฐบาล ปัจจุบันพยายามน้อยมากหรือไม่ได้พยายามเลย ที่จะตรวจตรา รายงานของหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ

นายธอมป์สัน : แต่เขาใส่เนอร์แมน พีแกม ออกจากประเทศ

ดร.ป๋วย : รัฐบาลรู้ว่าจะห้ามนิตยสาร *ฟาร์อีสเทอร์น อีโคโนมิค รีวิว* ที่เขาเป็นผู้สื่อข่าวอยู่ ในช่วงหลัง ๖ ตุลาคม หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ที่ส่งไปประเทศไทยเมื่อมีข่าวเมืองไทยจะถูกตัดออก หลานของผม คนหนึ่งโกรธมากเพราะเขาพบว่า หนังสือพิมพ์ของเขาถูกตัดยับเยิน และเขาไม่สามารถอ่านข่าวเกี่ยวกับเมืองไทยได้เลย รัฐมนตรีมหาดไทย คนปัจจุบันเคยพูดว่า ผู้สื่อข่าวชาวตะวันตกทั้งหมดในกรุงเทพฯ ล้วน แต่โกหกทั้งสิ้น ทุกๆ คนเลยไม่มีข้อยกเว้น และทัศนคตินั้นก็ยังคงมีอยู่

นายสมิตัน : แต่ขณะเดียวกัน เขาก็อนุญาตให้ส่งรายงานข่าวดังกล่าว จากกรุงเทพฯ ต่อไปได้ ไม่ปรากฏว่ามีการพยายามห้ามมิให้ส่งข่าวไป ยังสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศ

ดร.ป๋วย : *ฟาร์อีสเทอร์น อีโคโนมิค รีวิว* ต้องระมัดระวังมาก ผม ทราบว่าผู้สื่อข่าวของ *เดอะนิวยอร์ก ไทม์* และของ *เดอะการ์เดียน* หนังสือพิมพ์อังกฤษ ได้ถูกเตือนหลายครั้งเรื่องการส่งข่าวเกี่ยวกับ เมืองไทย หนังสือพิมพ์บางฉบับที่ผมอ่านในลอนดอน ผู้เขียนได้ใช้ นามปากกาแทนชื่อจริง เพื่อปกป้องผู้สื่อข่าวของเขา นี่คือนิสัยที่ทำกัน อยู่ในขณะนี้

นายธอมป์สัน : ผมอยากจะพูดว่าเมื่อเทียบกับการกดขี่ด้านอื่นๆ แล้ว รัฐบาลไทยชุดปัจจุบันนอกจากจะผ่อนปรนกับหนังสือพิมพ์ แม้จะสามารถ เข้มงวดกวัดขั้นได้มากกว่านี้

ดร. ป๋วย : ความไว้ประสิทธิภาพของรัฐบาลไทยเป็นพรที่ช่วยเราไว้

นายธอมป์สัน : ผมว่าประเทศเพื่อนบ้านเล็กๆ ประเทศหนึ่งซึ่งจะไม่เอ่ยชื่อ โดยทั่วไปแล้วอาจจะอยู่ได้ง่ายกว่า แต่นโยบายหนังสือพิมพ์เข้มงวดกว่าในเมืองไทยขณะนี้มาก

ดร. ป๋วย : ผมยอมรับ

นายธอมป์สัน : เพราะว่าเขามีประสิทธิภาพมากกว่า

นายสมิตัน : หันมาดูเสรีภาพด้านอื่นกันบ้าง การเดินทางในประเทศไทยเองทำได้ง่ายใหม่ มีกฎหมายห้ามเดินทางในประเทศหรือเปล่า

ดร. ป๋วย : ผมคิดว่าชาวต่างประเทศเดินทางได้

นายสมิตัน : ผมกำลังนึกถึงคนไทยเอง

ดร. ป๋วย : มีบางแห่งประชาชนไม่มีเสรีภาพ มีเรื่องเรื่องหนึ่งซึ่งเราพิสูจน์ได้ เป็นเรื่องของชาวบ้านกลุ่มหนึ่งในภาคใต้ ซึ่งถูกห้ามเคลื่อนย้ายจากหมู่บ้านไปอยู่ที่ไหน และตำรวจก็ไม่ให้เหตุผลใดๆ ว่าไม่อนุญาตให้ออกไปนอกเขต สองสามวันให้หลัง ชาวบ้านนึกถึงไร่นาและข้าวที่กำลังสุก จึงออกไปโดยไม่ได้บอกตำรวจ เขาถูกฆ่าตายหมด ผมจะไม่พูดว่าทั้งหมด ส่วนใหญ่ตายเพราะถูกยิงด้วยปืนจากเฮลิคอปเตอร์ เพราะคิดว่าพวกนี้เป็นคอมมิวนิสต์

ในประเทศไทยขณะนี้ ในพื้นที่เขตแทรกซึม มีการห้ามไม่ให้ ออกนอกบ้านในตอนเย็น ส่วนตอนกลางวันเดินทางได้ แต่ไม่ควรใช้รถหรือพาหนะของทางราชการ

นายสมิตัน : เขตแทรกซึมนี้ คุณหมายถึง ๓๒ แห่งที่คุณกล่าวถึงในตอนต้นหรือ

ดร. ป๋วย : ๓๒ จังหวัดนั้น นอกเขตเหล่านั้นยังเดินทางได้อย่างอิสระ

นายสมิตัน : แล้วสิทธิในการถือครองทรัพย์สินเป็นอย่างไร มีข้อจำกัดในการเป็นเจ้าของ หรือในการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินไหม

ดร. ป๋วย : เคลื่อนย้ายทรัพย์สินอะไร

นายสมิตัน : หรือการคงความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน มีการยึดทรัพย์สินเกิดขึ้นบ้างหรือเปล่า

ดร.ป๋วย : ไม่มี

นายสมิตัน : ทรัพย์สินส่วนตัวและอื่นๆ ละ

ดร.ป๋วย : ไม่มีอะไร

นายสมิตัน : ไม่มีการแตะต้องหรือ

ดร.ป๋วย : ไม่มี

นายสมิตัน : ดร.ป๋วย ผมคิดว่าคุณอ้างถึงความแตกแยกเป็นกลุ่มภายในหมู่ทหาร และผมเข้าใจว่าบางกลุ่มโยกโยกกับในวัง

คุณอธิบายอีกเล็กน้อยได้ไหม ว่าอะไรอยู่เบื้องหลังความขัดแย้งที่กำลังก่อตัวขึ้น

ดร.ป๋วย : ผมคิดว่ามักมีข่าวลือว่าพระเจ้าอยู่หัวโปรดนายทหารกลุ่มนั้นกลุ่มน้อยอยู่เสมอ จนกระทั่งบัดนี้ผมไม่คิดว่าข่าวลือเหล่านั้นได้รับการพิสูจน์ ผมเชื่อว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงพยายามที่จะเป็นกลางจริงๆ พระองค์ทรงมีส่วนในเหตุการณ์ ๖ ตุลาคมหรือไม่นั้น ผมไม่ทราบ และผมก็ไม่มีหลักฐานใดๆ ในเรื่องนี้

นายสมิตัน : คุณจะพูดใหม่ว่า พระเจ้าอยู่หัวทรงวางพระองค์เป็นกลาง

ดร.ป๋วย : ระหว่างกลุ่มต่างๆ หรือ

นายสมิตัน : วางพระองค์เป็นกลางในช่วงการรัฐประหารเดือนตุลาคม

ดร.ป๋วย : ผมได้ยินเช่นนั้นเกี่ยวกับพระเจ้าอยู่หัว

นายสมิตัน : ผมมีความรู้สึกว่า อาจเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงเข้ากับกลุ่มหนึ่ง

นายธอมป์สัน : ผมเข้าใจเช่นนั้น เรื่องนี้สำคัญมากจริงๆ ต่อการพัฒนาของเหตุการณ์ในเมืองไทย แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ยากต่อการนำมาพูดคุยกับคนไทยเอง เพราะทัศนคติคนไทยต่อพระเจ้าอยู่หัวนั้น

แสดงความเคารพเป็นอย่างมาก เกือบจะเป็นไปไม่ได้ที่จะพูดคุยเรื่องนี้นัก อย่างไรก็ตามบางสิ่งบางอย่างก็ได้เกิดขึ้นแล้ว

ดร. ป๋วย : ผมพูดได้ว่า รัฐบาลได้ปฏิเสธตลอดมาว่าพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงมีส่วนเกี่ยวข้อง

นายธอมป์สัน : ผมคิดว่าสมมุติฐานก็คือ บางช่วงในเดือนมกราคม ๒๕๑๙ ถึงตุลาคม ๒๕๑๙ พระเจ้าอยู่หัวทรงเปิดเผยว่า พระองค์ไม่พอพระทัยที่ทหารจะกลับเข้ามาใช้อำนาจอีก เรื่องนี้สร้างความแปลกใจให้นักวิชาการส่วนมากที่สนใจเรื่องการเมืองไทย

นายสมิตัน : คำถามสุดท้ายนะครับท่านประธาน หลายคนซึ่งถูกเรียกว่าเป็นนักสังเกตการณ์มือเก่าเกี่ยวกับเหตุการณ์การเมืองของไทยสงสัยว่า ในระยะสุดท้ายของช่วงประชาธิปไตย ๒๕๑๖-๒๕๑๙ ทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาไม่มีความอดทนมากนักกับการทดลองวิถีประชาธิปไตย จึงนำไปสู่เหตุการณ์เดือนตุลาคม ๒๕๑๙

ผมสนใจที่ได้ฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของคุณทั้งสอง นั้นเป็นการสังเกตการณ์ที่ถูกต้องหรือเป็นการขยายความจนเกินเลยเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงประชาธิปไตย

นายเฟรเซอร์ : เป็นความจริง แต่คำอธิบายยังไม่เพียงพอสำหรับสิ่งที่เกิดขึ้น

นายสมิตัน : คุณคิดว่ามันสำคัญน้อยกว่าสิ่งอื่นหรือ

นายธอมป์สัน : มันไม่ใช่ประเด็นหลักจริงๆ ผมคิดว่าประเด็นหลักจริงๆ คือความยุ่งเหยิงภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น การปฏิวัติที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งทำให้ทหารไทยรู้สึกว่าเป็นสถานการณ์ที่สิ้นหวัง ทำให้คิดว่ามีภัย มีการข่มขู่จากทั้งภายนอกและภายใน

ในประวัติศาสตร์ คนไทยได้พยายามเสมอที่จะให้สองสิ่งนี้สมดุลกัน โดยสร้างสัมพันธ์กับมหาอำนาจเพื่อให้สมดุลกับความยุ่งยากที่เกิดขึ้นภายใน หรือทำในสิ่งที่กลับกัน เขามองว่าการมีภัยทั้ง

สองด้านนั้นมากเกินไปกว่าที่จะทนได้

ดร. ป่วย : ผมเห็นด้วยกับ ดร. ชอมป์สันตรงที่ว่า เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นแต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่พอเพียง แต่ผมไม่เห็นด้วยกับส่วนอื่นที่พูดมาถึงแม้ว่าลาว กัมพูชา และเวียดนาม จะเป็นดังแต่ก่อน คือไม่มีรัฐบาลคอมมิวนิสต์เลยก็ตาม ผมก็คิดว่าเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ก็ยังคงจะเกิดขึ้นอยู่ดี เพราะในความเห็นของผม ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือทหารต้องการกลับมาอำนาจ เรื่องมันง่ายขนาดนั้น ทหารได้เตรียมการไว้แล้ว ขณะที่กำลังมีการร่างรัฐธรรมนูญในปี ๒๕๑๗ พวกเขาเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลา และในปี ๒๕๑๗ นั้นคุณก็รู้ว่าเวียดนามยังมีได้เป็นคอมมิวนิสต์

นายธอมป์สัน : ใช่ แต่ปัญหาก็คือแผนการเหล่านั้นจะสำเร็จหรือไม่ทำไมถึงไม่สำเร็จจนกระทั่งปี ๒๕๑๙ หลังจากที่อเมริกันได้ละทิ้งและถอนตัวออกมาแล้ว พวกเขาวางแผนกันอยู่ วางแผนกันอยู่เสมอ แต่ผมคิดว่านักสังเกตการณ์ไทยรู้ดีว่า ท้ายที่สุดสิ่งที่ผลักดันให้เขาถึงจุดต้องทำรัฐประหาร ก็คือความล้มเหลวของการรักษาความมั่นคงในภูมิภาค เราละทิ้งเขาไป ผมคิดว่าเราคงเห็นพ้องที่จะไม่เห็นด้วยกันในเรื่องนี้อีก

ดร. ป่วย : ผมเห็นด้วยกับคุณ แต่ผมคิดว่าเราให้น้ำหนักกับปัจจัยแต่ละอย่างต่างกัน

นายธอมป์สัน : เป็นไปได้ว่าจะเกิดรัฐประหารขึ้นอยู่ดี แต่รัฐประหารที่เกิดขึ้นแล้วนั้นเกิดขึ้นเพราะเป็นเหตุการณ์ที่สืบเนื่องมาจากลำดับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๑๙ และการพยายามทำรัฐประหารทุกครั้งก่อนหน้านี้ในช่วงปี ๒๕๑๖-๒๕๑๙ ไม่สามารถเรียกเสียงสนับสนุนได้เพียงพอเนื่องจากรัฐบาลไม่เข้มแข็ง และไม่มีพลังที่ทหารคิดว่าจำเป็นสำหรับประเทศอย่างพอเพียง ทั้งนี้ผมไม่ได้หมายถึงพลังทหาร ผมหมายถึงหลายสิ่งรวมกัน คือด้านเศรษฐกิจ เสถียร-

ภาพทางสังคม และความมั่นคงภายใน ผมไม่คิดว่าประเทศไทยจะมุ่งพัฒนาอย่างจริงจังได้ ในเมื่อยังไม่มี ความมั่นคงที่แน่ชัด นี่คือกรณีของไทยในตอนปลายของช่วงนั้น

นายสมิตัน : ขอบคุณ ดร. ป๋วย ขอบคุณ ศาสตราจารย์รอมปีสัน
ขอบคุณท่านประธาน

นายเฟรเซอร์ : ผมขอขอบคุณท่านทั้งสอง ผมขอภัยที่การสืบพยานล่าช้ากว่ากำหนดมาก แต่ก็มียุทธศาสตร์มาก เราขอบคุณที่ท่านช่วยตอบคำถามต่างๆ คณะอนุกรรมการหยุดพักการพิจารณาไว้เพียงเท่านี้

ความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ / ๕๓

ความรุนแรงและรัฐประหาร

๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

เจตนาและความทารุณโหดร้าย

๑. ในวันพุธที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เวลาประมาณ ๗.๓๐ น. ตำรวจไทยโดยคำสั่งของรัฐบาลเสนีย์ ปราโมช ได้ใช้อาวุธสงครามบุกเข้าไปในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยิงไม่เลือกหน้า และมีกำลังของคณะกระทิงแดง ลูกเสือชาวบ้าน และนवलเสริม บ้างก็เข้าไปในมหาวิทยาลัยกับตำรวจ บ้างก็ล้อมมหาวิทยาลัยอยู่ข้างนอก เพื่อทำร้ายผู้ที่หนีตำรวจออกมาจากมหาวิทยาลัย ผู้ที่ถูกยิงตายหรือบาดเจ็บก็ตายไป บาดเจ็บไป คนที่หนีออกมาข้างนอกไม่ว่าจะบาดเจ็บหรือไม่ ต้องเสี่ยงกับความทารุณโหดร้ายอย่างยิ่ง บางคนถูกแขวนคอ บางคนถูกราดน้ำมันแล้วเผาทั้งเป็น คนเป็นอันมากก็ถูกซ้อม ปรากฏตามข่าวทางการว่าตายไป ๔๐ กว่าคน แต่ข่าวที่ไม่ใช่ทางการว่าตายกว่าร้อยและบาดเจ็บหลายร้อย

ผู้ที่ยอมให้ตำรวจจับแต่โดยดีมีอยู่หลายพันคน เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายมหาวิทยาลัย เป็นประชาชนธรรมดาที่มีเป็นเจ้าของที่และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งได้รับคำสั่งให้เฝ้าดูอาคารสถานที่และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยก็มีใช้น้อย

เมื่อนำเอาผู้ต้องหาทั้งหลายไปยังสถานีตำรวจ และที่คุมขังอื่น มีหลายคนที่ถูกตำรวจซ้อมและทรมานด้วยวิธีต่าง ๆ บางคนถูกทรมานจนต้องให้การตามที่ตำรวจต้องการจะให้การและขัดทอจนถึงผู้อื่น

๒. เจตนาที่จะทำลายล้างพลังนักศึกษาและประชาชนที่ใฝ่เสรีภาพนั้นมีอยู่มานานแล้ว ในตุลาคม ๒๕๑๖ เมื่อมีเหตุทำให้เปลี่ยนระบบการปกครองมาเป็นรูปประชาธิปไตยนั้น ได้มีผู้กล่าวว่าถ้าฆ่านักศึกษาประชาชนได้สักหมื่นสองหมื่นคน บ้านเมืองจะสงบราบคาบ และได้สืบเจตนาที่ต่อมาจากจนถึงทุกวันนี้ ในการเลือกตั้งเมษายน ๒๕๑๙ ได้มีการปิดประกาศ และโฆษณาจากพรรคการเมืองบางพรรคว่า “สังคมนิยมทุกชนิดเป็นคอมมิวนิสต์” และกิตติวุฑฒโนวพลภิกขุยัง

ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า การฆ่าคอมมิวนิสต์นั้นไม่เป็นบาป ถึงแม้ในเดือนกันยายน-ตุลาคม ๒๕๑๙ เอง ก็ยังมีผู้กล่าวว่า การฆ่าคนที่มาชุมนุมประท้วงจอมพลถนอม กิตติขจร สัก ๓๐,๐๐๐ คน ก็เป็นการลงทุนที่ถูกต้อง

๓. ผู้ที่ได้สูญเสียอำนาจทางการเมืองในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ ได้แก่ทหารและตำรวจบางกลุ่ม ผู้ที่เกรงว่าในระบบประชาธิปไตยตนจะสูญเสียอำนาจทางเศรษฐกิจไป ได้แก่พวกนายทุนเจ้าของที่ดินบางกลุ่ม และผู้ที่ไม่ประสงค์จะเห็นระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย กลุ่มเหล่านี้ได้พยายามอยู่ตลอดเวลาที่จะทำลายล้างพลังต่างๆ ที่เป็นปรปักษ์แก่ตนด้วยวิธีต่างๆ ทางวิทยุและโทรทัศน์ ทางหนังสือพิมพ์ ทางใบปลิวโฆษณา ทางลมปากลือกัน ทางบัตรสนเท่ห์ ทางจดหมาย ซึ่งเป็นบัตรสนเท่ห์หูเชิญต่างๆ และได้ก่อตั้งหน่วยต่างๆ เป็นเรื่องซึ่งจะได้กล่าวถึงในข้อ ๒๐ และข้อต่อๆ ไป

วิธีการของบุคคลกลุ่มเหล่านี้คือใช้การปลุกผีคอมมิวนิสต์ โดยทั่วไปถ้าไม่ชอบใครก็ป้ายว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แม้แต่นายกรัฐมนตรี คิกฤทธิหรือเสนีย์ หรือพระราชอาชญากรรูปก็ไม่ว้นจากการถูกป้ายสี อีกวิธีหนึ่งคือการอ้างถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องมือในการป้ายสี ถ้าใครเป็นปรปักษ์ก็แปลว่าไม่รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๔. ในกรณีของเดือนกันยายน-ตุลาคม ๒๕๑๙ นี้ เมื่อจอมพลถนอม กิตติขจร เข้ามาในประเทศไทย ก็อาศัยศาสนาพุทธก็คือศาสนาเป็นเครื่องกำบัง และในการโจมตีนักศึกษาประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ใช้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นข้ออ้าง

การแขวนคอ

๕. จอมพลถนอมเข้าประเทศไทยเมื่อ ๑๙ กันยายน นักศึกษา

กรรมกรชาวไร่ชาวนาประชาชนทั่วไปมีการประท้วง แต่การประท้วงคราวนี้ผิดกับคราวก่อนๆ ไม่เหมือนแม้แต่เมื่อคราวจอมพลประภาส จารุเสถียรเข้ามา คือกลุ่มผู้ประท้วงแสดงว่าจะให้โอกาสแก่รัฐบาลประชาธิปไตยแก้ปัญหา จะเป็นโดยให้จอมพลถอนอมออกจากประเทศไทยไปหรือจะจัดการกับจอมพลถนนอมทางกฎหมาย ในระหว่างนั้นก็ได้มีการปิดประกาศในที่สาธารณะต่างๆ เพื่อประณามจอมพลถนนอม และได้มีการชุมนุมกันเป็นครั้งคราว (จนกระทั่งถึงวันที่ ๔ ตุลาคม)

การปิดประกาศประท้วงจอมพลถนนอนั้น ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากกลุ่มที่เป็นปรปักษ์ต่อนักศึกษาประชาชน นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒ คน และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑ คน ถูกทำร้ายในการนี้ บางคนถึงสาหัส

ที่นครปฐม พนักงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ๒ คน ออกไปปิดประกาศประท้วงจอมพลถนนอม ได้ถูกคนร้ายฆ่าตายและนำไปแขวนคอไว้ในที่สาธารณะ ต่อมารัฐบาลยอมรับว่าคนร้ายนั้นคือตำรวจนครปฐมนั่นเอง

๖. ในการประท้วงการกลับมาของจอมพลถนนอนั้น ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาได้รับความร่วมมือจาก “วีรชน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖” คือผู้ได้รับบาดเจ็บจากการปะทะกันในตุลาคม ๒๕๑๖ (บางคนก็พิการตลอดชีวิต) และญาติของ “วีรชน” นั้นๆ ญาติของวีรชนทำการประท้วงโดยนั่งอดอาหารที่ทำเนียบรัฐบาลในราวๆ ต้นเดือนตุลาคม แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ที่ทำเนียบพยายามขัดขวางด้วยวิธีต่างๆ ในวันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคมด้วยความร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุมนุมพุทธศาสตร์ประเพณี ญาติวีรชน จึงได้ย้ายมาทำการประท้วงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บริเวณลานโพธิ์ ในวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ผู้บริหารมหาวิทยาลัยคาดว่างจะมีการก่อฝูงชนขึ้นที่นั่น เป็นอุปสรรคต่อการสอบของนักศึกษา จึงได้มีหนังสือ

ถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ ขอให้รัฐบาลจัดหาที่ที่ปลอดภัยให้ผู้ประท้วงประท้วงได้โดยสงบและปลอดภัย

๗. ในเที่ยงวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคมนั่นเอง เหตุการณ์ก็เป็นไปอย่างคาด คือ ได้เกิดการชุมนุมกันขึ้น มีนักศึกษารวมศาสตร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ ตลอดจนประชาชนไปชุมนุมกันที่ลานโพธิ์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประมาณ ๕๐๐ คน ได้มีการอภิปรายกันถึง (๑) เรื่องจอมพลถนอม (๒) เรื่องการฆ่าพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่นครปฐม และได้มีการแสดงการจับพนักงานไฟฟ้านั้น แขนวคอโดยนักศึกษา ๒ คน คนหนึ่งชื่ออภินันท์เป็นนักศึกษาศิลป-ศาสตร์ปีที่ ๒ และเป็นสมาชิกชุมนุมการละคอน แสดงเป็นผู้ที่ถูกแขวนคอ

จากปากคำของอาจารย์หลายคนที่ได้ไปดูการชุมนุมกันในเที่ยงวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคมนั้น ผู้แสดงแสดงได้ดีมาก ไม่มีอาจารย์ผู้ใดที่ไปเห็นแล้วจะสะดุดใจว่าอภินันท์แต่งหน้า หรือมีใบหน้าเหมือนเจ้าฟ้าชาย มกุฎราชกุมาร เป็นการแสดงโดยเจตนาจะกล่าวถึงเรื่องที่นครปฐมโดยแท้

เมื่ออริการบดลึงไประงับการชุมนุมนั้นเป็นเวลาเกือบ ๑๔ น. แล้ว การแสดงเรื่องแขวนคอนั้นเลิกไปแล้ว ก่อนหน้านั้นมีการประชุมคณะบดีจนถึงเกือบ ๑๓ น. อริการบดลึงประทานอาหารกลางวันที่ดีก เศรษฐศาสตร์ราวๆ ๑๓ น. ถึง ๑๓.๓๐ น. พอกลับจากดีกเศรษฐศาสตร์จะไปห้องอริการบดลึงเห็นว่ามีการชุมนุมกัน เป็นอุปสรรคต่อการสอบไล่ของนักศึกษาจึงได้ไปห้าม

๘. รุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์ต่างๆ หลายฉบับได้ลงรูปถ่ายการชุมนุมและการแสดงแขวนคอนั้น จากรูปหนังสือต่างๆ เห็นว่านายอภินันท์นั้นหน้าตาละม้ายมกุฎราชกุมารมากแต่ไม่เหมือนทีเดียว แต่ในภาพของหนังสือพิมพ์ ดาวสยาม (ซึ่งเป็นปรปักษ์กับศูนย์กลางนิสิตนัก

ศึกษาตลอดมา) รูปเหมือนมาก จนกระทั่งมีผู้สงสัยว่าดาวสยามจะได้
จงใจแต่งรูปให้เหมือน

เรื่องนี้สถานีวิทยุยานเกราะ (ซึ่งก็เป็นปรปักษ์กับศูนย์กลาง
นิสิตนักศึกษา และเคยเป็นผู้บอกบทให้หน่วยกระต๊องแดงโจมตีมหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยอาวุธและลูกระเบิด เมื่อสิงหาคม ๒๕๑๙) ก็
เลยนำเอามาเป็นเรื่องสำคัญ กล่าวหาว่าศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาเป็น
คอมมิวนิสต์ เจตนาจะทำลายล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงได้
พยายามแต่งหน้านักศึกษาให้เหมือนมกุฎราชกุมารแล้วนำไปแขวน
คอ ในการกระจายเสียงของยานเกราะนั้น ได้มีการยั่วยุให้ฆ่านัก
ศึกษาที่ชุมนุมกันอยู่ในธรรมศาสตร์นั้นเสีย ยานเกราะได้เริ่มโจมตี
เรื่องนี้เวลาประมาณ ๑๘ น. ในวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม และได้กระจาย
เสียงติดต่อกันมาทั้งคืนวันอังคารต่อเนื่องถึงเช้าวันพุธที่ ๖ ตุลาคม

การชุมนุมประท้วง ๔ ตุลาคม ๒๕๑๙

๙. ส่วนทางศูนย์กลางนิสิตนักศึกษานั้น ได้จัดให้มีการชุมนุมที่
สนามหลวงประท้วง (๑) ให้รัฐบาลจัดการกับจอมพลถนอม กิตติขจร
(๒) ให้จับผู้ที่เป็นฆาตกรแขวนคอที่นครปฐมมาลงโทษ ตั้งแต่วันศุกร์
ที่ ๑ ตุลาคม เป็นการทดลอง “พลัง” ตามที่นักศึกษากล่าว แล้วเลิก
วันเสาร์ที่ ๒ อาทิตย์ที่ ๓ เพราะมีตลาดนัดที่ท้องสนามหลวง แล้วนัด
ชุมนุมกันอีกในเย็นวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม

การชุมนุมประท้วงดังกล่าว ได้ทราบจากนักศึกษาว่า กำหนด
จัดกันในช่วงต้นเดือนตุลาคมเพราะเป็นระยะที่นายทหารชั้นผู้ใหญ่
เปลี่ยนตำแหน่งที่สำคัญๆ เนื่องจากมีผู้ครบเกษียณอายุไป ๓๐
กันยายน ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาสืบทราบมาว่า อาจจะมีการกระทำ
รัฐประหารโดยนายทหารผู้ใหญ่บางกลุ่มที่ไม่พอใจการสับเปลี่ยน
ตำแหน่งที่สำคัญ จึงต้องการจะแสดงพลังนักศึกษาเป็นการป้องกัน

การรัฐประหาร ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลกระทำ
๒ อย่างข้างต้น

ฝ่ายทางสภากรรมกรก็กำหนดว่า จะมีการสไตรค์สนับสนุนการ
ประท้วงเพียง ๑ ชั่วโมงเป็นขั้นแรกในวันศุกร์ที่ ๘ ตุลาคม

เรื่องการชุมนุมประท้วงของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาที่สนาม
หลวงนั้น มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับไปถาม ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรีว่า ถ้าเขาจะมาชุมนุมกันที่ในธรรมศาสตร์ นายก-
รัฐมนตรีเห็นเป็นอย่างไร นายกรัฐมนตรีตอบว่า ถ้าย้ายไปชุมนุมกัน
ที่ธรรมศาสตร์ก็จะดีมาก (หนังสือพิมพ์ต่อมาได้มาถามอธิการบดีธรรม-
ศาสตร์ว่าเห็นเป็นอย่างไรในคำตอบของนายกรัฐมนตรี อธิการบดี
ตอบว่าไม่ดีเลย)

๑๐. ในการชุมนุมประท้วงที่สนามหลวงเย็นวันจันทร์ที่ ๔ ตុลา-
คมนั้น เหตุการณ์ก็เหมือนกับการชุมนุมประท้วงในเดือนสิงหาคมเมื่อ
จอมพลประภาสเข้ามา คือพอฝนตกเข้าผู้ชุมนุมก็หักประตูทางด้าน
สนามหลวงเข้ามาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งแต่วเวลา ๒๐ น.

ทางผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ไปแจ้งความต่อตำรวจขณะสงคราม
ตามระเบียบ ทางตำรวจขณะสงครามได้ส่งกำลังตำรวจประมาณ ๔๐
คน ไปคุมเหตุการณ์ที่ด้านวัดมหาธาตุร่วมกับรองอธิการบดีฝ่ายการ
นักศึกษา ในการชุมนุมประมาณ ๒๕,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ คนนั้น ตำรวจ
๔๐ คนคงจะทำอะไรมิได้นอกจากจะใช้อาวุธห้ามผู้ชุมนุมมิให้เข้ามหา-
วิทยาลัย ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริงก็จะเกิดจลาจลซึ่งมิใช่สิ่งๆ หรือ
รัฐบาลต้องการ ฉะนั้นจึงเป็นภาวะที่ต้องจำยอมให้เข้ามาในมหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์

ฝ่ายกระต๊องแดงและนวพลนั้น ก็มาชุมนุมกันอยู่ที่วัดมหาธาตุ
อีกมุมหนึ่ง แต่เนื่องจากมีกำลังน้อยเพียงไม่กี่สิบคน จึงมิได้ทำอะไร

ทางด้านศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ก็ชุมนุมค้างคืนอยู่ในธรรม-

ศาสตร์ตลอดมาจนถึงเช้าวันพุธที่ ๖ ตุลาคม ซึ่งเป็นเวลาที่เกิดเหตุ

๑๑. ทางฝ่ายผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อมีประชาชนจำนวนมากไหลบ่ากันเข้ามาในเวลา ๒๐ น. ของวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ก็ได้โทรศัพท์หารือกับ ดร. ประkob หุตะสิงห์ องคมนตรี นายกสภามหาวิทยาลัย และด้วยความเห็นชอบของ ดร.ประkob ได้สั่งปิดมหาวิทยาลัยทันทีเพื่อป้องกันมิให้นักศึกษาอื่น และอาจารย์ ข้าราชการมหาวิทยาลัยต้องเสี่ยงต่ออันตราย (คราวจอมพลประภาสเข้ามาได้สั่งปิดมหาวิทยาลัยเมื่อมีการยิงกันและทิ้งระเบิดตายไป ๒ ศพแล้ว) และได้โทรศัพท์หารือรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐก็ได้รับความเห็นชอบ จึงมีหนังสือเป็นทางการรายงานท่านนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการทบวงอีกโสดหนึ่ง

ครั้นแล้วผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ย้ายสำนักงานไปอาศัยอยู่ที่สำนักงานการศึกษาแห่งชาติชั่วคราว ที่เจ้าหน้าที่รักษาทรัพย์สินและอาคารของมหาวิทยาลัยไว้ประมาณ ๔๐-๕๐ คน และได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เหล่านั้นตลอดเวลาโดยทางโทรศัพท์และทางอื่น

การปลุกระดมมวลชนและกฎหมาย

๑๒. ฝ่ายยานเกราะและสถานีวิทยุในเครือของยานเกราะ ก็ระดมปลุกปั่นให้ผู้ฟังเคียดแค้นนิสิตนักศึกษาประชาชนที่ประท้วงอยู่ในธรรมศาสตร์ตลอดเวลา โดยอ้างว่าจะทำลายล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยระดมหน่วยกระต๊องแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้านให้กระทำการ ๒ อย่างคือ (๑) ทำลายพวก “คอมมิวนิสต์” ที่อยู่ในธรรมศาสตร์ (๒) ประท้วงรัฐบาลที่จัดตั้งรัฐบาลใหม่โดยไม่ให้นายสมมิตรสุนทรเวช และนายสมบุญ ศิริธร ได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

การทำลายพวก “คอมมิวนิสต์” ในธรรมศาสตร์นั้น ได้ใช้ให้

กระทิงแดงและอันธพาลใช้อาวุธยิงเข้าไปในธรรมศาสตร์ตั้งแต่เที่ยงคืนจนรุ่งเช้าของวันพุธที่ ๖ ตุลาคม ฝ่ายทางธรรมศาสตร์ก็ได้ใช้อาวุธปืนยิงตอบโต้เป็นครั้งคราว

๑๓. การปลุกระดมของยานเกราะได้ผล ทางด้านรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นการด่วนในตอนดึกของวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม และได้มีมติให้มีการนำตัวหัวหน้านักศึกษาและนายอภิรักษ์ ผู้แสดงละครแขวนคอมาสอบสวน

พอเช้าตรู่ของวันพุธที่ ๖ ตุลาคม นายสุธรรม เลขานุการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา พร้อมด้วยผู้นำนักศึกษาจำนวนหนึ่งกับนายอภิรักษ์ นักแสดงละครแขวนคอ ได้ไปแสดงความบริสุทธิ์ใจที่บ้านนายกรัฐมนตรี เผอิญนายกรัฐมนตรีออกจากบ้านไปทำเนียบเสียก่อน นายกรัฐมนตรีจึงได้โทรศัพท์แจ้งให้อธิบดีกรมตำรวจคุมตัวนายสุธรรม นายอภิรักษ์ และพวกไปสอบสวน ผู้เขียนบันทึกในขณะนั้นยังไม่ทราบผลการสอบสวนดังกล่าว

๑๔. การบุกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยตำรวจตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นการกระทำของรัฐบาลโดยเอกเทศมิได้มีการหารือกับอธิการบดีเลย แม้ว่าในตอนดึกของวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม อธิการบดีจะได้พูดโทรศัพท์กับ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีก็ตาม นายกรัฐมนตรีมิได้แจ้งให้อธิการบดีทราบว่ารัฐบาลจะเรียกตัวหัวหน้านิสิตนักศึกษา หรือนายอภิรักษ์มาสอบสวน ถ้านายกรัฐมนตรีประสงค์เช่นนั้น ก็มีวิธีที่จะเรียกตัวได้ ให้มาสอบสวนโดยสันติ ไม่ต้องใช้กำลังรุนแรงจนควบคุมมิได้และจนเกินกว่าเหตุ

๑๕. การโจมตีนักศึกษาประชาชนที่ธรรมศาสตร์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เที่ยงคืน โดยมีการยิงเข้าไปในมหาวิทยาลัยจากภายนอกนั้น ได้ใช้กำลังตำรวจล้อมมหาวิทยาลัยตั้งแต่ ๐๓.๐๐ น. และได้เริ่มยิงเข้าไปอย่างรุนแรงโดยตำรวจตั้งแต่วเวลา ๐๕.๐๐ น. ผู้ที่อยู่ในธรรมศาสตร์

ขอให้ตำรวจหยุดชั่วคราว เพื่อให้ผู้หญิงที่อยู่ในมหาวิทยาลัยได้มี
โอกาสออกไป ตำรวจก็ไม่ฟัง

อาวุธในธรรมศาสตร์

๑๖. ในการบุกธรรมศาสตร์นั้น วิทยานเกราะประโคนว่า
ภายในธรรมศาสตร์มีอาวุธร้ายแรง เช่น ลูกกระเบิด ปืนกลหนักและ
อาวุธร้ายแรงอื่นๆ ข้อนี้เป็นกรกล่าวหาโดยปราศจากความจริงตั้งแต่
๒๕๑๗ มาแล้ว แต่เมื่อมีเหตุการณ์ที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้แต่ละครั้ง
เช่น เมื่อกระต๊องแดงบุกในเดือนสิงหาคม ๒๕๑๘ หรือเมื่อตำรวจ
เข้าไปกวาดล้าง หลังการชุมนุมประท้วงจอมพลประภาส ก็มีได้มี
หลักฐานประการใดว่า得有อาวุธสะสมไว้ในธรรมศาสตร์

ถึงคราวนี้ก็ดี สิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาแสดงว่าเป็นอาวุธที่
จับได้ในธรรมศาสตร์ก็มีแต่ปืนยาวสองกระบอก ปืนพกและลูกกระเบิด
หาได้มีอาวุธร้ายแรงขนาดปืนกลไม่ เป็นเรื่องที่สร้างข้อกล่าวหาจาก
อากาศธาตุทั้งสิ้น

ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา นักการเมืองและหัวหน้านัก
ศึกษาบางคนมีความจำเป็นต้องพกอาวุธไว้ป้องกันตัว เพราะหน่วย
กระต๊องแดง และตำรวจทหาร ฆาตกรรมมักจะทำร้ายหัวหน้ากรรมกร
หัวหน้าชาวนา ชาวไร่ หัวหน้านักศึกษาและนักการเมืองอยู่เนืองๆ
และการฆ่าบุคคลเหล่านี้ทางตำรวจไม่เคยหาตัวคนร้ายได้ (ขณะ
เดียวกันถ้าตำรวจฆ่าตำรวจ หรือมีผู้พยายามฆ่านักการเมืองฝ่ายรัฐบาล
ตำรวจจับคนร้ายได้โดยไม่ชักช้า) พุดไปแล้ว การมีอาวุธไว้ป้องกัน
ตัวในเมื่อรู้ว่าเสี่ยงต่ออันตรายก็มีเหตุผลพอสมควร

ระหว่างคืนวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม จนถึงเช้าวันพุธที่ ๖ ตุลาคม
นั้น นักศึกษาและประชาชนที่เข้ามาชุมนุมในธรรมศาสตร์มีโอกา
สนำอาวุธเหล่านั้นเข้าไปในมหาวิทยาลัยตลอดเวลา นำเสียชีวิตที่

เจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้ตั้งด่านสกัดค้นอาวุธ ทั้งทางด้านผู้ชุมนุมประท้วง และฝ่ายกระต๊องแดงเสียแต่ต้นมือ และเท่าที่ปรากฏเป็นข้อเท็จจริงตลอดมา ฝ่ายกระต๊องแดงได้พกอาวุธร้ายในที่สาธารณะเนื่องๆ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่กล้าห้ามหรือตรวจค้น

ถึงกระนั้นก็ดี ผู้เขียนบันทึกนี้เห็นว่าการชุมนุมประท้วงทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม ต้องกระทำโดยสันติและปราศจากอาวุธ ซึ่งเป็นการชุมนุมที่ชอบด้วยกฎหมายและรับรองโดยรัฐธรรมนูญ

๑๗. จากการ “สอบสวน” และ “สืบสวน” ของตำรวจและทางการเท่าที่ปรากฏในเวลาที่ยืนยันบันทึกนี้ มีข้อกล่าวหาว่า ในธรรมศาสตร์มีอุโมงค์อยู่หลายแห่ง แต่เจ้าหน้าที่ก็มิได้แสดงภาพของอุโมงค์ให้ดูเป็นหลักฐาน เป็นการปั้นน้ำเป็นตัวสร้างข่าวขึ้นแท้ๆ คุณดำรงชลวิจารย์ อธิบดีกรมโยธาธิการและประธานกรรมการสำรวจความเสียหายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชี้แจงเมื่อกลางเดือนตุลาคมว่า ไม่พบอุโมงค์ในธรรมศาสตร์เลย และย้ำว่าไม่มี เป็นข่าวลือทั้งนั้น อูทิส นาคสวัสดิ์ กล่าวในโทรทัศน์ถึงห้องแอร์และส้วมที่อยู่บนเพดานตึก คงจะหมายถึงชั้นบนสุดของตึกโดม ซึ่งก็ไม่มีอะไรรั้นลับประการใด และใครเล่นนอกจากอูทิส นาคสวัสดิ์ จะไปใช้ส้วมเพดานตึก นอกจากนั้นอูทิสยังอดส่าห์พูดว่า บรรดาผู้ที่ไปชุมนุมในธรรมศาสตร์นั้นใช้รองเท้าแตะเป็นจำนวนมาก แสดงว่าเป็นผู้ก่อการร้าย เพราะผู้ก่อการร้ายใช้รองเท้าแตะ ถ้าเป็นเช่นนั้นคนในเมืองไทย ๔๐ ล้านคน ซึ่งใช้รองเท้าแตะก็เป็นผู้ก่อการร้ายหมด ที่กล่าวถึงอูทิส นาคสวัสดิ์นั้น เป็นตัวอย่างของโฆษณาฝ่ายยานเกราะเพียงคนเดียว คนอื่นและข้อใส่ร้ายอย่างอื่นทำนองเดียวกันยังมีอีกมาก ที่ใช้ความเท็จกล่าวหาปรปักษ์อย่างไม่มี ความละอาย

กฎหมายทำลายประชาธิปไตย

๑๘. ข้อเรียกร้องอีกข้อหนึ่งของยานเกราะและผู้ที่อยู่เบื้องหลังของยานเกราะ คือเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งนายสมัครและนายสมบุญ เป็นรัฐมนตรีมหาดไทย และให้ขับไล่รัฐมนตรี “ฝ่ายซ้าย” ๓ คนออก คือนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ นายชวน หลีกภัย และนายดำรง ลัทธพิพัฒน์ เรื่องนี้ยานเกราะเจ็บบอกเพราะเมื่อ ม.ร.ว. เสนีย์ ลาออกในเดือนกันยายนนั้น สถานีวิทยุยานเกราะได้ระดมจ้างและวานชาวบ้านมาออกอากาศเป็นเชิงว่าเป็นมติมหาชน คนที่จ้างและวานมาให้พูดนั้นพูดเกือบเป็นเสียงเดียวกันว่า ให้ ม.ร.ว. เสนีย์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่ให้กำจัดรัฐมนตรีที่ชั่วและเลวออก การณ์ก็กลับกลายเป็นว่า ม.ร.ว. เสนีย์ นายกรัฐมนตรี กลับเอานายสมัครและนายสมบุญออกไป เป็นเชิงว่านายสมัครและนายสมบุญซึ่งเป็นพรรคพวกกับยานเกราะนั้นเป็นคนเลวไป

๑๙. ยานเกราะระดมกำลังเรียกร้องให้ลูกเสือชาวบ้าน นวพล กระทั่งแดง และกลุ่มอื่นๆ ในเครือ ชุมนุมกันที่ลานพระบรมรูปทรงม้า เพื่อเรียกร้องการจัดตั้งรัฐบาล การเรียกร้องกระทำตลอดคืนวันอังคารที่ ๕ คาบเช้าวันพุธที่ ๖ แล้วก็สามารถระดมพลเพื่อการเรียกร้องจัดตั้งรัฐบาลใหม่ต่อไป จนถึงเวลาบ่าย ม.ร.ว. เสนีย์ จึงยอมจำนน และรับว่าจะคิดจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ตามคำเรียกร้อง

ต่อมาอีกประมาณ ๑ หรือ ๒ ชั่วโมงก็มีการยึดอำนาจกระทำรัฐประหารขึ้นในเวลา ๑๘ น.

๒๐. เป็นที่น่าสังเกตว่า ตั้งแต่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ผู้ที่เป็นปรปักษ์กับพลังนักศึกษา กรรมกร และชาวไร่ชาวนา พยายามกล่าวหาว่านักศึกษา กรรมกร และชาวไร่ชาวนา “ใช้วิธีปลุกระดมมวลชน” และ “ใช้กฎหมายบังคับกฎหมาย” การกระทำของยานเกราะ กระทั่งแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้านและกลุ่มต่างๆ นั้นเป็นอย่างอื่น

ไปไม่ได้ ถ้าไม่ใช้วิธีปลุกกระดมมวลชน และไม่ใช้การใช้อำนาจหมู่บวมกับอาวุธมาทำลายกฎหมาย

เรื่องที่กล่าวมานี้มิใช่จะเริ่มเกิดขึ้นใน ๒๕๑๙ แต่เริ่มมาตั้งแต่ ๒๕๑๗ กระทิงแดงเป็นหน่วยที่ฝ่ายทหาร กอ.รมน. จัดตั้งขึ้นจากนักเรียนอาชีวะ ซึ่งบางคนก็เรียนจบไปแล้ว บางคนก็เรียนไม่จบ บางคนก็ไม่เรียน กอ.รมน. เป็นผู้จัดตั้งขึ้นเพื่อหักล้างพลังนักศึกษาตั้งแต่พวกเรากำลังร่างรัฐธรรมนูญอยู่ หนังสือพิมพ์ต่างประเทศลงข่าวอยู่เนืองๆ และระบุชื่อพันเอกสุตสาย หัสติน เป็นผู้สนับสนุน แต่ก็ไม่มีมีการปฏิเสธข่าว กอ.รมน. ไม่แต่เป็นผู้จัดตั้ง เป็นผู้ฝึกอาวุธให้ นำอาวุธมาให้ใช้ และจ่ายเงินเลี้ยงดูให้จากเงินราชการลับ และตั้งแต่มกราคมปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา หน่วยกระทิงแดงก็พกอาวุธปืนและลูกกระเบิดประเภทต่างๆ อย่างเปิดเผย ไม่มีตำรวจหรือทหารจะจับกุมหรือห้ามปราม ไม่ว่าจะมีการประท้วงโดยสันติอย่างใดโดยนิตินักศึกษากระทิงแดงเป็นต้องใช้อาวุธขู่เข็ญเป็นการต่อต้านทุกครั้ง นับตั้งแต่การประท้วงบัพัญญูติบางมาตราของรัฐธรรมนูญในปี ๒๕๑๗ การประท้วงฐานทัพอเมริกาใน ๒๕๑๗-๒๕๑๘ การบุกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเดือนสิงหาคม ๒๕๑๘ การประท้วงการกลับมาของจอมพลประภาสและจอมพลถนอม ตลอดมาแต่ครั้งจะต้องมีผู้บาดเจ็บล้มตายเสมอ แม้แต่ช่างภาพหนังสือพิมพ์ที่พยายามถ่ายภาพกระทิงแดงพกอาวุธ ก็ไม่วายถูกทำร้าย ในการเลือกตั้งในเมษายน ๒๕๑๙ กระทิงแดงก็มีส่วนขู่เข็ญผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในการโจมตีทำร้ายพรรคบางพรรคที่เขาเรียกกันว่าฝ่ายซ้าย

๒๑. สมควรจะกล่าวถึง กอ.รมน. ในที่นี้ เพราะนอกจากจะเป็นผู้ชักกระทิงแดงให้ปฏิบัติการรุนแรงแล้ว ยังมีส่วนในการจัดตั้งกลุ่มและหน่วยอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มทหารด้วย เช่น นวพล ทั้งนี้โดยใช้งบประมาณแผ่นดินประเภทราชการลับตลอดเวลา

กอ.รมน. เดิมมีชื่อว่า บก.ปค. แปลว่ากองบัญชาการปราบคอมมิวนิสต์ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น กอ.ปค. กองอำนวยการปราบคอมมิวนิสต์ ต่อมาเมื่อรัฐบาลมีนโยบายจะคบกับประเทศคอมมิวนิสต์ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ เป็นองค์กรที่จอมพลประภาสตั้งขึ้น และเป็นมรดกตกทอดต่อมาถึงทุกวันนี้

ความสำเร็จของ กอ.รมน. วัดได้ดังนี้ เมื่อแรกตั้งประมาณ ๑๐ ปีกว่ามาแล้ว เงินงบประมาณสำหรับ บก.ปค. มีอยู่ประมาณ ๑๓ ล้านบาท และเนื้อที่ในประเทศไทยที่เป็นแหล่งคอมมิวนิสต์ในการปฏิบัติงานของ บก.ปค. มีอยู่ ๓ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปัจจุบันนี้ กอ.รมน. มีงบประมาณกว่า ๘๐๐ ล้านบาท และเนื้อที่ที่ประกาศเป็นแหล่งคอมมิวนิสต์มีอยู่เกือบทั่วราชอาณาจักรประมาณ ๓๐ กว่าจังหวัด

การปราบคอมมิวนิสต์ของ กอ.รมน. เป็นวิธีลับ ที่ปราบคอมมิวนิสต์จริงก็คงมี แต่ที่ปราบคนที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ก็มีมาก ตั้งแต่ก่อน ๒๕๑๖ มาแล้ว เรื่องถึงแดงที่พัทลุง เรื่องการรังแกชาวบ้านทุกหนทุกแห่งมีอยู่ตลอด แล้วใส่ความเป็นคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ราษฎรเดือดร้อนทั่วไป และที่ทนความทารุณโหดร้ายต่อไปไม่ได้ เข้าป่ากลายเป็นพวกคอมมิวนิสต์ไปก็มากมาย

รัฐสภาประชาธิปไตยในปี ๒๕๑๗-๒๕๑๘ และ ๒๕๑๙ ในเวลาพิจารณางบประมาณของ กอ.รมน. แต่ละปี ได้พยายามตัดงบประมาณออก หรือถ้าไม่ตัดออกก็ให้ตั้งเป็นงบราชการเปิดเผย แทนที่จะเป็นงบราชการลับ ได้ประสบความสำเร็จเพียงบางส่วน กอ.รมน. ยังสามารถใช้เงินเกือบร้อยล้านบาทแต่ละปีเป็นงบราชการลับ ทำการเป็นปรปักษ์ต่อระบบประชาธิปไตยได้ตลอดมา

๒๒. นวพล ถือกำเนิดมาจาก กอ.รมน. เช่นเดียวกับกระหิงแดงแต่เป็นหน่วยสงครามจิตวิทยา ไม่ต้องใช้อาวุธเป็นเครื่องมือสำคัญ

แต่ทำงานร่วมกับกระทิงแดง เป็นองค์กรที่พยายามรวบรวมคบคิด นายทุน ภิภษุ ที่ไม่มีใครอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้ร่วมกันต่อต้านพลังนิสิตนักศึกษาและกรรมกร วิธีการก็คือขู่ให้เกิดความหวาดกลัวว่าทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ของตนนั้นจะสูญหายไปถ้ามีการเปลี่ยนแปลง แม้จะเป็นไปตามระบบประชาธิปไตย เครื่องมือของนพพลคือการประชุม การชุมนุม การเขียนบทความต่างๆ นายวัฒนา เขียววิมล ซึ่งเป็นผู้จัดการนพพล เป็นผู้ที่พลเอกสายหยุดชุกชุมมารับใช้ กอ.รมน. จากอเมริกา มีผู้ที่เคยหลงเข้าใจผิดว่า นพพลจะสร้างสังคมใหม่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีสหกรณ์ เช่น คุณสด กุรมะโรหิต ต้องประสบความผิดหวังไป เพราะนพพลประกาศว่าจะสร้างสังคมใหม่ แต่แท้จริงต้องการสงวนสถานะเดิมเพื่อประโยชน์ของนายทุนและขุนศึกนั่นเอง

๒๓. ลูกเสือชาวบ้าน ก่อตั้งขึ้นมาโดยแสดงวัตถุประสงค์ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่แท้จริงเป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มนายทุนและขุนศึก โดยเห็นได้จากการเลือกตั้งในเมษายน ๒๕๑๙ ลูกเสือชาวบ้านมีส่วนในการชักจูงให้สมาชิกและชาวบ้านทำการเลือกตั้งแบบลำเอียง วิธีนี้เป็นวิธีที่อเมริกันเคยใช้อยู่ในเวียดนาม แต่ไม่สำเร็จ มาสำเร็จที่เมืองไทยเพราะใช้ความเท็จเป็นเครื่องมือ ว่าเป็นการจัดตั้งเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กระทรวงมหาดไทยมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งลูกเสือชาวบ้านขึ้น และมักจะใช้คบคิดที่มั่งคั่งเป็นผู้ออกเงินเป็นหัวหน้าลูกเสือ การชุมนุมทางการเมืองในวันที่ ๖ ตุลาคมของลูกเสือชาวบ้านเป็นหลักฐานอย่างชัดในวัตถุประสงค์ของขบวนการนี้

๒๔. นอกจากกระทิงแดง นพพล และลูกเสือชาวบ้าน ฝ่าย กอ.รมน. และมหาดไทย ยังใช้กลุ่มต่างๆ เรียกชื่อต่างๆ อีกหลายกลุ่ม บางกลุ่มเป็นพวกกระทิงแดงหรือนพพลแอบแฝงมา เช่น ค้างคาวไทย ชุมชนแม่บ้าน ผู้พิทักษ์ชาติไทย เป็นต้น เครื่องมือการปฏิบัติงาน

ของกลุ่มเหล่านี้ได้แก่ บัทรสนเทห์ โบปลิวิ โทศัพท์ชูเชิญ เป็นต้น

๒๕. มาตรการทางการเมืองได้เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ โดยผู้แทนชาวไร่ชาวนาและกรรมกรถูกลอบทำร้ายทีละคนสองคน ต่อมาก็ถึงนักศึกษา เช่นอมเรศ และนักการเมือง เช่นอาจารย์บุญสนอง บุญไญุทยาน แต่ละคร้งตำรวจไม่สามารถหาตัวคนร้ายได้ จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าตำรวจคงจะมีส่วนร่วมแน่ๆ เพราะถึงที่มีผู้ร้ายทำร้ายตำรวจหรือนักการเมืองฝ่ายขวา ตำรวจจับได้โดยไม่ชักช้า

๒๖. ในตอนที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ได้เริ่มมีการครอบคลุมสื่อมวลชน คือหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ทางวิทยุและโทรทัศน์นั้น พลตรีประภาณ อดิเรกสาร รองนายกรัฐมนตรี หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นผู้คุมอยู่ ผู้ที่พูดวิทยุและโทรทัศน์ได้ต้องเป็นพวกของตน ถ้าไม่ใช่พวกไม่ยอมให้พูด และต้องโจมตีนักศึกษา กรรมกร ชาวนา อาจารย์มหาวิทยาลัย ขาประจำเรื่องนี้ได้แก่ ดุสิต ศิริวรรณ ประหยัด ศ.นาคะนาท ธานินทร์ กรัยวิเชียร อุทิศ นาคสวัสดิ์ ทมยันตี อาคม มกรานนท์ พ.ท.อุทาร สนิทวงศ์ เป็นต้น และการครอบคลุมเช่นนี้มีมาจนกระทั่งทุกวันนี้

๒๗. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีเจตนาบริสุทธิ์ ต้องการประชาธิปไตย ต้องการช่วยเหลือผู้ยากจน แก้ไขความอยุติธรรมในสังคม ฉะนั้นพลังนิสิตนักศึกษาจึงเป็นพลังที่สำคัญสำหรับประชาธิปไตย และข้อกล่าวหาว่านิสิตนักศึกษาทำลายชาตินั้นเป็นข้อกล่าวหาที่บิดเบือนป้ายสีเพื่อทำลายพลังที่สำคัญนั้น แต่ในสภาวะการณ์ในปี ๒๕๑๘-๒๕๑๙ ฝ่ายนิสิตนักศึกษาก็ไม่มีวิธีการผิดแผกไปจากตุลาคม ๒๕๑๖ เมื่อทำงานได้ผลใน ๒๕๑๖ นักการเมืองต่างๆ พวกกันประจบ นิสิตนักศึกษา อยากรู้ทำอะไรพยายามจัดหาให้ ถึงกับสนับสนุนให้ออกไปตามชนบทเพื่อสอนประชาธิปไตย ในโลกนี้ไม่มีที่ไหน ใครจะสอนประชาธิปไตยกันได้ และนักศึกษาก็โอหัง เมื่อออกไปตามชนบท

ก็สร้างศัตรูไว้โดยไปตำเจ้าหน้าที คหบดี ชาวบ้านต่างๆ ต่อมานักศึกษาก็ยังคิดว่าพลังของตนนั้นมีพอที่จะต่อต้านองค์กรต่างๆ ใหม่ๆ ของ กอ.รมน. มหาดไทย และนายทุนขุนศึก จับเรื่องต่างๆ ทุกเรื่องให้เป็นเรื่องใหญ่ พร่ำเพ้อจนประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย เช่น ชุมนุมกันที่ไรก็ต้องมีการด่ารัฐบาลไม่ว่ารัฐบาลไหน เรื่องการถอนทหารอเมริกันก็จัดชุมนุมอีก แม้ว่าจะรัฐบาลจะได้สัญญาว่าจะมีกำหนดถอนไปหมดแน่ การจัดนิทรรศการก็จัดแต่เฉพาะเป็นการโอ้อวดประเทศคอมมิวนิสต์เป็นต้น ที่ที่นักศึกษาไม่มีความเกรงใจ คือในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไซ้มหาวิทยาลัยพร่ำเพ้อจนเกินไป และทำให้มหาวิทยาลัยล่อแหลมต่ออันตรายแห่งเดียว แทนที่จะกระจายฐานของนักศึกษาให้แพร่หลายออกไป ผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีเรื่องต้องขัดแย้งกับนักศึกษามากครั้งบ่อยที่สุด แต่ที่สำคัญที่สุดนั้นคือ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแทนที่จะเปลี่ยนวิธีการ ยังใช้วิธีการเดิม แทนที่จะปลุกนิยมในหมู่ประชาชน กับนึกว่าประชาชนเข้าข้างตนอยู่เสมอ แทนที่จะบำรุงพลังให้กล้าแข็งขึ้น กลับทำให้อ่อนแอลง

อธิการบดีและที่ประชุมอธิการบดี

๒๘. เมื่อมีข่าวว่าจอมพลถนอมจะเข้าประเทศไทยนั้น ผู้เขียนได้รับบทเรียนจากคราวที่จอมพลประภาสเข้ามาเมืองไทยเดือนสิงหาคม จึงได้เห็นวามมหาวิทยาลัยต่างๆ จะต้องได้รับความกระทบกระเทือนแน่ จึงได้เรียกประชุมอธิการบดีทั้งหลายที่ทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ โดยรัฐมนตรีทบวงเห็นชอบด้วย ที่ประชุมอธิการบดีได้มีมติตอนต้นเดือนกันยายน ให้เสนอขอให้รัฐบาลพยายามกระทำทุกอย่างมิให้จอมพลถนอมเข้ามาในประเทศไทย เพราะจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการศึกษา และจะทำให้สูญเสียการเรียน ในขณะที่เดียวกันก็มีข้อตกลงกันภายในระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งหลายว่า ถ้าจอมพลถนอมเข้ามาจริง

แต่ละมหาวิทยาลัยก็ต้องใช้ดุลยพินิจว่า มหาวิทยาลัยใดควรปิด มหาวิทยาลัยใดควรเปิดต่อไป ทั้งได้วางมาตรการร่วมกันหลายประการ

๒๙. เมื่อจอมพลถนอมเข้ามาจริงในวันที่ ๑๙ กันยายน ผู้เขียนในฐานะประธานในที่ประชุมอธิการบดีสำหรับ ๒๕๑๙ ได้เรียกประชุมอธิการบดีอีกทันทีในวันที่ ๒๐ กันยายน โดยมีรัฐมนตรีทบวงร่วมด้วยที่ประชุมได้เรียกร้องให้รัฐบาลจัดการเรื่องจอมพลถนอมโดยด่วน และขอทราบว่าจะรัฐบาลจะทำเด็ดขาดอย่างไร เพื่อจะได้ชี้แจงให้นักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัยทราบ เป็นการบรรเทาปัญหาทางด้านนักศึกษา แต่รัฐบาลหาได้ตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ เพียงแต่ออกแถลงการณ์อย่างไม่มี ความหมายอะไร

ต่อมาได้มีการประชุมอธิการบดีเรื่องนี้อีก ๒ ครั้ง แต่ละครั้งก็ไม่ได้รับคำตอบจากรัฐบาลเป็นที่แน่นอนอย่างไร ดร. นิพนธ์ ศศิธร รัฐมนตรีทบวง ได้ให้ความพยายามอย่างมากและเห็นใจอธิการบดีทั้งหลายในเรื่องนี้ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในอันที่จะให้คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีแสดงท่าทีอย่างไร

๓๐. ในคืนวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม เมื่อนักศึกษาและประชาชนหึกเข้ามาในธรรมศาสตร์นั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ประกาศปิดมหาวิทยาลัยตามที่ได้กล่าวมาในข้อ ๑๑ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงกันในที่ประชุมอธิการบดี

ต่อมาในคืนวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม ผู้เขียนได้พูดโทรศัพท์กับ ม.ร.ว. เสณีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี ในเวลาประมาณ ๒๓ น. ขอให้ท่านนายกรัฐมนตรีตั้งใครที่มีอำนาจเจรจากับนักศึกษาไปเจรจาในธรรมศาสตร์ เพราะที่แล้วมารัฐบาลเป็นเพียงฝ่ายรับ คือเมื่อนักศึกษาต้องการพบ นายกรัฐมนตรีจึงให้พบ ผู้เขียนเสนอว่าการตั้งผู้แทนนายกรัฐมนตรีไปเจรจากับนักศึกษานั้น จะช่วยให้การชุมนุมสลายตัวได้ง่ายขึ้น นายกรัฐมนตรีตอบว่าจะต้องนำความหารือในคณะรัฐมนตรี

ก่อน

หลังจากนั้นผู้เขียนเลยปลดโทรศัพท์ออกกระทั่งรุ่งเช้า เพราะเหตุว่าในคืนวันนั้นได้มีผู้โทรศัพท์ไปด่าผู้เขียนอยู่ตลอดคืน

พอรุ่งเช้าก็เกิดเรื่อง

๓๑. ก่อนหน้านั้นได้มีการนัดหมายอยู่แล้วว่า จะมีการประชุมสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๖ ตุลาคม เวลา ๑๐ น. ดร. ประkob หุตะสิงห์ นายกสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในที่ประชุม ทำการประชุมนั้น ผู้เขียนได้แถลงลาออกจากตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยอ้างว่าจะอยู่เป็นอธิการบดีต่อไปไม่ได้ เพราะนักศึกษาและตำรวจได้ถูกทำร้ายถึงแก่ความตายมากมาย สภามหาวิทยาลัยก็แสดงความห่วงใยในความปลอดภัยส่วนตัวของอธิการบดี

๓๒. ในตอนบ่ายมีเพื่อนฝูง อาจารย์หลายคน แนะนำผู้เขียนเดินทางออกไปจากประเทศไทยเสีย ยานเกราะกิติ โบปลิวกิติ ได้ยุยงให้มีการลงประชามติต่ออธิการบดีธรรมศาสตร์ ในฐานะที่เป็นผู้ยุยงส่งเสริมนักศึกษาให้ทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้เขียนเห็นว่าอยู่ไปก็ไม่เป็นประโยชน์ ต้องหลบๆ ซ่อนๆ ระวังกระสุน จึงตัดสินใจว่าจะไปอยู่กัวลาลัมเปอร์ ดูเหตุการณ์สักพักหนึ่ง เพราะขณะนั้นยังไม่มี การรัฐประหาร

๓๓. เครื่องบินไปกัวลาลัมเปอร์จะออกเวลา ๑๘.๑๕ น. ผู้เขียนได้ไปที่ดอนเมืองก่อนเวลาเล็กน้อย ปรากฏว่าเครื่องบินเสียต้องเลื่อนเวลาไป ๑ ชั่วโมง จึงนั่งคอยในห้องผู้โดยสารขาออก

ต่อมาปรากฏว่ามีผู้เห็นผู้เขียน นำความไปบอกยานเกราะ ยานเกราะจึงประกาศให้มีการจับกุมผู้เขียน และยุให้ลูกเสือชาวบ้านไปชุมนุมที่ดอนเมือง ชัดขวางมิให้ผู้เขียนออกเดินทางไป

เวลาประมาณ ๑๘.๑๕ น. ได้มีตำรวจชั้นนายพันโทตรงเข้ามา

จับผู้เขียน โดยที่กำลังพูดโทรศัพท์อยู่ ได้ใช้กริยาหยาบคาย ตบหูโทรศัพท์ร่วงไป และบริภาษผู้เขียนต่างๆ นานา บอกว่าจะจับไปหาอธิบดีกรมตำรวจ ผู้เขียนก็ไม่ได้โต้ตอบประการใด เดินตามนายตำรวจนั้นออกมา

บรรดา สท. ทหารอากาศ และตำรวจกองตรวจคนเข้าเมือง ได้ออกความเห็นที่ไม่ควรนำตัวผู้เขียนออกไปทางด้านห้องผู้โดยสารขาออกเพราะมีลูกเสือชาวบ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกรงว่าจะมีการทำร้ายขึ้น จึงขออนุญาตทางกองทัพอากาศจะขอนำออกทางสนามบินกองทัพอากาศ

ระหว่างที่คอยคำสั่งอนุญาตนั้น ตำรวจทั้งหลายได้คุมตัวผู้เขียนไปกักอยู่ในห้องกองตรวจคนเข้าเมืองทางด้านผู้โดยสารขาเข้า

๓๔. เมื่อถูกกักตัวอยู่นั้น ตำรวจกองปราบฯ ได้ค้นตัวผู้เขียนก็ไม่เห็นมีอาวุธแต่อย่างใด มีสมุดพกอยู่เล่มหนึ่งเขาก็เอาไปตรวจ และกำลังอ่านหนังสือ *Father Brown* ของ G.K. Chesterton อยู่ เขาก็เอาไปตรวจ กระเป๋าเดินทางก็ตรวจจนหมดสิ้น

๓๕. นั่งคอยคำสั่งให้เอาตัวไปคุมขังอยู่ประมาณ ๑ ชั่วโมงระหว่างนั้นได้ทราบแล้วว่ามี การปฏิวัติรัฐประหารขึ้น ก็นึกกังวลใจว่าเพื่อนฝูงจะถูกใส่ความได้รับอันตรายหลายคน ส่วนตัวของตัวเองนั้นก็ปลงตกว่า แม้ชีวิตจะรอดไปได้ก็คงต้องเจ็บตัว

ประมาณ ๒๐ น. ตำรวจมาแจ้งว่ามีคำสั่งจากเบื้องบนให้ปล่อยตัวได้ และให้เจ้าหน้าที่จัดหาเครื่องบินให้ออกเดินทางไปต่างประเทศ

ขณะนั้นเครื่องบินที่จะไปกัวลาลัมเปอร์หรือสิงคโปร์ออกไปเสียแล้ว มีแต่เครื่องบินไปยุโรปหรือญี่ปุ่น จึงตัดสินใจไปยุโรป

นายตำรวจที่เอาสมุดพกไปตรวจนำสมุดพกมาคืนให้ ผู้เขียนก็ขบใจเขาแล้วบอกเขาว่า คุณกำลังจะทำบาปอย่างไรเพราะผมบริสุทธิ์จริงๆ นายตำรวจผู้นั้นกล่าวว่า นักศึกษาที่เขาจับไปนั้น ๓ คน

ให้การช้ดทออดว่า ผู้เขียนเป็นคนก้ากับการแสดงละครแขวนคอในวันจันทร์ที่ ๔ โดยเจตนาทำลายล้างพระมหากษัตริย์ และเติมด้วยว่า นักศึกษาที่ให้การช้ดทออดนั้น พวกกระตึงแดงเอาไฟจี้ที่ท้องจึง “สารภาพ” ช้ดทออดมาถึงผู้เขียน

๓๖. ระหว่างที่นั้งรอคำสั่งอยู่นั้น มีอาจารย์ผู้หญิงของธรรมศาสตร์ที่เป็นนवलเข้ามานั้งอยู่ ๒ คน นัยว่าต้องการเข้ามาเยาะเย้ย แต่ผู้เขียนจำเขาไม่ได้เลยไม่ได้ผล และในขณะนั้นก็มีคำสั่งให้ปล่อยตัวเดินทางได้แล้ว เข้าใจว่าอาจารย์ทั้งสองคืออาจารย์ราตรีและอาจารย์ปนัดดา

ต่อมาอีกสักครู่ นายวัฒนา เขียววิมล ก็เข้ามาในห้องที่ผู้เขียนถูกคุมขังอยู่ เคยรู้จักกันมาก่อน เขาจึงเข้ามาทัก ผู้เขียนก็ทักตอบ แต่แล้วก็หันไปจัดการจองเครื่องบินกับเจ้าหน้าที่ นายวัฒนาอยู่สักครู่เล็กๆ ก็ออกไป

การปฏิวัติรัฐประหาร

๓๗. คณะที่กระทำการปฏิวัติ เรียกตนเองว่า “คณะปฏิรูปการปกครอง” เพื่อมิให้ฟังเหมือนกับการ “ปฏิวัติ” ของจอมพลสฤษดิ์และจอมพลถนอมที่แล้วมา ซึ่งเป็นที่น่าเบื่อหน่ายของประชาชน แต่ความจริงก็เป็นการปฏิวัติรัฐประหารนั่นเองโดยทหารกลุ่มหนึ่ง โดยมีพลเรือนเป็นใจด้วยเพราะ (๑) ได้มีการล้มรัฐธรรมนูญ (๒) ได้มีการล้มรัฐสภา (๓) ได้มีการล้มรัฐบาลโดยผิดกฎหมาย (๔) คำสั่งของหัวหน้าคณะ “ปฏิรูป” เป็นกฎหมาย (๕) มีการจับกุมปรปักษ์ทางการเมืองโดยผลการเป็นจำนวนมาก และยังมีลักษณะอื่นๆ ที่ไม่ผิดแผกแตกต่างไปจากการปฏิวัติรัฐประหารที่แล้วๆ มา

๓๘. มีพยานหลักฐานแสดงว่าผู้ที่ต้องการจะทำการรัฐประหารนั้น มีอยู่อย่างน้อย ๒ ฝ่าย ฝ่ายที่กระทำรัฐประหารเมื่อเวลา ๑๙ น. วันที่

๖ ตุลาคม กระทำเสียก่อน เพื่อต้องการมิให้ฝ่ายอื่นๆ กระทำได้ ข้อนี้
อาจจะจริง เพราะปรากฏว่าพลเอกฉัตร หิรัญศิริ นักทำรัฐ-
ประหารถูกปลดและไปบวชอาศัยภรรยาพัสดร์อยู่ที่วัดบวรนิเวศเช่น
เดียวกับจอมพลถนอม (วัดบวรนิเวศต่อไปนี่คงจะจำกันไม่ได้ว่าแต่
ก่อนเป็นวัดอย่างไร) และพลโทวิฑูร ยะสวัสดิ์ ก็รีบรับคำสั่งไป
ประจำตำแหน่งพลเรือนที่ประเทศญี่ปุ่น

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังเป็นปฏิวัติรัฐประหารอยู่วันยังค่ำ

๓๙. ตามประเพณีการรัฐประหารของไทยในระยะ ๒๐ ปีที่แล้วมา
คณะรัฐประหารจัดให้มีการปกครองออกเป็น ๓ ระยะ

(ก) ระยะที่ ๑ เพิ่งทำการรัฐประหารใหม่ๆ มีการล้มรัฐธรรมนูญ
ล้มรัฐสภา จับรัฐมนตรี และศัตรูทางการเมือง ประกาศตั้งหัวหน้าและ
คนรองๆ ไป ตั้งที่ปรึกษาฝ่ายต่างๆ เช่น การต่างประเทศ เศรษฐกิจ
 ฯลฯ ให้ปลัดกระทรวงทำหน้าที่รัฐมนตรีออกประกาศคำสั่งต่างๆ
เป็นต้น ระยะนี้เป็นระยะที่เผด็จการมากที่สุด

(ข) ระยะที่ ๒ เป็นระยะที่มีรัฐธรรมนูญการปกครอง ตั้งคณะรัฐ-
มนตรี ตั้งสภา ออกกฎหมายโดยสภา แต่ยังเป็นระยะที่เผด็จการอยู่
มาก เพราะคณะรัฐมนตรีก็ดี รัฐสภาที่แต่งตั้งขึ้นก็ดี หัวหน้าปฏิวัติยัง
เป็นผู้คุมอยู่

(ค) ระยะที่ ๓ เป็นระยะที่รัฐสภาแต่งตั้งนั้น ได้ร่างรัฐธรรมนูญ
ใหม่เสร็จแล้ว จะมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แต่หัวหน้าปฏิวัติยัง
สามารถบันดาลให้การเลือกตั้งนั้นล่าเอียงเข้าข้างตนเอง

แต่ระยะเวลาจะกินเวลาเท่าใดนั้น แล้วแต่หัวหน้าคณะปฏิวัติเช่น
สมัยจอมพลสฤษดิ์ ระยะที่ ๒ กินเวลากว่า ๑๐ ปี

การจับกุมศัตรูทางการเมืองและใช้อำนาจเผด็จการนั้น กระทำ
ได้ทุกเมื่อทุกระยะ โดยอาศัยกฎหมายป้องกันการกระทำอันเป็นคอม-
มิวนิสต์ และอาศัยรัฐธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญ (ปกติมาตรา

๑๗) ให้อำนาจแก่หัวหน้าคณะปฏิวัติและนายกรัฐมนตรีอย่างเต็มที่

๔๐. ในการรัฐประหารปัจจุบันระยะที่ ๑ กินเวลาดังแต่ ๖ ตุลาคม ถึง ๒๒ ตุลาคม นับตั้งแต่นั้นมาเราอยู่ในระยะที่ ๒ แต่นายกรัฐมนตรีธานินทร์ กรัยวิเชียร ยังขยายความต่อไปอีกว่า ระยะที่ ๒ จะกินเวลา ๔ ปี และระยะที่ ๓ จะแบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนละ ๔ ปี โดยจะกุมอำนาจไว้ต่อไปในระยะที่ ๓ ตอนต้น “เพื่อให้เวลาประชาชนไทยสามารถเรียนรู้การใช้สิทธิตามระบบประชาธิปไตย”

๔๑. การรัฐประหารปัจจุบันมีข้อแตกต่างจากการรัฐประหารที่แล้วมาอยู่ ๓ ข้อใหญ่ๆ คือ (๑) หัวหน้าปฏิวัติไม่เป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง กลับแต่งตั้งพลเรือนเป็นนายกรัฐมนตรี และมีการแต่งตั้งล่วงหน้า ๑๔ วัน (๒) ตามธรรมนูญการปกครองที่ประกาศใช้เมื่อ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙ (เขาเรียกกันว่ารัฐธรรมนูญ) นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมีอิสรภาพในการบริหารน้อยกว่าที่แล้มาแล้ว เพราะมีสภาที่ปรึกษา (ทหารล้วน) ค้ำอยู่ และ (๓) มีการเทิดทูนความเท็จในทางปฏิวัติมากกว่าคราวก่อนๆ

๔๒. ในการรัฐประหารแต่ละครั้งในประเทศไทย หัวหน้าปฏิวัติเป็นนายทหารบก คราวนี้หัวหน้าเป็นทหารเรือ และรองก็เป็นนายทหารอากาศ เป็นที่เข้าใจกันว่า พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่ เป็นผู้ที่ถูกอุปโลกนขึ้นมามากกว่า เพราะนิสัยใจคอและลักษณะการคุมกำลังนั้นคงจะไม่ทำให้คุณสงัดกระทำรัฐประหารได้เอง การที่รีบตั้งพลเรือนขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนที่จะเป็นเสียเอง ก็ทำให้เกิดความฉงนมากขึ้น ปัญหาที่มีผู้กล่าววิจารณ์กันมากก็คือ ใครเล่าอยู่เบื้องหลังการรัฐประหารคราวนี้ ซึ่งรู้สึกว่าการกระทำกันแบบรีบร้อน อาจจะวางแผนไว้ก่อนหน้าแล้ว แต่รู้สึกว่ารีบจัดทำในวันที่ ๖ ตุลาคม หลังจากฆาตกรรมในธรรมศาสตร์นั่นเอง

จะว่าพวกของพลเอกฉลาดก็ไม่ใช่ จะว่าพวกของพลโทวิฑูรกี

ไม่ใช่ จอมพลถนอมก็ยังไม่ออกหน้ามา และคงจะไม่แสดงหน้าออกมา จะเป็นใครเล่า เป็นประเด็นที่นักประวัติศาสตร์คงจะค้นหาความจริงได้

๔๓. รัฐธรรมนูญ ๒๒ ตุลาคม ยังให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีอย่างกว้างขวาง เช่นจะใช้อำนาจตุลาการลงโทษผู้ใดก็ได้ตามอำเภอใจตามมาตรา ๒๑ ซึ่งถอดมาจากมาตรา ๑๗ ของรัฐธรรมนูญการปกครองเดิม แต่คราวนี้มีสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีมาค้ำคือนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี (มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๑) สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีได้แก่ “คณะปฏิรูปการปกครอง” นั่นเอง คือเป็นกลุ่มนายทหารและตำรวจ (๑ คน) ที่ยึดอำนาจเมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

๔๔. มาตรา ๘ ของ “รัฐธรรมนูญ” เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลมีข้อความประโยคเดียวคือ “บุคคลที่มีเสรีภาพภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” และเราก็พอจะทราบว่าเป็นผู้บัญญัติกฎหมาย

นอกจากนั้นในทางปฏิบัติเท่าที่เป็นมา ประชาชนจะไม่มีสิทธิทราบความจริงอย่างใดเลย นอกจาก “ข้อเท็จจริง” ที่รัฐบาลอนุญาตให้ทราบได้ เพราะ “คณะปฏิรูป” ได้ตั้งกรรมการขึ้น ๒ คณะ คณะหนึ่งเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะอนุญาตให้หนังสือพิมพ์ใดบ้างออกตีพิมพ์ได้ และอีกคณะหนึ่งเป็นผู้เซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ที่ออกได้ บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการทั้ง ๒ คณะนี้ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการกล่าวเท็จ เขียนเท็จทั้งนั้น และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตให้ออกจำหน่ายได้ก็มีแต่หนังสือที่เชี่ยวชาญในความเท็จ ฉะนั้นในระยะนี้ และระยะต่อไปนี้ซึ่งยังไม่ทราบว่า จะหมดสิ้นเมื่อใด หนังสือพิมพ์ของเมืองไทยส่วนใหญ่จะมีความเท็จเป็นเกณฑ์ เชื่อถือไม่ได้

ยกตัวอย่างเช่น *ดาวสยาม* ลงข่าวว่าตำรวจตามจับนายคำสิงห์

ศรีนอกแล้ว ทางทหารได้หลักฐานยืนยันว่า คำสิงห์ กับป่วย กับเสนห์ กับสุลักษณ์ ไปประชุมกันที่โคราชกับเคจีบี เพื่อทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และลงรูปถ่ายหมู่ มีฝรั่งอยู่ด้วย อ้างว่าเป็นเคจีบี (รัสเซีย) ความจริงนั้นรูปถ่ายหมู่ ถ่ายที่เขื่อนน้ำพรม การประชุมนั้น เกี่ยวกับการสร้างเขื่อนผามอง ผู้ร่วมประชุมนอกจากอาจารย์มหาวิทยาลัย ชาวบ้าน ข้าราชการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นแล้ว ยังมีผู้แทนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตด้วย และคนที่ดาวสยาม อ้างว่าเป็นรัสเซีย เคจีบี นั้น คือนายสจ๊วต มีแซม ชาวอเมริกัน ศาสนาคริสต์นิกาย เควกเก้อ ขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการสัมมนาของเควกเก้ออยู่ที่สิงคโปร์ เวลานั้นกลับไปอเมริกาแล้ว

ความเท็จที่หนังสือเหล่านี้คำอยู่มืออยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ พ.ศ.

๒๕๑๗

ส่วนวิทยุโทรทัศน์นั้นก็ยังคงค้างความเท็จอยู่ตลอดเวลาเช่นเดิม ในคืนวันที่ ๕ ต่อวันที่ ๖ ตุลาคม สถานีวิทยุ ท.ท.ท. ได้พยายาม

เสนอข่าวเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วงอย่างเป็นทางการเป็นกลาง แต่สถานีวิทยุยานเกราะไม่พอใจ เพราะ ท.ท.ท. เสนอความจริงทำให้การปลุกระดมของยานเกราะเสียหายจึงได้ประณาม ท.ท.ท. อยู่ตลอดเวลาด้วย ครั้นมีการรัฐประหารขึ้น ก็ได้มีการปลดผู้รับผิดชอบทาง ท.ท.ท. ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ออกโดยไม่มีเหตุผล

เป็นอันว่าจะหาความจริงจากหนังสือพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์เมืองไทยมิได้เลย แม้แต่ข่าวว่าตำรวจหรือทหารได้จับใครต่อใครไปบ้าง หรือใครข้ามไปลาว หรือใครทำอะไร อยู่ที่ไหน พูดว่าอย่างไร นอกจาก “ข่าว” ที่รัฐบาลป้อนให้

คณะรัฐมนตรี ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙

๔๕. นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีเป็นคนสะอาดบริสุทธิ์ เท่าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการแผ่นดิน เป็นผู้ที่ได้ออกวิทยุโทรทัศน์แบบนิยมชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสอนกับเขียนหนังสือเกี่ยวกับการต่อต้านปราบปรามคอมมิวนิสต์มากพอสมควร จนมีผู้กล่าวกันว่าเป็น “ขาวสุด”

เมื่อยังหนุ่ม ๆ อยู่กลับจากศึกษาที่ประเทศอังกฤษใหม่ๆ นายธานินทร์เป็นผู้ที่รักการเขียนอยู่เป็นนิสัยแล้ว ได้เขียนบทความหลายเรื่อง โดยอยากเห็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของไทย ครั้งนั้นวงการตุลาการมีเสียงกล่าวหาว่านายธานินทร์เป็นคอมมิวนิสต์ จะด้วยเหตุนั้นกรรมมังที่มีปฏิริยาต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างไม่หยุดยั้ง

นายธานินทร์มีความรู้ดี มีสติปัญญาเฉียบแหลม และรู้ตัวว่าฉลาดและสามารถ ปัญหาเมื่ออยู่ว่าจะทนให้สภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ค้ำคออยู่ได้นานเท่าใด เฉพาะอย่างยิ่งถ้าสภาที่ปรึกษานั้นเข้าข้างคนทุจริตในราชการ หรือทำการทุจริตเสียเอง

๔๖. ในคณะรัฐมนตรีฝ่ายทหารสงวนตำแหน่งไว้ ๓ ตำแหน่งคือ

รองนายกรัฐมนตรี ๑ รัฐมนตรีกลาโหม ๑ และรัฐมนตรีช่วยกลาโหม ๑ ทั้ง ๓ ตำแหน่งนี้ไม่ต้องกล่าวถึง

รัฐมนตรีมหาดไทย ก็เหมาะสมกับฉายาของกระทรวงนี้ ที่เราเรียกกันว่า กระทรวงมาเฟีย

ที่รัฐมนตรีที่เป็นข้าราชการประจำ ไม่ถึงชั้นปลัดกระทรวงได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ๘ คน คือ รองนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒ รัฐมนตรีช่วยมหาดไทย รัฐมนตรีต่างประเทศ พาณิชย ย์ ยุติธรรม ศี กษาธิการ สาธารณสุข และทบวงมหาวิทยาลัย

รองนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒ และรัฐมนตรียุติธรรม เป็นเพื่อนส่วนตัวของนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเลือกมาจากประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รัฐมนตรีว่าการเกษตรเป็นข้าราชการบำนาญอายุ ๗๗ ปี รัฐมนตรีว่าการอุตสาหกรรมเป็นข้าราชการบำนาญทหารอากาศ รัฐมนตรีว่าการคมนาคมเป็นเจ้าของรถเมล์ชาวมาแต่เดิม ทั้ง ๔ คนนี้ คงจะทำหน้าที่ได้ตามสมควร ตามความประสงค์ของสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี แต่เท่าที่ได้ทราบมา นายกรัฐมนตรีได้ทาบถามผู้อื่นก่อน และได้รับการปฏิเสธมาหลายราย

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีโกหกเก่ง และโกหกจนได้ดี ๔๗. คนอื่นๆ ที่โกหกเก่ง แต่น่าเสียใจที่ยังไม่ได้ดี คือศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ อาคม มกรานนท์ ทมยันตี วัฒนา เขียววิมล อุทาร์ สนิทวงศ์ ประหยัด ศ.นาคะนาท และเพื่อนๆ ของเข้อีกหลายคนที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ นักพฤกษวิทยาและโทรทัศน์

อะไรจะเกิดขึ้น

๔๘. ผู้เขียนได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไว้เมื่อเดือนกันยายน (ซึ่งบางตอนได้นำมาถ่ายทอดใน *ฟาร์อีสเทอร์น อีโคโนมิค รีวิว*) ว่า

ถ้าเกิดปฏิวัติรัฐประหารขึ้นในประเทศไทย จะมีนักศึกษา อาจารย์ นักการเมือง กรรมกร ชาวนาชาวไร่ เข้าป่าไปสมทบกับพวกคอมมิวนิสต์ (ทั้งๆที่ไม่เป็นคอมมิวนิสต์) อีกเป็นจำนวนมาก เท่าที่ฟังดูในระยะ ๒๐ วันที่แล้วมา ก็รู้สึกเป็นจริงตามนั้น ยังมีเหตุร้ายแรงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งกระทบกระเทือนทั่วไปหมด มิใช่แต่นักศึกษารวมศาสตร์เท่านั้น ยังมีช่องทางเป็นจริงมากขึ้น

๔๙. ข้อที่น่าเสียดายสำหรับคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวที่ใฝ่ในเสรีภาพก็คือ เหตุการณ์ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ไม่เปิดโอกาสให้เขามีทางเลือกที่ ๓ เสียแล้ว ถ้าไม่ทำตัวสงบเสถียรคล้อยตามอำนาจเป็นธรรม ก็ต้องเข้าป่าไปทำงานร่วมกับคอมมิวนิสต์ ใครที่สนใจในเรื่องสันติวิธี ประชาธิปไตย และเสรีภาพ จะต้องเริ่มต้นใหม่ เบิกทางให้แก่หนุ่มสาวรุ่นนี้และรุ่นต่อไป

๕๐. ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ทหารทั้งหลายยังแตกกัน และยังแย่งทำรัฐประหาร สภาพการณ์ก็คงจะเป็นอยู่เช่นนั้น แม้ว่าตัวการคนหนึ่งจะหลบไปบวช และอีกคนหนึ่งไปญี่ปุ่น จะทำอย่างไรให้เกิด “ความสามัคคี” ในหมู่ทหาร ซึ่งหมายความว่า เป็น “ความสามัคคีในชาติ” ได้ น่าคิดว่าบทบาทของจอมพลถนอม กิตติขจร น่าจะยังมีอยู่ อาจจะสีกออกมารับใช้บ้านเมือง เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น ได้อย่างที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาหลายครั้ง หลายหน เช่น พระมหาธรรมราชา เป็นต้น แล้วจอมพลประกาศ จารุเสถียร เล่า พันเอกถรงค์ กิตติขจร เล่า

๕๑. เหตุการณ์จะเป็นอย่างไร ทางด้านการเมืองก็ตามเป็นที่แน่ชัดว่า โครงการสร้างระบบประชาธิปไตย ๓ ระยะ ๑๒ ปี ของคุณชานินทร์ กรีวิเชียร กับพวก คงจะไม่เป็นไปตามนั้น “เสี้ยนหนามศัตรู” ของรัฐบาลนี้มีหลายทางหลายฝ่ายนัก อะไรจะเกิดขึ้นก็ได้ และสภาวะบ้านเมืองก็คงจะอำนวยให้เกิดขึ้นได้หลายอย่าง ข้อที่แน่ชัดก็คือ

สิทธิเสรีภาพพื้นฐานจะถูกบั่นทอนลงไป สิทธิของกรรมกร ชาวไร่ ชาวนาจะด้อยถอยลง และผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือ ประชาชนพลเมืองธรรมดานั่นเอง

๕๒. เมื่อกรรมกรไม่มีสิทธิโต้แย้งกับนายจ้าง เมื่อการพัฒนาชนบทแต่ละชนิดเป็นการ “ปลูกระดอมมวลชน” เมื่อมีการปฏิรูปที่ดินเป็นสังคมนิยม เมื่อราคาข้าวจะต้องถูกกดต่ำลง เมื่อไม่มีผู้แทนราษฎรเป็นปากเสียงให้ราษฎร เมื่อผู้ปกครองประเทศเป็นนายทุนและขุนศึก การพัฒนาประเทศและการดำเนินงานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศคงจะเป็นไปอย่างเดิม ตามระบบที่เคยเป็นมาก่อน ๒๕๑๖ ฉะนั้นพอจะเดาได้ว่า ปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนจะมีมากขึ้นทุกที โดยช่องว่างระหว่างคนมีกับคนจนจะกว้างขึ้น ชนบทและแหล่งเสื่อมโทรมจะถูกทอดทิ้งยิ่งขึ้น ส่วนชาวกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ๆ ที่ร่ำรวยอยู่แล้วจะรวยยิ่งขึ้น ความฟุ้งเฟ้อจะมากขึ้นตามส่วน

การปฏิรูปการศึกษา การกระจายสาธารณสุขไปสู่ชนบท การกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นอย่างดี ก็ชะงักชะงัก ปัญหาสังคมของประเทศไทยจะมีแต่รุนแรงขึ้น

๕๓. ทางด้านการต่างประเทศ อเมริกาคงจะมีบทบาทมากขึ้นในประเทศไทย โดยใช้เป็นหัวหอกต่อสู้กับประเทศคอมมิวนิสต์เพื่อนบ้านของเรา ประเทศต่างๆ ที่เป็นภาคีในองค์การอาเซียนคงดีใจ เพราะได้สมาชิกใหม่ที่เป็นเผด็จการด้วยกัน และยังเป็นด่านแรกต่อสู้คอมมิวนิสต์ให้เขาด้วย

ภายในรัฐบาลไทยเอง ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคอมมิวนิสต์คงจะไม่ราบรื่นนัก จะเห็นได้จากการที่เอาปลัดกระทรวงการต่างประเทศและอธิบดีกรมการเมืองออกจากราชการ หมายความว่าพวกทหารไม่ชอบ เพราะไปทำญาติติดกับญวน เขมร และลาว โดยสมรู้ร่วมคิดกับรัฐมนตรีต่างประเทศคนก่อน การ “ปราบ” ญวน

อพยพคงจะมีต่อไป การวิวาทกับลาวและเขมรเรื่องเขตแดนหรือเรื่อง
อื่นๆที่หาได้ง่าย คงจะเป็นเรื่องจริงจิ่งขึ้นมา ปัญหาที่มีอยู่ว่า จะเป็น
เรื่องวิวาทเฉพาะประเทศเล็กๆด้วยกันอย่างเดียว หรือจะชักนำมหา
อำนาจให้เข้ามาร่วมทำให้ลุกลามต่อไป

๕๔. ผู้เขียนรู้สึกวาท่าที่เขียนมานั้น ค่อนข้างจะเป็นเรื่องเศร้า
น่าสลด อนาคตมืดมน

ใครเห็นแสงสว่างบ้างในอนาคต โปรดบอก

๒๘ ตุลาคม ๒๕๑๙

ทัศนะโต้แย้งเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ระหว่างสหรัฐฯ-ไทย :
ไทยในฐานะรัฐบริวาร

หมายเหตุ

ข้อเขียนต่อไปนี้ เป็น “บทตอบโต้” เกี่ยวกับลักษณะสังคมไทยในปัจจุบัน โดยเน้นปัจจัยเบื้องหลังการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลทหารตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารเดือนตุลาคม ๒๕๑๙

ศาสตราจารย์ ดับเบิลยู สกอดด์ ธรอมป์สัน แห่งมหาวิทยาลัยทัฟท์ส (Tufts University) ได้เสนอการตีความในคำให้การของเขาต่ออนุกรรมการสภาคองเกรส ซึ่งความสำคัญจะได้เสนอในที่นี้ ประเด็นสำคัญของธรอมป์สันก็คือ สหรัฐอเมริกาควรให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยต่อไป แม้ว่าจะเคย “ผิดพลาด” มาแล้วก็ตาม ทักษะของธรอมป์สันได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในหนังสือพิมพ์ประเภทอนุรักษ์นิยมของไทย

ในการตอบโต้ทักษะของธรอมป์สัน มณี เพน ได้เตรียมบทวิเคราะห์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของไทยต่อเศรษฐกิจโลก และผลกระทบต่อการเมืองภายในประเทศ ข้อเขียนชิ้นนี้ไม่เคยปรากฏที่ใดมาก่อน

๑. ทัศนะของ ศาสตราจารย์ จัปเบิลยู สกอตต์ ธอมป์สัน*

...ในโลกที่สาม ไม่มีการสร้างธรรมเนียมแบบประชาธิปไตย ผู้นำในประเทศเหล่านี้ขาดขันติ และมักอ่อนไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ พวกเขาจึงทำในสิ่งที่ผู้นำอเมริกาในอดีตบางคนอาจกระทำ ถ้าธรรมเนียมแบบประชาธิปไตยไม่แข็งพอที่จะต้านแนวโน้มแบบจักรวรรดินิยม นั่นก็คือจับฝ่ายตรงกันข้ามเข้าคุก

กล่าวโดยสรุป มาตรฐานที่ต่ำเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในโลกที่สาม เป็นผลผลิตสำเร็จของความบกพร่องอื่นๆ ทั้งหมด ซึ่งได้แก่การพัฒนาการเมืองในระดับต่ำ และการขาดความสามัคคีในชาติ

เมื่อพิจารณากรณีล่าสุดของรัฐบาล ซึ่งเผชิญหน้ากับความสับสนวุ่นวายในปัจจุบัน ก็มักจะมีคำถามว่า เราจะขอร้องรัฐบาลจีนนั้นมิให้คุมขังผู้ไม่เห็นด้วยกับตนได้ไหม... การให้คำอธิบายต่อรัฐเหล่านั้นในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของพลเมือง แทนที่จะพยายามช่วยพวกเขาในช่วงคับขัน ดังที่อาจคาดหวังได้จากมิตรเก่าและพันธมิตร ก็จะจบลงแต่เพียงทำให้เสียบรรยากาศเท่านั้น และยังอาจพาให้รัฐบาลดังกล่าวประพฤติต่อฝ่ายตรงข้ามในลักษณะป่าเถื่อนยิ่งขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการปรากฏให้เห็นถึงการยอมจำนนต่อแรงบีบจากต่างชาติ

ทางเลือกสำหรับพวกเขาอาจทำให้เสียหน้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในเอเชียยิ่งกว่าที่ใด และก็อาจทำให้ต้องสูญเสียอำนาจให้แก่คนอื่นซึ่ง

* เอกสารชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของคำให้การของเขา ที่เสนอต่ออนุกรรมการว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐

อาจเป็นกลุ่มประเภทเดียวกัน....

เรามารู้เฉพาะเจาะจงกรณีประเทศไทยดีกว่า สิ่งแรกก็คือการจดจำลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับสหรัฐฯ ระบอบเผด็จการที่อ่อนแอซึ่งเราสนับสนุนค้ำจุนตั้งแต่ต้น ได้ถูกนักศึกษาโค่นล้มลงในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ ยิ่งความประหลาดใจต่อผู้สังเกตการณ์ทั่วโลกและต่อตัวนักศึกษาเอง เป็นการทดลองที่สง่างามแม้ว่าไม่มีใครสักคนได้รับการสนับสนุนมากมายจากเรา...

นายคิสซิงเจอร์ ซึ่งสามารถเก็บระงับความรู้สึกเร้าร้อนได้เสมอในการจัดการกับประชาธิปไตยในโลกที่สาม เป็นที่รู้กันว่าเขาและคณะวิพากษ์วิจารณ์เชิงดูหมิ่นเกี่ยวกับรัฐบาลไทย เราได้ใช้ประเทศไทยเป็นเรือบรรทุกเครื่องบินที่ไม่มีวันจมของเรา แต่กลับมิได้บำรุงเลี้ยงสถาบันต่างๆ ของไทย ซึ่งเราเองเป็นผู้แนะนำมาตรการบางอย่างให้เมื่อมีโอกาส

แน่นอน ปัญหาของไทยในช่วง ๓ ปีมานี้ ก้าวไปไกลมากทั้งระดับภายในประเทศและระดับภูมิภาค แม้ว่ารัฐบาลประชาธิปไตยซุดแล้วซุดเล่าได้สร้างความเจริญมากมายในบางด้าน แต่ก็ไม่เคยประสบความสำเร็จเต็มที่ ในการเก็บระงับความรู้สึกถึงโศกที่ตนเองได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และความต่อเนื่องทางการเมืองได้กลายเป็นสิ่งที่สร้างความหวังใให้กับฝ่ายทหารเพิ่มขึ้นระยะเวลาอย่างน้อย ๗๐๐ ปี ทหารได้กลายเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมไทยในลักษณะที่คนอเมริกันยากที่จะนึกวาดภาพได้

ทางด้านต่างประเทศ รัฐบาลประชาธิปไตยของไทยได้พบเห็นความสำเร็จของข้อขัดแย้งในคอมมิวนิสต์อินโดจีนทั้ง ๓ ประเทศ ทหารไทยได้ขออนุญาตให้สหรัฐฯ คงรักษาฐานทัพไว้ในประเทศไทย หลังจากการหยุดยิงปี ๒๕๑๖ โดยคาดหวังว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นหลักประกันความมั่นคง ตามทัศนะของพวกเขาเราไม่ยอมใช้อำนาจนั้น

อีกต่อไป แต่กลับหักหลังพันธมิตรของเราและเก็บข้าวของกลับบ้าน พวกเขาไม่เพียงแต่มองเห็นความไม่สงบเรียบร้อยแผ่ขยายเพิ่มขึ้นในบ้านเมืองเท่านั้น ซึ่งบางส่วนเกิดจากการกระทำของคอมมิวนิสต์ แต่ยังมีมองเห็นการปฏิวัติข้างบ้าน ซึ่งกำลังสั่นสะเทือนฐานะของพวกเรา รวมทั้งค่อยๆ ทำลายการคาดหวังเพื่อความอยู่รอดของประเทศ จากสิ่งที่เรารู้ ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะถูกต้องที่จะพูดว่า องค์พระมหากษัตริย์เองซึ่งเป็นบุคคลที่ทรงภูมิปัญญาและเป็นกลางก็ทรงมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันนี้

หลังจากเวียดนามแตก รัฐบาลประชาธิปไตยของไทยต้องหาหลักเกณฑ์ใหม่เพื่อการคงอยู่ของฐานทัพอเมริกันในแผ่นดินไทย ซึ่งพวกเขาต้องการคงไว้ แต่อธิปไตยของไทยอยู่ในชั้นล่อแหลมในลักษณะที่มีการก่อความวุ่นวายจากนักศึกษาเพิ่มขึ้น

ทหารไทยเริ่มรู้สึกหมดหวัง พวกเขารู้สึกว่าเราหักหลัง และเขาก็ติดใจอยู่กับสายใยความมั่นคงที่เหลืออยู่ ซึ่งการคงอยู่ของทหารอเมริกันได้เสนอสิ่งนี้ให้...

แต่ในการวิเคราะห์ขั้นสุดท้ายกลับเป็นว่า เราไม่เต็มใจที่จะให้อธิปไตยที่แท้จริงแก่ฝ่ายไทยเกี่ยวกับเรื่องฐานทัพ เจ้าหน้าที่การทูตอเมริกันผู้หนึ่งเคยพูดว่า เรา “ได้บีบบังคับรัฐบาลไทย ขอให้เราย้ายไปเพื่อรักษาความสงบในบ้านเมืองของไทยเอง”...

สายสนตันตอกก็เลยปรากฏชัดเจนนอกมา ในด้านหนึ่งเรามีได้บำรุงเลี้ยงสถาบันประชาธิปไตยที่กำลังเติบโตของไทย อีกด้านหนึ่งเราไม่สามารถหยั่งรู้ความรู้สึกของทหารไทยที่ห่วงใยต่อความมั่นคง ซึ่งเป็นเรื่องน่าขัน หลังจากเรามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพวกเขาในเรื่องความมั่นคงมานานถึง ๑๐ ปี ดังนั้น สิ่งที่ผลักดันให้เกิดรัฐประหารเดือนตุลาคม ๒๕๑๙ ก็มีสองด้านคือ การพัฒนาประชาธิปไตยกับความมั่นคง เราเข้าไปมีส่วนร่วมที่สำคัญทั้งสองด้าน หลังจาก

รัฐประหารเดือนตุลาคม แทบจะหาเวลาที่เหมาะสมไม่ได้เลยเพื่อที่จะบรรยายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้ฝ่ายไทยฟัง

ประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน อาจเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลานานสำหรับประเทศไทย มันไม่ใช่สิ่งที่คนไทยคุ้นเคยนัก ไม่ว่าปัญญาชนไทยที่มีความสามารถจะทะเยอทะยานสูงส่งแค่ไหนในอันที่จะไขว่คว้ามัน เพราะระบอบการปกครองที่ป่าเถื่อนซึ่งอยู่ใกล้ประเทศ และเป็นผู้จัดส่งอาวุธให้ผู้ก่อการร้ายภายในประเทศ รวมทั้งพันธมิตรซึ่งฝ่ายไทยพึ่งพามาเป็นเวลาสี่วศตวรรษ แต่ขณะนี้เราไม่ยอมรับแล้วนั้น ทหารไทยจึงตัดสินใจไม่ยอมสูญเสียอำนาจของตน... ไทยและสหรัฐฯ เป็นมิตรต่อกันมานานกว่าศตวรรษ และสิ่งนี้ก็ออกจะคุ้มค่าอยู่ การรณรงค์ที่ปราศจากเหตุผล ซึ่งมีได้นำเอาสภาพมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่ต่ำในปัจจุบันมาพิจารณา ก็อบจะขยายความสัมพันธ์เหล่านั้นไม่ได้ไกล และจะไม่สามารถสร้างรากฐานเพื่อกระตุ้นให้ทหารไทยยอมผ่อนคลายอำนาจ และปรับปรุงสถาบันประชาธิปไตยที่พอจะคำจูนได้...

ในกรณีประเทศไทย ปรากฏว่ามีเสรีภาพมากมายหลายชนิดในทุกเรื่อง เป็นต้นว่าเศรษฐกิจซึ่งจะป้องกันรัฐบาลมิให้กลายเป็นผู้มีอำนาจมากเกินไป หนังสือพิมพ์ก็เปิดกว้างมากกว่าประเทศส่วนใหญ่ในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ข้าพเจ้าจัดให้ไทยเป็นที่สองในเรื่องมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ดังนั้นถ้าเราหวังใจจริงๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนล่ะก็ เราไม่ควรรับฟังมากขึ้นเกี่ยวกับรัฐเผด็จการที่แท้จริง และรับฟังน้อยลงเกี่ยวกับกิจกรรมภายในของมิตรประเทศเช่นไทย ซึ่งเราแบกรับความรับผิดชอบมากมายด้านพัฒนาการนั้นหรือ

๒. ทัศนะของมณี เพน*

ในคำให้การของศาสตราจารย์ สกอดด์ ฆอมป์สัน ที่เสนอต่ออนุกรรมการว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ ฆอมป์สันได้เสนอทฤษฎีที่น่าสนใจเพื่อสนับสนุนทัศนะของเขาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ศาสตราจารย์ฆอมป์สันเห็นว่า “มาตรฐานที่ต่ำเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในโลกที่สาม เป็นผลิตผลสำเร็จของความบกพร่องอื่น ๆ ทั้งหมด ซึ่งได้แก่การพัฒนาการเมืองในระดับต่ำและการขาดความสามัคคีในชาติ” เขาได้ว่าการณีสหรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ในประเทศไทย เป็นความพยายามของฝ่ายทหารที่จะกอบกู้ความสงบเรียบร้อยของประชาชนกลับคืนมา หลังจากทหารอเมริกันถอนตัวออกจากไทยและคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะในอินโดจีน กรณีนี้ในบางส่วนยังเป็นผลมาจากความล้มเหลวของอเมริกันใน “การบำรุงเลี้ยงสถาบันประชาธิปไตยของไทยที่กำลังเติบโต” ระหว่างปี ๒๕๑๖-๒๕๑๙ ตามความเห็นของฆอมป์สัน ถ้าเผด็จการทหารเป็นรูปแบบของรัฐบาลและ “ไม่มีการสร้างธรรมเนียมแบบประชาธิปไตย” ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่จะต้องเกิดมีมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่ต่ำ และก็จะไม่สามารถทำอะไรได้จนกว่าระดับการพัฒนาทางการเมืองในสังคมนั้นจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ถ้อยแถลงทางทฤษฎีที่ง่ายตายและหลักลอยของฆอมป์สันสะท้อนให้เห็นความเอนเอียงทางอุดมการณ์ที่มีอำนาจ ซึ่งทำให้เขา

* มณี เพน เป็นนามปากกาของนักสังคมวิทยาคนไทย ซึ่งทำวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่อพัฒนาการทางสังคม

ไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะยอมรับความสัมพันธ์ทางชนชั้นเบื้องหลังความเป็นจริงที่เขาพยายามบรรยาย ถ้ามองในแง่ดีเขาก็อาจจะสับสนเกี่ยวกับเหตุและปัจจัยในประเทศไทยและในโลกที่สาม หากจะมองในแง่ร้าย เขาก็พยายามรักษาสถานะเดิมโดยการทำให้การโต้แย้งไขว้เขว มีข้อสมมุติฐานที่เห็นได้ชัดอย่างน้อย ๓ ข้อ ในคำให้การของธอมป์สัน ได้แก่

๑. ประเทศโลกที่สามบกพร่องในทุกด้าน

๒. ข้อบกพร่องทั้งหมดในประเทศโลกที่สาม ทำให้สหรัฐฯ ต้องช่วยเหลือประเทศเหล่านี้ให้พ้นจากความหิวโหย โรคภัยไข้เจ็บ ความไม่รู้หนังสือ และภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์

๓. ดังนั้น สหรัฐฯ จึงต้องทุ่มเทความช่วยเหลือแบบต่างๆ เพื่อสร้างการพัฒนาและความทันสมัย จัดหาความช่วยเหลือทางทหาร และถ้าจำเป็นก็เข้าแทรกแซงทางทหาร เพื่อส่งเสริมความมั่นคงระดับภูมิภาคและระดับชาติ

ธอมป์สันไม่ได้โดดเดี่ยวเลยในการยึดถือทัศนคตินี้ ยังมีนักวิชาการกระฎุมพีและผู้กำหนดนโยบายหลายคน มีความเห็นแบบเดียวกัน ความเห็นเหล่านี้เป็นข้อสมมุติฐานของธอมป์สัน เมื่อเวลาเขาได้ว่าทหารไทยต้องยึดอำนาจเพื่อกอบกู้ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และต้อง “จับฝ่ายตรงข้ามเข้าคุก” ทั้งนี้เพราะสหรัฐฯ มิได้แสดงบทบาทเต็มที่ในด้านความสัมพันธ์กับประเทศไทย

เมื่อมองจากทัศนคติของโลกที่สาม ข้อสมมุติฐานของธอมป์สันไม่สมเหตุสมผลอย่างชัดเจน *ข้อแรก* ความเชื่อที่ว่าประเทศโลกที่สามบกพร่องในทุกทาง ในทางทฤษฎีความเชื่อนี้ขาดหลักฐานเพียงพอ มีอคติ และยึดถือชาติพันธุ์ของประเทศตนเป็นเกณฑ์ตัดสิน ความเชื่อนี้มาจากวิธีการคิดของนักวิชาการกระฎุมพีตะวันตกในเรื่อง “การพัฒนา” โดยวางประเทศโลกที่สามไว้ที่ขั้วลบของวงจร มีประเทศโลก

ที่หนึ่งอยู่ที่ขั้วบวก ความคิดนี้มองว่าประเทศโลกที่หนึ่งได้บรรลุจุดหมายปลายทางของการพัฒนาประเทศแล้ว และประเทศโลกที่สามกำลังตามมา หลังจากทำตามกระบวนการพัฒนาแบบเดียวกับประเทศโลกที่หนึ่ง รัฐในโลกที่สามกำลังทำทลายกระบวนการที่หนึ่งไม่พ้นแบบนี้เพิ่มขึ้นทุกทีด้วยการสร้างสรรค์แนวทางพัฒนาของตนเอง ขณะเดียวกันความคิดเรื่องชาติตามวงจร “ความก้าวหน้า” ก็เลเยต่อ “อิทธิพลที่สำคัญของการดำเนินงานตามทฤษฎีระบบโลกด้านการพัฒนาระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น”^๑ ความคิดนี้ยังได้ปฏิเสธข้อเท็จจริงที่ว่า การพัฒนาและต่อพัฒนา “มิได้เป็นปรากฏการณ์ที่โดดเดี่ยวสองด้าน แต่กลับเป็นผลลัพธ์สองประการของกระบวนการทางประวัติศาสตร์แบบเดียวกัน ซึ่งได้แก่การแผ่ขยายลัทธิทุนนิยมทั่วโลก”^๒

ข้อที่สอง ข้อสมมุติฐานของธอมป์สันที่ว่าบทบาทของสหรัฐในโลกลที่สามเป็นกุศลกกรรมนั้น ก็ได้เสนอภาพความเป็นจริงอย่างถูกต้อง เพราะสหรัฐเองต้องการสิ่งตอบแทนสำหรับความใจดีของตน ดังที่สมาชิกสภาพรรครีพับลิกันผู้หนึ่งกล่าวว่า “สิ่งตอบแทนสำหรับชาวสาาลีที่อินเดียขจากเรา อย่างน้อยที่สุดเราควรขอให้อินเดียอนุญาตให้สหรัฐซื้อวัตถุดิบจจัยทางยุทธศาสตร์บางอย่างจากอินเดีย”^๓ สหรัฐยังต้องการระบายส่วนเกินทางเกษตรที่ราคาตก ต้องการขยายตลาดระหว่างประเทศสำหรับบริษัทข้ามชาติ ต้องการมีมิตรทางการเมืองและข่มขู่ศัตรูทางการเมือง “ความช่วยเหลือ” ของสหรัฐกว่าครึ่งมิได้ให้เปล่า แต่ให้ในรูปกู้ยืมพร้อมดอกเบี้ย และในหลายกรณีก็ให้โดยมีเงื่อนไข

ข้อที่สาม สมมุติฐานที่ว่าความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารของสหรัฐ จะผลักดันการพัฒนาและช่วยสร้างความมั่นคงระดับชาติและระดับภูมิภาคนั้น ก็เป็นสิ่งที่เชื่อถือไม่ได้เช่นกัน ใน

ความเป็นจริงการลงทุนและความช่วยเหลือของสหรัฐฯ ในโลกที่สาม ได้ก่อให้เกิด “การพัฒนาที่กระท่อนกระแท่น ต้องพึ่งพาและเป็นมายา โดยสิ้นเชิง”^๔ การพัฒนาชนิดนี้ “ถูกจำกัดและวางเงื่อนไขโดยความต้องการของเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลเหนือภายในตลาดโลกนั้น... ซึ่งต้องพึ่งพาความต้องการของเศรษฐกิจที่ครอบงำอยู่ เป็นต้นว่าความต้องการของต่างชาติมีอิทธิพลมากกว่าความต้องการของชาติ”^๕ แม้ว่าในบางแห่งความช่วยเหลือแบบนี้จะช่วยขยายรายได้และสร้างระบบสาธารณสุขไปโรค แต่ผลลัพธ์ขั้นต้นก็เพื่อปรับปรุงบรรยากาศสำหรับการลงทุน ความช่วยเหลือทางทหารซึ่งมักจะเป็นในรูปการขายยุทโธปกรณ์ โดยทั่วไปจะก่อให้เกิดการกดขี่ปราบปรามภายในประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือ ขณะเดียวกันก็มีที่เพิ่มขึ้นว่าจะเกิดสงครามระหว่างชาติ^๖ เป็นเรื่องน่าเศร้าที่ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในกรณีนี้

ไทยกับเศรษฐกิจโลก

ข้าพเจ้าใครจะเสนอทัศนะอีกด้านหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยการตรวจสอบการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศกับเศรษฐกิจระบบโลกสมัยใหม่ ข้าพเจ้าเชื่อว่า มาตรฐานที่ต่ำเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เป็นผลมาจากรูปแบบการผลิตในปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศทุนนิยมที่เป็นแกนกลางของระบบโลกสมัยใหม่

เราต้องเริ่มด้วยความคิดหลักเกี่ยวกับลัทธิทุนนิยมซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตที่มีอิทธิพลในประเทศไทย ตามคำนิยามของมาร์กซ์ ลัทธิทุนนิยมเป็น “รูปแบบการผลิตซึ่งพวกกระฎุมพีในฐานะเป็นเจ้าของวิธีการผลิต จะกดขี่และขูดรีดชนชั้นกรรมาชีพ ผู้เป็นเพียงเจ้าของแรงงานและขายแรงงานของตนเป็นสินค้าเท่านั้น ในกระบวนการ

การผลิต เป้าหมายที่สำคัญของชนชั้นกระฎุมพีก็คือการผลิตมูลค่าส่วนเกิน” นอกจากนี้ “การผลิตมูลค่าส่วนเกิน...กำหนดว่ากระบวนการผลิตอาจดำเนินเกินเลยจุดซึ่งแต่เดิมนายทุนได้วางค่าเอาไว้ เพราะการซื้อเงื่อนไขปัจจัยของการผลิต (ทุนคงที่และทุนแปรผัน) ถูกเปลี่ยนเป็นเงิน เพื่อว่ามูลค่าเพิ่มเติมอาจถูกสร้างขึ้นจากการขยายจำนวนกำลังแรงงานที่แน่นอนซึ่งนายทุนมิได้จ่ายให้” “ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของลัทธิทุนนิยมก็คือ นายทุนต้องขยับขยายทุนของตนเพื่อการอยู่รอด พวกเขาจะต้องหาตลาดเพิ่มขึ้น หาทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม และหาแรงงานราคาถูกเพิ่มขึ้น เพื่อถือเอามูลค่าส่วนเกินมากขึ้น และเพิ่มกำไรของฝ่ายตน

ปัจจุบันลัทธิทุนนิยมพัฒนาขึ้นมาสูงมาก รูปแบบการจัดองค์กรขั้นต้นแบบหนึ่งก็คือ บรรษัทข้ามชาติ ซึ่งดำเนินงานในลักษณะทั่วโลก โดยมีข้อกำหนดที่สำคัญมากมาย ประการแรก การดำเนินงานของบรรษัทฯ ต้องควบคุมลักษณะทุกอย่างของกระบวนการผลิต รวมทั้งแหล่งวัสดุและการดำเนินการ เรื่องวัตถุดิบ รวมทั้งการหาการตลาด และแหล่งระบายสินค้า ประการที่สอง จะต้องมีการวางแผนระยะยาว มีความปลอดภัยสูง และหลีกเลี่ยงการเสี่ยง พร้อมทั้งการรักษาบรรยากาศที่เอื้ออำนวยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และอุดมการณ์ ประการที่สาม จำเป็นต้องมีการป้องกันจากรัฐจักรวรรดิ นั่นคือรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่บางอย่างซึ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานโพ้นทะเล” นี่คือจุดที่พบกันของความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง

เพื่อที่จะเข้าใจอิทธิพลของลัทธิทุนนิยมปัจจุบันอย่างชัดเจน จำเป็นจะต้องอาศัย “ทัศนะของทฤษฎีระบบโลก” ^{๑๐} อิมมานูเอล วอลเลอร์สไตน์ นักทฤษฎีว่าด้วยระบบโลกเห็นว่า บริเวณต่างๆ ในระบบโลกอาจแบ่งออกเป็นสามแกนกลาง ส่วนกึ่งบริวาร และส่วนบริวารรอบนอก ชาติถูก “กำหนด” เป็นลำดับชั้นตามความแข็งแกร่ง

ของระบบรัฐของตน นั่นคือ รัฐที่เข้มแข็งจะมีอิทธิพลในส่วนแกนกลาง และจะผลักดันให้รัฐที่อ่อนแอยอมรับความเสียเปรียบในส่วนบริวาร รอบนอก

ถ้าเราได้รับความแตกต่างในความเข้มแข็งของกลไกรัฐ เราก็คouldได้รับปฏิบัติการ “แลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียม” ซึ่งรัฐที่เข้มแข็งใช้บังคับรัฐที่อ่อนแอ และส่วนแกนกลางใช้บังคับส่วนบริวารรอบนอก ดังนั้น ลัทธิทุนนิยมจึงไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรของมูลค่าส่วนเกินจากกรรมกรโดยเจ้าของทุนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดสรรส่วนเกินของเศรษฐกิจโลกทั้งหมดโดยบริเวณส่วนแกนกลาง ^{๑๑}

เชื่อกันว่าขณะที่ลัทธิทุนนิยมก่อให้เกิดการพัฒนาในส่วนแกนกลาง กลับทำให้เกิดความด้อยพัฒนาในส่วนบริวารรอบนอก ^{๑๒} โดยการรักษาบริเวณส่วนบริวารรอบนอกไว้เป็นแหล่งวัตถุดิบ และแรงงานถูก รวมทั้งเป็นตลาดระบายสินค้า ลัทธิทุนนิยมจึงสามารถเพิ่มการผลิตมูลค่าส่วนเกินและกำไรของตน ดังนั้นเราจะเห็นว่าบรรดาบริวารรอบนอกหรือโลกที่สามอยู่ในลักษณะพึ่งพาตลอดเวลา ขณะที่ “ความช่วยเหลือทางทหาร” หลั่งไหลเข้าไปเพื่อช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเมือง

การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีการพิ้วพันด้านการเมืองอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของลัทธิทุนนิยมคือการผลิตมูลค่าส่วนเกิน ดังนั้นผู้ใดที่คัดค้านการนำเข้าอุตสาหกรรมที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การขูดรีดทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงาน รวมทั้งนโยบายภาษีที่ล้าเอียง จะต้องถูกปราบปรามรัฐบาลบริวารซึ่งเชื่อว่าการลงทุนจากต่างประเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของตน (หรืออย่างน้อยที่สุดในทางส่วนตัวก็ให้ค่าตอบแทนที่สูง) มีแนวโน้มที่จะมองผู้คัดค้านดังกล่าวว่า เป็นบุคคลที่

ไม่พึงปรารถนา และเป็นอันตรายอย่างแรงกล้าต่อบรรยากาศการลงทุน
รัฐบาลหลายชุดได้เลือก “เงื่อนไขการลงทุนที่เอื้ออำนวย” มากกว่า
ประชาธิปไตยและเสรีภาพทางการเมือง ซอมสกีและเฮร์แมน
บรรยายสภาพการณ์ในรัฐบริวารอย่างรวบรัดว่า :

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐในโลกที่สาม ได้บังคับการ
นโยบายสกัดกั้นการปฏิบัติ รักษาช่องทางการลงทุนของสหรัฐ
และสร้างความมั่นใจให้แก่สภาพที่เอื้ออำนวยแก่การลงทุน
ความพยายามของนักปฏิรูปในการปรับปรุงชะตากรรมของผู้
ยากไร้และผู้ถูกกดขี่ รวมทั้งการส่งเสริมสหบาลกรรมกรที่เป็น
อิสระ มิได้ทำให้เกิดบรรยากาศการลงทุนที่เอื้ออำนวยเลย
ลัทธิปฏิรูปหมายถึง “ความไร้เสถียรภาพ” และการนัดหยุดงาน...
ประชาธิปไตยเองก็มีได้นำมาซึ่งบรรยากาศที่เอื้ออำนวย^{๑๑}

ข้อพิจารณาทั้งหมดเหล่านี้ประยุกต์ได้กับกรณีประเทศไทย ซึ่ง
มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งในระบบเศรษฐกิจโลกแบบทุนนิยม นอก
จากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์
เช่นฟิลิปปินส์หรืออินโดนีเซีย ไทยก็มีได้มีทรัพยากรธรรมชาติที่
เหลือเฟือ ด้วยเหตุนี้นายทุนในไทยซึ่งควบคุมกลไกของรัฐ จึงมีเป้า
หมายแน่นอนในการขยายเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยอื่นๆ อันจำเป็นต่อการ
ดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติเพิ่มขึ้น ในบรรดาเงื่อนไขเหล่านี้ เสถียร-
ภาพทางการเมืองนับเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้ไทย
สามารถแข่งขันกับประเทศบริวารอื่นๆ ในการดึงดูดการลงทุนและความ
ช่วยเหลือจากส่วนแกนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสถียรภาพทางการเมือง
หมายถึงไม่มีการนัดหยุดงาน นักศึกษาไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง
หนังสือพิมพ์ถูกควบคุม และความสามารถในการตัดสินใจทางการเมือง
อย่างรวดเร็วและแข็งกร้าวโดยไม่มีการคัดค้านจากประชาชน ใน
ฐานะรัฐบริวารในเศรษฐกิจโลกแบบทุนนิยม ไทยไม่มีทางเลือกอย่าง

อื่นนอกจากปิดกั้นประชาธิปไตยและเสรีภาพทางการเมือง เพื่อพยายามรักษาเสถียรภาพทางการเมืองเอาไว้ นี่คือข้อสมมุติฐานซึ่งบรรดานายทุนที่ร่วมมือกับทหารได้เป็นผู้กำหนดตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในประเทศไทย การแข่งขันจากประเทศบริวารอื่นๆ ได้บั่นทอนและขัดขวางความสัมพันธ์ระหว่างลัทธิทุนนิยมกับประชาธิปไตยในประเทศไทย พื้นฐานทางประวัติศาสตร์นี้เป็นเรื่องสำคัญเมื่อพูดถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

การเผชิญหน้าทางการเมือง

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ๓ ช่วง ระหว่างปี ๒๕๑๖ - ๒๕๑๙ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพัฒนาการทางการเมืองของไทยและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นอยู่ทุกวันนี้ การจลาจลของประชาชนเมื่อปี ๒๕๑๖ การเลี้ยกยุ่งเกี่ยวอำนาจทางการเมืองชั่วคราวของฝ่ายทหาร และชัยชนะของสังคมนิยมในอินโดจีน เหล่านี้ทั้งหมดได้ทำให้ข้อขัดแย้งระหว่างฝ่ายทหาร-นายทุนกับพลังประชาธิปไตยแหลมคมยิ่งขึ้น

เมื่อการจลาจลของประชาชนนำโดยนักศึกษา ได้โค่นเผด็จการทหารลงในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และได้ตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้นนั้นนั้นประชาชนไทยได้มีเสรีภาพทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๐ ประชาธิปไตยได้เบ่งบานพร้อมกับเสรีภาพในการพูดและคิดในทุกๆ ด้าน กรรมกรเรียกค่าแรงสูงขึ้น และร้องขอสภาพการทำงานที่ดีกว่าเดิม นักศึกษาออกไปตามหมู่บ้านเพื่อสอนประชาธิปไตย พวกเขายังได้เดินขบวนต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกัน โดยบีบบังคับรัฐบาลขอให้สหรัฐฯ ถอนทหารออกจากไทย พัฒนาการเหล่านี้ไม่ได้รับการต้อนรับทั้งจากนายทุนภายในประเทศและนายทุนระหว่างประเทศ เพราะเป็นอันตรายต่อการจัดสรรมูลค่าส่วนเกินจากแรงงาน และการจัดสรรส่วน

เกินจากเศรษฐกิจไทยทั้งหมด พวกเขามองประชาธิปไตยในช่วงนี้ว่าเป็นความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งกำลังทำลายบรรยากาศทางการลงทุน

ฝ่ายทหารซึ่งเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับนายทุน ได้มองการจลาจลปี ๒๕๑๖ ว่าเป็นการสูญเสียอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจครั้งสำคัญ เสรีภาพทางการเมืองในยุคนั้น ซึ่งให้โอกาสแก่ทุกกลุ่มในสังคมไทยแสดงความปรารถนาและเรียกร้องความต้องการของตน ได้แสดงถึงความเสื่อมถอยของระเบียบประเพณี ด้วยบทกฎหมายที่ปฏิบัติกันมาหลายทศวรรษ โดยปิดกั้นเสียงคัดค้านทั้งหมด เมื่อรัฐบาลพลเรือนขอให้สหรัฐฯ ถอนทหารออกจากไทย ฝ่ายทหารไทยกลับมองการกระทำครั้งนี้ว่า เป็นเสมือนเครื่องชี้ว่าความหวังโยอย่างยิ่งยวดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติได้ถูกละเลย ดังนั้นทหารจึงต้องการกลับคืนสู่อำนาจและเกียรติภูมิของตนอย่างรีบด่วน หรืออีกนัยหนึ่งตามคำพูดของธอมป์สันก็คือ ทหารต้องการ “กอบกู้ความสงบเรียบร้อยของประชาชนให้กลับคืนมา”

นายทุน นักการทหาร และคนไทยจำนวนมาก มองชัยชนะของคอมมิวนิสต์ในประเทศเพื่อนบ้านอินโดจีนว่า เป็นอันตรายต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทั้งยังเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของชนชั้นด้วย เมื่อนักศึกษาและนักการเมืองบางคนสนับสนุนลัทธิสังคมนิยมในประเทศไทย คนไทยจำนวนมากหวาดกลัวและตอบสนองการโฆษณาของฝ่ายขวาที่ว่าลัทธิคอมมิวนิสต์จะต้องถูกทำลายเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ได้มีการตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวฝ่ายขวากึ่งทหารหลายกลุ่ม โดยเกี่ยวข้องโดยตรงกับนายทหารชั้นสูง และนายทุนผู้มั่งคั่ง เพื่อพิทักษ์สถาบันทั้งสาม และขัดขวางพลังที่ก้าวหน้า แม้แต่ศาสนาพุทธก็ถูกตีความใหม่เพื่อทำให้การฆ่าคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งชอบธรรม

ในช่วงประชาธิปไตย ซึ่งเปิดให้ทุกกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายตน แต่ไม่ได้ถอนรากถอนโคนอำนาจของชนชั้นทหารและนายทุนนั้น ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้นทุกที่ระหว่างกลุ่มพลังสองกลุ่ม ได้แก่กลุ่มนายทุน นักการทหาร และฝ่ายขวาปะทะกับกลุ่มกรรมกร ชาวนา นักศึกษาและปัญญาชน^{๑๔} การต่อสู้ได้ขยายตัวจนกระทั่งฝ่ายทหาร ตำรวจ และกลุ่มขวาจัด ได้ใช้ความรุนแรงและป่าเถื่อนเข้าบดขยี้ขบวนการนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ รัฐประหารของฝ่ายทหารในเย็นวันนั้น ได้ยุติการทดลองรัฐบาลแบบประชาธิปไตยซึ่งใช้เวลาทดลอง ๓ ปี

สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในประเทศบริวาร ลัทธิทุนนิยมขัดขวางเสรีภาพทางการเมือง ดังที่นักวิเคราะห์ชาวตะวันตกบางคนได้กล่าวอ้าง เนื่องจากการจัดสรรมูลค่าส่วนเกินจากแรงงาน และการจัดสรรส่วนเกินจากเศรษฐกิจของรัฐบริวารเป็นเป้าหมายที่สำคัญของลัทธินี้ บรรดานายทุนซึ่งร่วมมือกับฝ่ายทหาร จึงไม่สามารถอดทนต่อการพัฒนาทางการเมือง (เสรีภาพทางการเมือง) ได้ มีแต่เสถียรภาพทางการเมืองและ “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” อันจะทำให้เกิดระบบเผด็จการเท่านั้น จึงจะสามารถทำให้นายทุนอยู่ได้ และบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ นี่คือเหตุผลที่ว่าทำไมประเทศไทยและโลกที่สามโดยทั่วไป จึงมีการพัฒนาทางการเมืองในระดับต่ำและมาตรฐานที่ต่ำเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง “ข้อบกพร่องอื่นๆ ทั้งหมด” อย่างไรก็ตาม ลัทธิทุนนิยมกลับไม่มีส่วนขาดตกบกพร่องแต่อย่างใด

เชิงอรรถ

- ๑ Alex Dupuy and Paul Fitzgerald, "A Contribution to the Critique of the World System," *The Insurgent Sociologist* ๗:๒ (Spring ๑๙๗๗), หน้า ๑๑๓.
- ๒ Susanne Bodenheimer, "Dependency and Imperialism : The Roots of Latin American Underdevelopment," ใน *K.T. Fann and Donald Hodges, Readings in U.S. Imperialism* (Boston, ๑๙๗๑), หน้า ๑๖๐.
- ๓ อ้างใน Frances Lappe and Joseph Collins. *Food First* (Boston, ๑๙๗๗), หน้า ๓๒๘.
- ๔ Bodenheimer, อ้างแล้ว, หน้า ๑๗๕.
- ๕ อ้างแล้ว, หน้า ๑๕๘.
- ๖ David Tobis, "Foreign Aid : The Case of Guatemala," ใน *Fann and Hodges, อ้างแล้ว, หน้า ๒๕.* ดู Noam Chomsky and Edward S. Herman, "The United States versus Human Rights in the Third World," *Monthly Review* ๒๙:๓ (July-August ๑๙๗๖).
- ๗ John G. Gurley, *Challengers to Capitalism : Marx, Lenin, and Mao* (Stanford, ๑๙๗๕), หน้า ๒.
- ๘ Dupuy and Fitzgerald, อ้างแล้ว, หน้า ๑๑๖.
- ๙ Bodenheimer, อ้างแล้ว, หน้า ๑๗๔-๑๗๕.
- ๑๐ Immanuel Wallerstein, "The Rise and Future Demise of the World Capitalist System : Concepts for Comparative Analysis," *Comparative Studies in Society and History* ๑๖:๔ (September ๑๙๗๔), หน้า ๓๘๗. และ Wallerstein, "A World-

System Perspective on the Social Sciences,” *British Journal of Sociology* ๒๗:๓ (September ๑๙๗๗), หน้า ๓๔๕.

๑๑ Wallerstein, “Rise,” หน้า ๔๐๑.

๑๒ Bodenheim, อ้างแล้ว, หน้า ๑๖๐; Gurley, อ้างแล้ว, หน้า ๔๑.
ดู Andre Gunder Frank, “The Development of Underdevelopment,” ใน James D. Cockcroft, et al., *Dependence and Underdevelopment* (New York, ๑๙๗๒).

๑๓ Chomsky and Herman, อ้างแล้ว, หน้า ๓๑.

๑๔ สำหรับรายละเอียดการอภิปรายเกี่ยวกับการเผชิญหน้านี้ ดูใน *Indochina Chronicle* # ๕๔, “Military Coup in Thailand.” และ E. Thadeus Flood, *The United States and the Military Coup in Thailand* (Washington, ๑๙๗๖). และ William Bradley, et al., *Thailand : Domino by Default ?* (Ohio, ๑๙๗๗).

ภาพประกอบ

ไม่ทราบนามผู้ถ่าย หน้า ๕, ๖, ๗๘.

ห้องสมุดป่วย อังภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า ๕๔.

พจน์ กริชไกรวรรณ หน้า (๑), (๒).

ไมตรี อังภากรณ์ หน้า ๑, ๘๔.

รายชื่อหนังสือที่เกี่ยวกับ อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์
ของสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

๑. คำให้การของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙
พิมพ์ครั้งที่ ๗ หน้า ๑๒๐ หน้า ราคาปก ๘๐ บาท
๒. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ๑๒ ปี ๒ เดือน ๔ วัน ในตำแหน่งผู้ว่าการ ธพท.
สุรพล เย็นอุรา เขียน พิมพ์ครั้งที่ ๒ หน้า ๑๔๐ หน้า ราคาปก
๒๘ บาท
๓. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ผู้ใหญ่ที่ไม่กระล่อน ส. ศิวรักษ์ เขียน พิมพ์
ครั้งที่ ๗ หน้า ๑๘๘ หน้า ราคาปก ๑๓๐ บาท
๔. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ประสบการณ์ชีวิตและข้อคิดสำหรับคนหนุ่มสาว
พิมพ์ครั้งที่ ๕ หน้า ๒๐๘ หน้า ราคาปก ๑๒๐ บาท
๕. อุดมคติสำหรับคนรุ่นใหม่ (ปาฐกถาประจำปีของมูลนิธิโกมลคีมทอง)
ป๋วย อึ๊งภากรณ์ พระประชา ปสนุณหโม น.พ.วิชัย โชควิวัฒน์
และเตือนใจ ดีเทศน์ พิมพ์ครั้งแรก หน้า ๑๖๐ หน้า ราคาปก
๖๕ บาท

